

915

Sala G. SION

ELEMENTE

DONAȚIUNEA G. SION

I C T O R I E

III

БИОГРАФИИ

Петрѣ Класа III

a scolareș primare din Moldavia.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de

A. T. Laurianu.

Inspectoriș general alș scolareș.

Prețulș 2 lei 20 parale.

Grigorie Jacobu.
Iasi, 1856. H. Adam. 7

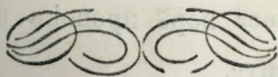
INSTRUCȚIUNE

Петрѣ пропънера Історіеі.

Ла пропънера Історіеі, Професоріі ворѣ парра маі дитѣи еі днѣши вѣката історікѣ саѣ біографіа персонеі деспре каре аѣ съ трактезе, кѣ кѣвѣнте кѣтѣ ворѣ нѣтѣ маі сімпле ші маі портівѣте кѣ днѣцелецереа сколаріорѣ, ле ворѣ дѣштепта лѣзареа а мѣнте асѣпра докѣлѣ дн каре с'аѣ петрекѣтѣ евенѣментеле ші асѣпра тѣмѣлѣ кѣндѣ с'аѣ днѣтѣмлатѣ ачестеа. Еі ворѣ репеці ачестеа де дозе, ші ѣнде чере тревѣнѣца, ші де треі орѣ; апоі ворѣ днѣчерка маі дитѣи пре сколаріі чеі ѣнѣ съ репродѣкѣ челе паррате де дѣнѣшиі, дѣнѣ ачееа ворѣ провока пре чеі маі тѣрзіі ла мѣнте.

Кѣндѣ се ворѣ фі днѣкредѣнѣатѣ кѣ сколаріі аѣ кѣпрѣнѣсѣ обѣектѣлѣ деплѣнѣ, днѣ ворѣ пѣне де ворѣ четі тѣстѣлѣ днѣ карте, фѣкѣндѣ і съ

ісе а мінте асвпра фраселорѣ ши а термінілор
днтревѣнндаці. Къндѣ арѣ вені да ніште
терміні некъноскъці, Професоріі дї ворѣ ес-
наїка кѣ тóтѣ аккѣратеца, ши нѣ ворѣ лѣс-
са пре сколарі сѣї днтревѣнндезе пѣнѣ че
нѣ ворѣ фї днкредінндаці кѣ і-аѣ днцелесѣ
депзінѣ. — Дн fine дѣпѣ дозе саѣ треї ре-
четірї, Професоріі ворѣ провока пре сколарі
сѣ речїтезе вѣката історїкѣ, саѣ біографїа,
дн фрасе корректе. Дарѣ се ворѣ пѣзи де а
лѣсса пре сколарі сѣ меторезе дн модѣ ме-
ханїкѣ, фрасе мóрте саѣ не днцелесе де дѣн-
шії, каре нѣ факѣ алта декѣтѣ обосескѣ мїн-
теа тїнерїлорѣ шиї дескѣраѣеазѣ де ла дн-
вѣдѣтѣрѣ.

ELEMENTE

de

ISTORIE.

PARTEA II.

I.

Дачіі.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1. Прѣ тѣмъ рѣше реѣилорѣ Рѣмані ѣеррі-
ле де ла Дѣнѣре, ші а нѣме ѣеле де а дрѣнта
ачестѣі рѣѣ, ера лѣкѣте де Дѣнѣі; ѣеле де а
стѣнга, дѣн дѣнѣтѣлѣ Мѣрешѣлѣі ші а лѣ Тѣссеі
де Агатѣрѣі; ші ѣеле дѣн дѣнѣтѣрѣле Олтѣлѣі,
Арѣешѣлѣі, Прѣтѣлѣі, Дѣнастрѣлѣі, Дѣнапрѣ-
лѣі, ші Дѣнѣлѣі, прѣ лѣнгѣ мареа нѣгрѣ пѣ-
нѣ дѣн Асіа, ера лѣкѣте де Сѣнѣі.

Дѣнѣі ера ѣнѣ попорѣ кѣраѣіосѣ, крѣдеа
дѣнѣрѣнѣ Дѣеѣ ші дѣн нѣмѣрѣреа сѣфлетѣлѣі,
каре дѣнѣѣѣѣтѣрѣ о прѣмісерѣ де ла ѣнѣ фѣ-
лѣсофѣ а лѣ сѣѣ, а нѣме Залмосѣ. Агатѣрѣі
ера іѣѣіторѣі де лѣкѣѣ; ші нѣрта сѣѣле де аѣрѣ,

Скѣпії дѣча о вісапъ помадікѣ, ші прін
ѣнкѣрселе лорѣ дн Асія днтѣрѣтарѣ пре
Перші асѣпра са.

Даріѣ, фіївлѣ лѣі Ъстаспе, рецеле Перші-
лорѣ, плекѣ дн Асія кѣ о арматѣ пѣтерѣсѣ
ші вені цѣпѣ ла мареа Елеспонтѣлѣі, фѣкѣ
внѣ подѣ де лемнѣ престе маре ші трека дн
Европа. Днпінтѣндѣ прін Трачіа дедѣ пре-
сте Цеді, карі днкрезжндѣсе дн пѣтереа са
рѣдікарѣ армеле асѣпра Першілорѣ; днсѣ еі
фѣрѣ днвінші ші дндаторіці а мерѣе кѣ
Даріѣ днконтра Скѣпілорѣ.

Дн деарра Цеділорѣ, Першіі трекарѣ Дѣ-
пѣреа престе внѣ подѣ де васа, ші пѣрчесе-
рѣ асѣпра Скѣпілорѣ. Ачештіа се ретрасерѣ
прін докѣрїле лорѣ челе дешерте, ші трїмі-
серѣ солї ла Гречїї де ла Дѣпѣре ка сѣ ар-
зѣ подѣлѣ ші сѣ ласе пре Перші дн тѣпн-
ле лорѣ. Кѣндѣ днцелесе Даріѣ де ачеаста
се днтѣрсе кѣтѣ пѣтѣ маї іште дндѣрѣтѣ;
лѣсѣ пре Цеді сѣ трѣскѣ дн паче дѣпѣ ле-
ціле ші датїнеле лорѣ, ші се дѣсе дн Асія.

Ачеаста се днтѣшлѣ пре тїмпѣлѣ лѣі
Тарчініѣ Сѣперѣѣ,

2. Дѣпѣ ачеастѣ эпохѣ Цедїї ретасерѣ
дн деарра лорѣ, ші се вѣтѣрѣ адеесе орї кѣ

Трачїи шї къ Македонїи, пѣтъ пре тїмперїале лѣи Фїлїппѣ, кѣндѣ фѣръ реснїишї de Македонїи кѣтрѣ Дѣнѣре. Атѣнчї еї тре кѣрѣ de а стѣнга Дѣнѣрїи шї кѣпрїнсерѣ локѣрїле Скѣдїлорѣ. Дѣпѣ мѣртеа лѣи Фїлїппѣ, фїїлѣ съѣ Александрѣ тѣрѣрѣ попорѣле de ла Дѣнѣре. Сѣрмѣ реѣеле Трївалїлорѣ фѣцї днї инсѣла Пѣече дїнѣре гѣреле Дѣнѣреї; Дѣцїи се пѣсерѣ ла апѣраре, днїсѣ не днїкѣрѣжандѣсе днї пѣтерїле сале днї контра фаланѣеї македонїче се ретрасерѣ днї дешертеле лорѣ. Атѣнчї венїрѣ депѣтадї ла Александрѣ, карї фїїндѣ днїтревацї de кѣтрѣ дѣнѣрїе, кѣ de чїне се темѣ еї маї таре? респѣнсерѣ: кѣ пѣмаї de черїѣ съ пѣ кадѣ пре еї. а. Р. 418.

Дѣпѣ мѣртеа лѣи Александрѣ се скѣлѣ Лїсїмахѣ, реѣеле Трачїеї, асѣпра лѣи Дромїхете, каре дѣмнїа атѣнчї прѣсте Дѣцїї. Дромїхете трасе пре Лїсїмахѣ днї нїште локѣрї стѣрпе шї пѣзѣвлате, апої днїлѣ днїкѣрѣцїѣрѣ, шїлѣ прїнсе къ тѣтѣ ѳстѣа са, дѣпѣ ачѣеа днїлѣ дѣсе ла четатеа Елїа, шїлѣ трактѣ кѣтѣ се пѣте маї ѳменште, апої днї дѣде дрѣмѣлѣ фѣрѣ съї чеарѣ прѣдѣ de рескѣмпѣраре, а. Р. 434.

Пѣдїнѣ дѣпѣ ачѣаста, венїрѣ ла Дѣнѣре

Галлії, карі дъпъ маї тълте касърі днте-
меіаръ четъділе Тадрънълъ, Сінцідънълъ, Но-
відънълъ ші алтеле. Дін пърділе де кътръ
мѣзъ-нопте веніръ Бастарнії, днконтра къ-
рора се лъптаръ Деції сѣнтѣ кондъчереа лѣї
Ороле. Дн зна дін вѣтъіле ачестеа Деції се
пъртаръ фърте рѣъ; Ороле дї осънді ка съ
се кълче къ капълъ дн локълъ пічібрелорѣ
ші съ сервѣскъ сї пре фетеї. Ачесте тѣсърі
ѣміліторе ремасеръ дн лѣкраре пълъ къндѣ
Деції прін о нѣзъ фантъ вѣрвѣтѣскъ стер-
серъ рѣшinea пълітъ, а. Р. 582.

3. Дъпъ че Романії днї сѣлсеръ Macedo-
nia, вѣтъръ къръндѣ ші пре челелте понѣ-
ре де прін преціврѣ, ші се апропіаръ де Дъ-
пъре. Атѣнчі фѣкъръ днтѣіанші датъ кѣнош-
тіндъкъ Деції. Днсъ ла Романі чѣмаї локѣ-
іторіі дін діосѣ де катарактеле Дъпъреї се
нѣмескѣ Деції; чеї дін сѣсѣ де катаракте
дін дінѣтълъ Тиссеї ші алѣ Мѣрешълѣї се зикѣ
Dacia. Маї пре ѣрмъ нѣмеле ачеста іеа о
днтінде ре тотѣ маї mare, ші тѣтъ деарра де
а стънга Дъпъреї, днчепълдѣ де ла рѣълъ
Марѣ (Морава) пълъ ла Борѣстене (Дъ-
напрѣ) се кіамъ Dacia.

Кътръ анълъ Romeї 700, domnia престе

Дачі рецеле Боіревісте, каре авеа лъигъ сіне пре днвѣдатѣлѣ Ченез дн калітате де профетѣ ши де архіереѣ. Ачестѣ днвѣдатѣ сѣлтѣи пре Дачі съ стѣрпѣскѣ вѣиле, ши еі аскѣлтарѣ фѣръ оппѣнере. Боіревісте депрінсе пре Дачі ла арте, ши сѣнѣсе нѣ нѣтаі пре понѣреле вечіне, де а стѣнга Дѣнѣреі, чі треку апа дѣнколо, де вѣтѣ Трачіа, Мачедоніа ши Ілѣрія, вѣтѣ пре Галліѣ дѣн вечіпѣтате, ши стѣнсе кѣ тѣтѣлѣ пре Боіѣ дѣн Панноніа; елѣ копрінсе ши четѣнїле гречешті де пре лъигъ тарса пѣгрѣ пѣнѣ ла Дѣнапрѣ. Ескѣрселе челе десе але лѣі Боіревісте дн Трачіа, Ілѣрія ши челелалте провинѣ але Романіорѣ де прѣн преѣврѣ, сѣпѣрарѣ аша де таре пре Іѣліѣ Чесаре, днкътѣ ачеста дѣпѣ че се днѣрсе ла Рома де ла вѣтѣиле аскѣпра лѣі Помпеіѣ ши а Помпеіаніорѣ, дшї пропѣсе съ порпѣскѣ днконтра Дачіорѣ, ши апоі съ трѣкѣ дн Асіа днконтра Парѣіорѣ. Днсеѣ мѣртеа лѣі Чесаре мѣнтѣи пре Дачі ши пре Парѣі де періреа кѣ каре ера аменіпѣаі.

Дѣпѣ мѣртеа лѣі Чесаре се трѣмісе ла Дѣнѣре Каіѣ, фрателе лѣі Маркѣ Антоніѣ. Ачеста фѣ вѣтѣтѣ де Дачі ши де Бастарні ла четатеа Істріаніорѣ; семпеле мѣлітаре лѣтѣ

de la Antonie se adăseră la Ienăkla, care era o cetate a Dacilor. Boierii se auzind de cerșile cari se făceau între Antonie și Octavian, trînice deștați la acesa, și îi promise aștorie și contra lui Antonie, dar și Octavian va voi să-și disciplineze cerșile sale. Dar Octavian nu primi, și așa Boierii se dekiră pentru Antonie, făcîndu-și dintr'aceia perii într'o răscoală ce se făcu între Daci.

4. Mărind Boierii, imperiul Dacilor se desfăcu și mai mult pînă, și slăbi așa de tare încît Dacia nu putea duce război contra Romanilor mai mult de 40,000 pînă la 50,000 de oameni. Unul dintre capi Dacilor, anume Orole fu condamnat de compatrioții săi să se exileze contra Romanilor, cari era atîta desvinați între Antonie și Octavian. Orole aduce înainte doi copii cari se făciseră între sine, dar când se măca ei mai tare, le arăta și leșii; copiii dauă ce-lă văzură, se lăsară de cîrta și se lăsară dintr'înșel. Atîta zice cătră Dacia: Așa pot să fie și Romanii când ne vor vedea prin noi, deci mai bine să-și lăsam să se facă ei între sine.

Даръ чеіладіі капі фъръ де алтъ пърере, еі се зпиръ кѣ Іассѣціі, кѣ Сармаціі ші кѣ Бастарніі, ші трекаръ Дѣнѣреа. Еі фъръ вѣтѣціі маі дитѣіѣ де Статіліѣ Таѣрѣ, апоі де Лічїніѣ Крассѣ.

Данѣе, зпѣлѣ дїнтре капіі Дачілорѣ, се скѣлѣ дїконтра лѣі Ороле, еарѣ ачеста кіешѣ пра Крассѣ дїтр'аціѣсторіѣ. Крассѣ трекаръ Дѣнѣреа дї Дачіа, ші дї чеа дїнтѣіѣ ловітѣрѣ дїшпурѣштіе пре Дачі, апоі дїкѣнціѣрѣ четатеа дї каре еі се ретрѣссесерѣ дѣнѣ вѣтаіе. Днѣ мїлітаріѣ грекѣ вѣгѣ нѣптеа пре Романі дї четате. Дачіі вѣзжандѣсе вѣндѣці се зчїсерѣ зпїі пре алціі ка съ нѣ піче дї шѣніле Романілорѣ; дїнтрѣ ачештіа, пері ші Данѣе. Де аколо Крассѣ дѣсе ъстеа ла о спелзїкѣ маре ші дїтѣрїтѣ фѣрте, нѣтїтѣ Чїра, ла каре се зїчеа кѣ ар фї фѣцітѣ Тїтанїі кѣндѣ фѣрѣ дївїнші де „зеі. Аколо дїшї дѣсесерѣ Дачіі тѣте лѣкрѣрїле лѣі ѣ преціѣсе, ші се дїкїсесерѣ дїтр'дїса. Крассѣ дїкїсе тѣте дїнтрѣрїле ші ешїтѣрїле, ші констрїнсе пре ъменї прїп фѣме ка съ се свїзѣнѣ.

Дѣнѣ ачеса Крассѣ пѣрчесе дїконтра челораладї Дачі ші аціѣнсе ла четатеа Денѣкла,

каре ера чеа маї таре дїнтре тóте четъдї-
ле че ста сьнтѣ Зьрассе, алтѣ къпѣ акѣ Да
чїлорѣ. Аколо се цїнеа септеле мїлїтаре лъ-
ате де ла Антонїѣ. Дьпъ мьлтъ льптъ Рома-
нїї лваръ четатеа; даръ пре Зьрассе пѣ-лѣ
пѣтъръ прїнде, фїндѣ къ ачеста се дъсесе ла
Скьдї дьпъ ацїсторїѣ. М. Лїчїнїѣ Крассѣ се дп
тóрсе дп Трачїа, де ачї се дъсе ла Рома, шї трї-
шфѣ деспре Трачї шї деспре Дачї. а. Р. 727.

Къндѣ Лїчїнїѣ Крассѣ трїшфа ла Рома, Да-
чїї лъсьндѣ десвїпърїле шї чердїле дпнтре сїне,
се адънаръ шї-шї алесеръ реѣе пре Котъсопе,
сьнтѣ каре дпчешъръ еаръшї а трече Дьпъ-
реа престе гїадъ, шї а пръда провїнделе Рома-
не. Октавїанѣ трїмїсе ла Дьпъреа де сьсѣ пре
фїї сьї чеї вїтрїцї, Дрѣсѣ шї Тїверїѣ, еаръ ла
Дьпъреа де цїосѣ пре Кнез Лептълѣ. Ачеста
респїнсе пре Дачї престе Дьпъре, констрѣї
кастре статїве пре лъпгъ Дьпъре шї ле дптърї
къ мїлїцїе. Дачїї аттъкаръ кастреле, дпсѣ Леп-
тълѣ дї вьтѣ дп фрїкошатѣ, вчїсе треї дьчї де
аї лорѣ, дпнтре ачестїа шї пре реѣеле Котъсо-
пе. Ачестъ пердере пѣ десїнїмъ пре Дачї: дь-
пъ чїпчї ампї де зїле еї конспїраръ къ Паннонїї
шї къ Сартацїї дпконтра Романїлорѣ, шї авїа
се домодїръ де артеле дьї Тїверїѣ. а. Р. 743,

II.

Чесаріі.

1. Каіѡ Ізліѡ Чесаре Октавіанѡ Августѡ дѡптѡлѡ Императорѡ Романѡ, дѡптѡ че ставілі пачеа дѡ лѡше, се аппѡкѡ съ о дѡфрѡмседезе прін ашезѡмѡнте тѡреде, ші съ факѡ съ дѡфлорѡскѡ артеле ші штіѡцеле. Сѡптѡ дѡпсѡлѡ аѡѡнсе лігератѡра Романѡ ла чеа маі таре флѡре. Історікѡлѡ Тітѡ Лівіѡ, поедіі Ораѡіѡ, Вірѡіліѡ ші Овідіѡ ілѡстрарѡ секлѡлѡ ачела де аѡрѡ. — Елѡ domni 45 de anni дѡптѡ бѡтаіа де ла Акѡіѡ; тіпѡлѡ ачеста пѡ фѡ тѡрѡвратѡ де кѡтѡ прін Цермані, карі сѡптѡ дѡчеле лорѡ Армініѡ, вѡісерѡ треі леѡіѡні комѡндате де Лѡчіѡ Чіптіліѡ Варѡ. Дарѡ дѡ фѡміліа са Октавіанѡ фѡ фѡрте пѡферіѡтѡ. Елѡ авѡсе треі соѡіі, пре Клодіа, пре Скріѡоніа ші пре Лівіа, еарѡ пѡмаі о фіѡ дін а доѡа соѡіе, кѡпѡтеле Ізліа, дѡпсѡ ші ачеста дѡ амѡрѡ віѡѡа прін десѡрѡпѡріде еі, атріа соѡіе дѡлѡ фрѡшѡптѡ атѡта пѡпѡ кѡндѡлѡ фѡкѡ съ адоптезе пре фіѡлѡ. еі Тіберіѡ ші сѡлѡ іеѡ де коллегѡ дѡ імперіѡ Октавіанѡ тѡрі ла Нола дѡ етате де 76 de anni. а. Хр. 14.

2. Тіверіѣ ера зѣѣ омѣ кѣ маре капачі-
тате, дѣсѣ плінѣ де патімї шї фѣрте префѣ-
кѣтѣ. Елѣ органиѣсѣ деспотіѣсмѣлѣ ла Рома,
стрінсе пре мілітарії преторіанї чеї рѣсі-
пії прїн Італїа, шї пѣсе престе дѣншїї пре-
фектѣ пре Сеїанѣ, зѣѣ зѣѣ кѣ тотѣлѣ стрї-
катѣ. Сеїанѣ спре а пѣтѣ гѣверна дѣн пѣме-
ле дошнѣлї сѣѣ, фѣкѣ пре Тіверіѣ сѣ пѣ-
рѣсѣскѣ Рома, шї сѣ трѣкѣ ла інесѣла Ка-
преа. Ноѣе анїї де зїле тіраніѣсѣ Сеїанѣ пре
Романї, пѣлѣ кѣндѣ кѣзѣ сѣнтѣ пренѣсѣ де
а воїа се фаче дѣсѣшїї імператорїѣ, атѣнчї
кѣзѣ: Тіверіѣ дѣшї сѣтѣрѣ сетеа са де сѣн-
де асѣира амїчїлорѣ лѣї Сеїанѣ; дѣсѣ маї
пре зрнѣ перї шї сѣлѣ, дѣнѣкатѣ дѣнѣре не-
рїнї, а. Хр. 37.

3. К а і з К а л і г у л а, фїїѣлѣ лѣї Дѣрма-
нікѣ, дѣнѣ че зѣїсе пре зѣкїѣлѣ сѣѣ Тіверіѣ,
зрнѣ дѣсѣ шї дѣн імперіѣ. Дѣн анѣлѣ дїнтѣѣѣ
рѣсіні тесаѣреле челе марї але лѣї Тіверіѣ
прїн оспеде пѣзлїче, дїокѣрї помнѣсе шї
зїдїрї фѣрѣ де скопѣ. Вѣнѣ че сѣѣерї де о
вѣлѣ дѣшї перѣѣ кѣ дѣнѣтѣлѣ мїнтеа шї фѣ-
кѣ челе маї марї крѣзїні, пѣлѣ кѣндѣ дѣлѣ
зѣїсѣрѣ преторіанїї, а. Хр. 41.

4. К л а у д і з , фї ателе лѣї Дѣрманікѣ, фѣ

пѣсѣ императориѣ прии преториані; елѣ лѣсѣ
 фрѣтеле гѣвернѣлѣи кѣ тотѣлѣ дн тѣниле мѣ-
 іеріи сале Мессалине каре'ши вѣтѣ џіокѣ де
 дѣнѣлѣ, мѣритѣндѣсе дн пѣвликѣ дѣнѣ ал-
 тѣлѣ. Дѣпѣ че вѣисе пре ачѣаста, се кѣѣѣторі
 кѣ Агриппина непѣтѣ са, ши адоптѣ пре Ne-
 роне фѣилѣ еі; елѣ мѣри адѣпатѣ кѣ veninѣ
 де днѣсши соџіа са. а. Хр. 54.

5. Domitiѣ Nerone, kondѣсѣ де пре-
 фектѣлѣ преториѣлѣи Бѣррѣ, ши де философѣлѣ
 Seneka, гѣвернѣтѣ вѣне ла днѣченѣтѣ; днѣсѣ кѣ-
 рѣндѣ се префѣкѣ дн фѣра чеа маі сълѣва-
 тикѣ, вѣисе пре фратѣ-сѣѣ Британикѣ, пре мѣ-
 тѣса Атриппина, пре соџіа са Октавіа, ши
 пре днѣвѣѣѣторіѣлѣ сѣѣ Seneka; апринсе Рома
 ши апоі арѣикѣтѣ вина пре крѣптині, конспирѣ-
 чѣнѣле чѣле дѣсе дн дерерѣ каѣсѣ де а вѣи-
 де вѣнѣ mare нѣмерѣ де џмені; днѣсѣ маі пре
 вртѣ дѣсѣфрѣнѣрѣле ши крѣзимѣле лѣи чѣле
 мѣлѣте продѣсерѣ о фѣрѣѣѣ џенѣралѣ карѣ
 ісѣѣкни де о датѣ дн маі мѣлѣте пѣрѣѣ але
 имперіѣлѣи. Тиранѣлѣ де Nerone фѣѣи дн че-
 тѣте, ши пѣсе пре вѣнѣ лѣѣѣртѣ алѣ сѣѣ де і
 скѣртѣтѣ вѣеаѣа, а. Хр. 68. Кѣ дѣнѣсѣлѣ се
 етѣнсе фаміліа Чѣсаріѣорѣ, де аѣи днѣаѣнѣте
 нѣмѣле ачѣаста ѣѣ нѣмаі тѣлѣ.

6. Къ кѣderea лѣи Nerone се кѣтретърѣ имперіалѣ Romanѣ дин фундаментѣ. Треі имперѣторі, Галба, Отоне ши Вітелиѣ, перірѣ дн спауѣ de 13 лѣни de zile. Дн тѣмпѣлѣ ачеста се тѣрѣврарѣ маі тѣте провинцеле, ши барбаріі днченѣрѣ а лѣа кѣраціѣ. Дачіі трекурѣ Dѣнѣrea дѣнѣ datina лорѣ, ши кѣпринсерѣ кастреле Romanе; днсе кѣрѣндѣ veni Мѣчѣанѣ кѣ армата лѣи Веспасіанѣ, (каре се декіерасе имперѣторіѣ дн Палестіна,) апоі veni Фонтеіѣ Агріппа ка пропреторіѣ алѣ Месіеі, ши респінсе пре Дачі.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III.

Флавіі.

1. Флавіѣ Веспасіанѣ дѣнѣ че се прокіемасе имперѣторіѣ дн Палестіна, днсѣрчінѣ пре фѣівлѣ сѣѣ Тітѣ сѣ домолѣскѣ рескѣла Іудеілорѣ, карі анѣкасерѣ армеле днкѣ пре тѣмпѣлѣ лѣи Nerone, еарѣ елѣ пѣрчесе ла Roma. Тітѣ днпресѣрѣ Іерѣсалимѣлѣ ши'лѣ вѣтѣ de тѣте пѣрціле; Іудеіі се апѣрарѣ кѣ червѣчѣе пѣнѣ ла челѣ дин ѣрмѣ мінѣтѣ. Дн fine Romanіі днвинсерѣ ши дѣрѣмарѣ Іерѣ-

салітвалъ ла а. Хр. 70.—Іздеї се ресінісеръ
ѡн то́тъ лѣтеа.

Веспасіанъ адѣсе ла аскѣлтарс пре то́те
попóръле дін імперіалъ Романъ, реставілі
дїсчіпліна ѡнтре мілітарї, пѣсе фїнанцеле
ѡн ordine, зідї ла Рома темплалъ Пѣчії шї
амфїтеатралъ челъ mare, dede еаръші сена-
твалї дрептѣріле сале, депѣртъ пре чеї реї
ші аплїкъ пре чеї вѣнї, ѡнаїнтъ артеле шї
штїїнцеле прїп фѣндареа скóлелоръ шї стїпен-
діареа професорїлоръ. Дѣпъ о domnie de 10
аннї мѣрї, лѣсвндѣ де зрмѣторїѣ пре фїїалъ
сѣѣ Тїтѣ каре фѣ челъ маї новїлѣ дїнтре
тодї імперѣторїї Ромеї, ѡнесъ нѣ domni маї
мѣлѣ де дої аннї, шї мѣрї.

Пре тїмпвалъ лѣї Тїтѣ ерѣпсе Весѣвїалъ, шї
кавѣ чеа маї террївїлѣ стрїкъчїзне, акко-
перї кѣ лавъ четатеа Еркѣланъ, шї кѣ че-
пѣнѣ Помпеїї.

2. Дѣпъ мóртеа лѣї Тїтѣ зрмѣ ѡн імпе-
рїѣ фрате-сѣѣ Domіціанъ, каре ла ѡнченѣтѣ
domni дествалъ де вїне, ѡнесъ ѡн періодвалъ де
пре зрмѣ репродѣсе тїмпѣріле лѣї Nerone.
Елѣ ѡнтрепрїнсе о еспедїціїне ѡн Церта-
ніа шї префѣкѣ Сѣвїа ѡн провїнцѣ романъ,
апої рѣдікѣ валалъ мѣрѣнарїѣ ѡнтре Ренѣ

ші Дѣнѣре. Къ маї рѣѣ ресѣлтатѣ се лѣпгѣ
ѣн контра Дачілорѣ, карі рѣдікасерѣ де ноѣ
армеле асѣпра Романілорѣ.

Дачіи авеа атѣнчі ѣн фрѣнтеа лорѣ пре
Дѣра, ѣнсе ачеста несімѣндѣсе дестѣлѣ де
таре, се лѣсѣ де домпіе, ші ѣнвесті къ дѣн-
са пре Дечебалѣ, отѣлѣ челѣ маї аѣерѣ ші
маї къраѣосѣ дінтре Дачі. Дечебалѣ се ѣн-
делесе къ Пакорѣ, реѣеле Парділорѣ, ші се
зні къ Сармаѣи ші къ Каѣи ѣн контра
Романілорѣ.

Domіѣіанѣ трімісе пре Оппіѣ Савіи ѣ
ѣн контра лорѣ, ѣнсе ачеста фрѣбѣтѣтѣ ші
пімічітѣ де кътрѣ Дачі; дѣпѣ дѣнсеѣлѣ трі-
місе пре Фѣскѣ префектѣлѣ преторіѣлѣ
каре авѣ тотѣ ачееаші сѣрте. ѣнтѣрѣтатѣ
пріп атѣтеа пердері Domіѣіанѣ плекѣ ѣн-
сѣші асѣпра ферошілорѣ дѣшмані; дарѣ авіа
аѣіѣнсе ѣн Месіа, ші се арѣнкѣ ѣн браѣеле
плѣчерілорѣ ші а ле десѣрѣѣтрілорѣ; елѣ
трімісе къ оштіле пре Іѣліанѣ сѣ батѣ
пре Дачі. Ачеста треѣндѣ Дѣнѣреа ѣнтѣл-
ні пре Дачі ла Тапе ші і фрѣкѣ де і стіп-
се. Дечебалѣ се ретрасе ла решедінѣа сѣ,
ші тѣіе арѣоріи пѣпѣ ѣн трѣнкіѣ ші ле ѣн-
пѣсс арте. Романіи вѣзѣндѣі дін депѣртаре,

крезъръ къ сънт мълдѣме де милітарі ши нъ кѣтезаръ а се апропіа, чі се ретрасеръ.

Domitianъ фѣ стрѣмторитѣ дн Паноніа де кѣтръ Маркомані, ши аша се грѣві съ факъ паче нѣмаі де кѣтѣ кѣ Дачіі. Елѣ кіемъ пре Дечебалѣ съ віе ла конференцѣ; днсъ ачеста темѣндѣсе ка съ нѣлѣ пріндѣ, трімісе пре фрате-съѣ Діеде. Дачіі череа съ ле деа фабрікаторі де арме ши де кастелле, ши зѣѣ стіпендіѣ аннѣал фѣрте днсемнатѣ, Domitianъ се днвоі ла тѣте ачестеа, ба дѣде лѣі Дечебалѣ ши о diademъ, ка ши кѣмѣ л'ар дн-корона елѣ, ши і ар да деарра дн граціа са. Дѣпъ ачееа се днтѣрсе ла Рома ши трі-зѣфѣ де Дачі ши де Каці, пентрѣ каре 'лѣ ржсеръ тоці ѳменіі прічепѣці.

Дѣпъ маі мѣлте фаите крѣде, Domitianъ днші пропѣсе съ зчідѣ ши пре соціа са Domitia, днсъ ачеста дескопері планѣлѣ ши кѣшѣ нѣ стіпѣреа лѣі; елѣ се зчісе ла ан-нѣлѣ Хр. 96. дн етате де 45 анні, дѣпъ че аѣ domnitѣ 15 анні, маі мѣлтѣ ка тіраніѣ фрікосѣ ши фемеіатѣ, де кѣтѣ ка імператоріѣ; кѣ дѣнсѣлѣ се етінсе фамиліа Фла-вілорѣ.

IV.

Траіанъ.

Дъпъ мъртеа лѣи Domіціанъ Romanі а ле-серъ императоріѣ пре сенаторіѣлѣ Нерва, каре адоптѣ пре Маркѣ Уліпіѣ Траіанъ, ші мѣри дъпъ доі anni de domіре, а, Хр. 98.

Маркѣ Уліпіѣ Траіанъ се пѣскѣ дн Іспаніа, дн четатеа Італіка, ла аплѣлѣ Хр. 53, ші се dіctіnce пріп аѣерімеа мінціі ші пріп тѣріа інімеі дн дрегѣторііле че пѣр-тѣ де ла челѣ маі де ціосѣ градѣ пѣлѣ ла чеа маі днпалтѣ demітате. Дндатѣ че се пѣмі імперѣторіѣ, днченѣ а кѣѣета ла міз-лѣчеле де а стерѣе пата чеа пѣсѣ пре пѣ-меле Romanъ пріп тріѣѣтѣлѣ даѣікѣ фѣгѣдѣ-ітѣ де кѣтрѣ Domіціанъ, ші пре ла капѣ-тѣлѣ аплѣлѣі 100. плекѣ дн контра Даѣілорѣ.

Дечевѣлѣ аззіндѣ де ачелсѣ днтрепрінде-ре се сперіе фѣрте, штііндѣ преа віне кѣ маі днпінте н'аѣ днвінсѣ пре Romanі, чі пре Domіціанъ, еарѣ акѣмѣ аре де а фаче кѣ попорѣлѣ Romanъ ші кѣ імперѣторіѣлѣ Тра-іанъ, пре каре длѣ респекта днкѣ де пре тімпѣлѣ кѣндѣ гѣверна Цѣрманіа. Траіанъ нетрекѣ еарна дн Месіѣ, аної дн прішѣвара

ангълї 101 трекъ Двнѣреа; кѣндѣ аѣиѣсе
 ла Тапе, милитарїї ꙗї адѣсеръ внѣ вѣрете ма-
 ре, пре каре ера скрисѣ кѣ литере латїне:
 „Бѣррїї кѣ тоѣї соѣїї лорѣ спѣнѣ лѣї Тра-
 іанѣ съ се ꙗнтѣркѣ ꙗпапѣї шї съ ѣїнѣ пачеа“,
 Траіанѣ нѣ се тѣрѣвѣрѣ де ачеастѣ аменїн-
 царе, чї пѣрчесе ꙗнѣїнте, шї ꙗн чеа дїн-
 тѣїѣ ловїре бѣтѣ пре Дачї. Дечевалѣ трїмі-
 се ла дѣнѣсѣлѣ депѣтаѣї де рангѣлѣ де ѣїосѣ,
 К о т а ꙗї, ка съ чеарѣ паче, Траіанѣ нѣ
 прїмі, чї пѣрчесе маї департе; шї бѣтѣ а
 доѣа ѣрѣ пре Дечї шї пре Сартаѣї. Алѣї
 депѣтаѣї внѣ ла дѣнѣсѣлѣ; ꙗнѣсъ нїчї ачесто-
 ра нѣ се дѣ паче, бѣтаїа а треїа се ꙗнѣїеїе
 прїп грезѣтѣїїле їернеї.

ꙗн прїтѣвара ангълї 102 се фѣкѣ чеа маї
 крѣнтѣ бѣтаїе ꙗнтре ошїїле Романе шї Да-
 чїане, Романїї ꙗнѣвїнсерѣ, ꙗнѣсъ нѣтѣрѣлѣ
 плѣѣїїїлорѣ фѣ аша де маре, ꙗнѣкѣтѣ нѣ а-
 дѣнѣїеа матерїа де легатѣ. Траіанѣ ꙗшї тѣ-
 їе вешїнїтеле спре а ле фаче легѣтѣрї. Дѣ-
 пѣ ачеаста, Романїї кѣнпрїнсерѣ кастелеле
 Дачїлорѣ де прїп мѣнѣїї, шї се арѣтарѣ дїна-
 їнѣтеа решїдїнѣїеї лѣї Дечевалѣ. ꙗн ачесте
 ꙗнпрѣїїїрѣрї Дечевалѣ десператѣ трїмісе о
 нѣтѣрѣѣсъ депѣтѣѣїїїе де вѣрѣаѣїї, фемеї шї

копії, ка съ рѣче пре Траіанѣ де іертаре, ші съ факъ паче кѣ орї че предѣ. Траіанѣ прїмі черереа лорѣ, днсъ кѣ kondičivnile, ка съ dea днапої пре тодї фаврїкаторїї трїмїшї de Domіціанѣ, шї пре тодї фѣгарїї, шї тѣте машинеле де ресвелѣ, съ стрїче тѣте кастелеле, шї съ рекѣноскѣ де амїчї шї де інімїчї пре ачеїа карї сѣнт шї аї попорѣлї Романѣ. Дечебалѣ се свѣрсе ла тѣте шї грїмїса депѣтадї ла Рома, спре а шѣртѣрїсі шї днаїнтеа сепатѣлї свѣрпереа са шї а перїї сале. Траіанѣ трїѣтѣ шї лѣтѣ пѣтеле де Дачїкѣ (адекѣ днвїнгѣторїѣ алѣ Дачїлорѣ) а. Хр. 103.

2. Дарѣ пѣ трекѣ шѣлѣ тїмпѣ шї венї фѣта ла Рома кѣ Дечебалѣ пѣ се дїне де легѣтѣрїле пѣчїї, чї фаче арме, репарѣзѣ кастелле, прїмеште фѣгарї, днвїтѣ пре попорѣле вечїпел а ресвелѣ, шї тѣрѣѣрѣ пре чеї че дїнѣ кѣ Романїї. Траіанѣ днштїндѣтѣ де пре ачестеа тѣте, хотѣреште а плека сарѣшї дн контра Дачїлорѣ, шї а префаче деарра лорѣ дн провїцѣ Романѣ. Венїндѣ ла Днлїре днсѣрчїнѣзѣ пре Архїтектѣлѣ Аполлѣдорѣ Дамасченѣлѣсъ факѣ знѣ подѣ де пѣтрѣ престе ачестѣ флѣвїѣ, дн дїосѣ де катаракте, днлїре Дїерна шї Еѣета, шї елѣ се дїне

дн Месіа кѣ оштіле сале. Дечебалѣ възвндѣ періклвлѣ, кіемѣ ла арме пре тóте попорѣ-де вечіне, ші трімісе ла Траіанѣ пре ніште фѣгарі префѣкці, ка съ'лѣ вчідѣ; днсъ ачештіа се дескоперіръ, ші плѣтіръ кѣ вісаца атентатвлѣ дорѣ.

Ла анвлѣ 105 сефіні подвлѣ. Траіанѣ тре-кѣ кѣ тóтъ армата са пре пѣштнтвлѣ Да-чіеі. Акѣмѣ се днчепѣ ресвелвлѣ дн тóтъ фѣрóреа са. Лонцінѣ префектвлѣ знеі лецізні фѣ кіематѣ де Дечебалѣ ла конференцѣ, Ро-манвлѣ кѣ деплінь днкредіре се дѣсе ла Де-чебалѣ; ачеста пѣмндѣ тѣна пре дѣнсвлѣ длѣ днтрѣ маі днтѣіѣ деспре планѣріле дѣі Тра-іанѣ, ші не прімінѣ рѣспзнеѣ, длѣ пѣсе ла днкісоре, аної трімісе пре знвлѣ днтре аі съі ла Траіанѣ, ка съ'ї спзпѣ, кѣ'лѣ ва да днапоі дакѣ імперѣторівлѣ се ва ретраѣе днп Дачіа, ші ва плѣті спеселе ресвелвлѣі. Лонцінѣ днкѣноштнцѣ пре Траіанѣ прпн знѣ лівертѣ алѣ съѣ, кѣ елѣ аре де гѣндѣ съ'ші скѣртезе вісаца прпн венінѣ, прпн зрмаре съ, нѣ прімескѣ пропѣнеріле Даѣ дѣі Траіанѣ нѣ пердѣ тімпвлѣ, чі днапнтѣ кѣ армата а-сѣпра рещеднцѣі дѣі Дечебалѣі. Романіі се днфѣріарѣ кѣндѣ възврѣ кацвлѣ дѣі Лонцінѣ

ші але алторѣ Romanī днѣште дн прѣжніи пре зідѣриле четѣдїи; еї се лѣптарѣ ка піште леї, шї дн фїне лѣварѣ четатеа, шї 'ї dede-рѣ фокѣ де тóте пѣрѣїле. Дачїї парте се в-чїсєрѣ еї днтре сїне, парте се адѣпарѣ кѣ венїнѣ, парте кѣзєрѣ дн тѣпїле Romanїлорѣ. Дечевалѣ възєндѣ кѣ тотѣ есте пердѣтѣ, шї темѣндѣсє ка сѣ нѣ нїче де вїѣ дн тѣпїле днвїнгѣторїлорѣ, се адѣпѣ днєвшї кѣ венїнѣ, капѣлѣ лѣї се адѣсє ла Roma а. Хр. 106

Траїанѣ префѣкѣ Dacia дн провинѣ Рo-манѣ, ашѣзѣ спре паза еї доє леѣївнї: а чѣпчєа BCU Cluj / Central University Library Cluj macedonїкѣ, шї а треїспрезєчєа цє-менѣ, шї адѣсє пенѣтѣрѣтѣ тѣлїме де ó-тєнї d n тотѣ імперїєлѣ Romanѣ, днєсѣ маї вѣр-тосѣ дїп Italia, спре а днпопора ачєастѣ цєарѣ таре шї фѣрѣтóсѣ, карє се днтїнде де ла Дѣлѣре пѣнѣ ла оріѣїнеа Tїссєї шї а Прѣгѣлѣї, шї де ла Tїсса пѣнѣ ла тареа нєгрѣ шї ла Дѣнастрѣ, шї есте кѣносєкѣтѣ аєтѣзї сѣптѣ нѣтїрїле де Romania, Molda-віа, Бассаравії, Бѣковїна, Трансїлванїа, Мар-моросѣлѣ, Крїшїана, шї Темїшїана.

Днтрѣ меморїа вїкторїєї репѣртате де Траїанѣ аєвѣра Дачїлорѣ се рѣдїкѣ ла Roma колѣнна лѣї Траїанѣ, пре карє се

екзипиръ тóте лѣителе кѣ Дачіи дін амѣн-
доѣъ ресвеледе, каре се веде пѣпѣ дн зѣа
де аствѣзі.

Дн Дачіа се резіди Сармизетѣса, ре-
шедінда лѣ Дечеваљ, ші се нѣмі Ълпіа Тра-
іана Агѣста, каре ѣрѣѣ ші де ачі днапте
а фі капітала Дачіеі, апоі се зіді Апѣлѣљ,
Саліпеле, ші алтеле мѣлте дн Дачіа центра-
лѣ; Тівіскѣлѣ дн Темішіана; Ромѣла дн Ро-
маніа; Палода, Сѣчідава, Петродава, Краси-
дава ші Патрідава дн Молдавіа; кіарѣ ші де
мѣнічівіѣлѣ Іашілорѣ се фаче помінере дн
інскрпчівіѣлѣ че сѣѣ афлатѣ. Се фѣкѣрѣ
дрѣмѣрі ашгернѣте кѣ пѣтрѣ се констрѣірѣ
апедѣкте, се едіфікарѣ темпле, театре ші
амфитеатре, се лѣкрарѣ саріпеле ші мінере-
ле де аврѣ ші де арѣптѣ, ші дн скѣртѣ тім-
пѣ деарра девені ѣна дінтре челе маі фрѣ-
тóсе провінде але імперіѣлѣі Романѣ.

Траіанѣ дѣпѣ че кѣчері Дачіа, днш дн-
тóрсе лѣареа амінте асѣпра рѣсѣрїтѣлѣі, ші
префѣкѣ Armenia. Месопотаміа. Ассѣріа ші
парте дн Арабіа дн провінде Романе. Елѣ
мѣрі ла Саліпентѣ дн Чілічіа ла аннѣлѣ Хр.
117. лѣсидѣ ѣрѣмѣторіѣ дн імперіѣ пре адо-
птівѣлѣ сѣѣ Adrianѣ. Бѣнѣтатаеа лѣі рамасе

de ессеплѣ, ꙗкѣтъ сенатѣлѣ романѣ кѣндѣ
фелічита пре імперѣторі, зічса: съ фіе маі
ферічітѣ де кѣтѣ Августѣ, ші маі вѣнѣ де
кѣтѣ Траіанѣ.

V.

Adrianѣ ші Antoninѣ.

Пѣвліѣ Еліѣ Adrianѣ, целосѣ де глоріа
лѣі Траіан, ꙗдаты пѣрѣсі треі провинѣ а-
даѣсе де Траіанѣ ла імперіѣлѣ Романѣ; елѣ
рекѣмѣ лѣрѣвѣлѣ Сѣлѣ Арменіа, Месопотеміа
ші Ассѣріа. ші ашѣлѣ ка рѣлѣ Еѣфретѣ съ
фіе марѣнеа імперіѣлѣ Романѣ де кѣрѣ рѣ-
сѣрѣтѣ. Ассемінеа воі съ факѣ ші кѣ Дачіа,
ꙗнесѣ 'лѣ десѣнтѣрѣ амічіі, ка съ нѣ ласе
ꙗн шѣнѣ барбаріорѣ пре атѣнѣа четѣнѣані
Романі. Кѣ тѣте ачестеа пентрѣ ка съ мѣ-
кѣшорѣзе глоріа лѣі Траіанѣ, стрікѣ подѣлѣ
чел де прѣсте Дѣнѣре, сѣнтѣ кѣвѣнтѣ кѣ
сервеште нѣмаі спре а ꙗлесні барбаріорѣ
трѣчереа ꙗн Месіа, пре кѣндѣ даторіа лѣі
ар фі фостѣ де а 'лѣ апѣра.

Ла ꙗчепѣтѣ Adrianѣ пѣсе нѣмаі вѣнѣ пре-
шѣдѣнте прѣсте Панноніа ші прѣсте Дачіа,

пре Маркѣ Тървине, апоі пѣсе сѣнгѣрѣ престо
Dacia пропреторіѣ пре Кнеѣ Паперіѣ Елі-
анѣ, каре гѣвернѣ деарра кѣ мѣлтѣ дѣцелеп-
чѣне, шѣ фѣкѣ мѣлте лѣкрѣрѣ фолосітѣре, дѣ-
тре алтеле елѣ фѣкѣ апедѣктеле де ла Сар-
мізеѣтѣса; сѣнтѣ Плаѣдѣ Чесіанѣ каре ко-
мѣнда мѣліція дѣн Dacia де піосѣ, се аше-
зарѣ шаі мѣлѣ мѣлітарѣ карѣ сервісерѣ 25
шѣ маі бѣне де аніі.

Adrianѣ дѣсѣрчѣне пре Салвіѣ Іѣліанѣ сѣ
кѣлѣгѣ леѣіле чѣвілле дѣн едіктеле преторѣ-
лорѣ шѣ апоі пѣвлѣкѣ ачеастѣ кѣлеѣіре сѣнтѣ
пѣмеле едіктѣ пернетѣѣ. Елѣ фѣ маре ама-
торѣ де архітектѣрѣ, дѣфрѣмсеѣтѣ Рома шѣ
четѣѣіле капітале дѣн провинѣе; зідѣ Еліѣ
Капітолѣна пре рѣінеде Іерѣсалимѣлѣ, дарѣ
прѣн ачеаста аѣіѣтѣ о рѣскѣлѣ дѣфрѣкошатѣ
дѣтре Іѣдеі, шѣ авѣа пѣтѣ сѣ о домолѣскѣ
дѣнѣ треі аніі де зѣле.

Дѣнѣ че дѣшѣрѣѣі 21 де аніі, мѣрѣ ла
Баіе, дѣн аніѣлѣ Хр. 138. лѣсѣндѣ де ѣртѣ-
торѣѣлѣ пре адонатѣѣлѣ сѣѣ, Тѣгѣ Еліѣ А н-
т о н н і ѣ, кѣ сѣхра-пѣмеле Піѣлѣ, каре фѣ
шѣ маі маре аматорѣ де паче де кѣтѣ Adri-
анѣ; елѣ се оккѣнѣ тѣтѣ вісаѣа са кѣ дѣн-
дрѣнтареа сѣтѣрѣі дѣн лѣѣнтѣрѣ а імперѣѣлѣ,

дрептатеа лѣи фѣ de моделѣ, дѣкѣтѣ кѣарѣ
барварѣи дѣн дѣрѣле чѣле маѣ дѣпѣртате дѣ-
пѣнеа артеме шѣ се адреса ла дѣпѣсѣлѣ
ка сѣ ле дѣдѣче каѣселе. Антонѣнѣ дѣшѣ ме-
рѣтѣ пѣшеле чѣлѣ глорѣосѣ де пѣ р ѣ н т е а л ѣ
дѣпѣсѣлѣи о м ѣ н е с к ѣ . Елѣ до m n i 22 de
a n n i , шѣ тѣрѣ ла Лорѣ дѣн Етрѣрѣа, ла а n n ѣ л ѣ
Хр. 161. бѣтрѣн de 75 de a n n i , лѣсѣндѣ ѣр-
тѣторѣѣ пре дѣнере-сѣѣ, М ар к ѣ А ѣр е л ѣ ѣ .

VI.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

М ар к ѣ А ѣр е л ѣ ѣ .

М ар к ѣ А ѣр е л ѣ ѣ Антонѣнѣ фѣлософѣлѣ,
дѣдѣтѣ че се сѣи пре тронѣ, дѣшѣ лѣѣ de кол-
легѣ пре Лѣчѣи Верѣ, кѣ кѣре do m n i дѣшпре-
рѣнѣ о n n ѣ de зѣле. Пре тѣмѣнѣрѣле лѣи се
скѣларѣ М ар к о м а n i i ; шѣ алте попѣрѣ дѣр т а -
n e шѣ с ар т а t i c h e , шѣ дѣкѣрсерѣ пѣнѣ ла А -
чѣлеѣа. Д ар ѣ дѣдѣтѣ че се арѣтарѣ а m ѣ n d o i
i m п е р ѣ т о р ѣ и барварѣи се с п е р ѣ а р ѣ шѣ се р е -
т р а с е р ѣ дѣн дѣррѣле лорѣ; дѣсѣ кѣ скопѣ de
a се дѣнтрарта маѣ вѣне, шѣ de a по р n i кѣ
пѣтерѣ дѣn d o i t e . М ар к ѣ А ѣр е л ѣ ѣ вѣрсе дѣн-
сѣшѣ аверѣа са п р ѣ в а т ѣ дѣн е р а р ѣ ѣ л ѣ пѣвѣлѣкѣ

спре а комплета армата дн челѣ маї скъртѣ
 тинѣ, ординѣ съ се іее ші сервії ла міліціе,
 ка дн ресвелеле пѣнічі; ба се днтрармарѣ
 ші гладиаторіи, се кіемарѣ дн Далмація лѣ-
 трѣніи, ші се кѣтпѣрарѣ ѣрманіи ка съ се
 ватѣ дн кортра ѣрманілорѣ. Комплетѣндѣ-
 се бѣгеа кѣ модѣлѣ ачеста, днчепѣрѣ вѣтѣ-
 іле челе днѣрікошате. Маркоманіи ші Іассѣ-
 ціи се днѣрѣ вѣрѣѣтеште, дарѣ дѣпѣ маї
 тѣлте лѣпте червѣкѣсе, кіарѣ ші пре гіада
 Дѣпѣріи, се днвѣнсерѣ; Кѣзавіи се днпѣрѣшті-
 арѣ дѣпѣ меторавіла вѣтаіе дн каре се зиче
 кѣ леціѣнеа фѣлтіпатѣ, дн сечетеа чеа ма-
 ре ар фі кѣпѣтатѣ плѣіе де ла Хрістосѣ, а.
 Хр. 174.

Дѣпѣ ачеастѣ вѣкторіе, імперѣторіѣлѣ Мар-
 кѣ Авреліѣ ретасе дн Панноніа, ші днкеіе
 паче кѣ Маркоманіи ші кѣ чеілалді варварі
 дн вечіпѣтате сѣпѣтѣ деосевіте кондіціні,
 днсѣ аззіндѣ кѣ дн Сѣрїа сѣпѣт мѣшкѣрї дн-
 тѣрї кастелеле де пре лѣнгѣ рѣпа Дѣпѣріи
 ші пѣрчесе дн Асіа. Дѣпѣ че пѣсе ла кале
 требіле асіатіче се днторѣсе ла Рома, ѣнде
 петрекѣ фѣрте пѣдїнѣ дн каѣса кѣ ла Дѣ-
 пѣре днчепѣссерѣ еарѣші а се тѣрѣѣра лѣ-
 кѣрѣіе. Елѣ вені ла Карѣнтѣ дн Панноніа

de съсѣ ши треї annī de zile се бѣтъ ꙗн кон-
тра Маркомани лорѣ, Кѣацилорѣ ши Сармаци-
лорѣ. Къндѣ ера съ ꙗне канѣтѣ ресвелѣлѣи,
мѣри ла аннѣлѣ Хр. 180, ꙗн етате de 59 de
annī, дѣлѣ че domni ка философѣ ши ашиѣрѣ импе-
риѣлѣ ка ероѣ ꙗн кѣресѣ de 19 annī, лѣсъндѣ ѣрмѣ
ториѣ пре фѣлѣлѣ съѣ Маркѣ Аврелиѣ Kommodѣ.

Ачеста ꙗнкеиѣ ꙗче кѣ Марко паниї ши кѣ
Кѣациї, сарѣ кѣ Бѣрриї се ꙗнвои, ка ачешѣа
съ dea Романилорр пре чеї приншї ꙗнаної, ши
престе ачешѣа съ dea остатичї ши съ ꙗѣре
къ ꙗс ворѣ калка ниѣ одатѣ ꙗн ꙗнѣѣѣриле
Дачиѣ ши ꙗс ворѣ апроѣа de марѣниле
еї маї мѣлтѣ de чинѣ милиаре. Дѣчиї лѣи Kom-
modѣ бѣѣѣрѣ аної пре Сармациї, ши елѣ лѣѣ
титѣлѣ de сарматикѣ.

ꙗнторкъндѣсе ла Рома Kommodѣ лѣсѣ гѣ-
верѣлѣ ꙗн маѣиле префекѣлѣи преториѣлѣи,
ши се окѣнѣ лѣитѣндѣсе ꙗн амѣитеатрѣ кѣ
гладіаториї ши кѣ фѣрѣле сълѣватиче. Крѣзи-
меа лѣи деѣенерѣ маї пре ѣрмѣ ꙗн фѣриѣ
ши аменѣнѣѣ кѣарѣ пре ѣменїї лѣи чеї маї de
апроѣе. Атѣнѣи ачешѣа спре аши мѣнтѣи ви-
саѣа са проприѣ ѣчисерѣ пре тѣранѣ ла ан-
нѣлѣ Хр. 192. — Аша деѣенерѣ ши съ стѣн-
се прин Kommodѣ фамилия Анѣонилорѣ, пре

къмъ децперасе а Чесарілорѣ прип Nerone,
ші а Флавіилорѣ прип Domіціанѣ. Имперіалѣ
дичепѣ а къдеа де ачі днаинте.

VII.

Северіи.

Къ Antoninii дичетѣ периодѣлѣ челѣ фери-
читѣ алѣ имперіалѣ Romanѣ. Де ачі днаинте
дичепе деспотісмѣлѣ милітаріѣ. Преторіаніи
вѣндѣ тронѣлѣ имперіалѣ ла чеі че ле даѣ маі
мѣлтѣ, ші скітѣлѣ пре императорі дѣпѣ ка-
придѣ. Рарі ómenі се афлѣ карі съ ле пѣпѣ фрѣлѣ,
Пертіначе ші Ізліанѣ дпѣлѣдаци прип дѣншіи, пе-
рѣ дп кътева лѣпні де зиле. Се п т і м і ѣ Се в е-
рѣ вате пре компетеніи сѣі ші фаче ка сена-
тѣлѣ сѣлѣ рекѣпóскѣ де имперѣторіѣ, ла рѣ-
сѣрїтѣ дичѣфлѣ респектѣ націѣнілорѣ стрѣне,
дп Брітаніа фрѣпѣ пре Скоці. Акасѣ дндрѣ-
птѣ дїѣрїсрѣденѣа къ адїѣсторіѣлѣ дїѣрїскон-
сѣлділорѣ Папініанѣ; Паѣлѣлѣ ші Ълпінанѣ.

Северѣ мóре ла Еворака дп Брітаніа ші
ласѣ врѣлѣторі дп имперіѣ пре фїи сѣі Ка-
ракала ші Цета, а. Хр. 211 Челѣ дїпѣтѣѣѣ
ѣчїде пре фрате сѣѣ Цета кіарѣ дп врадѣеле

мѣтеї сале Ізліа D ó m n a, ші іеа нѣтеле де Antoninŭ. Елѣ кѣльтореште прин тотѣ имперіалѣ спре а'ші арѣта дешертѣіѣнеа. Трекѣндѣ прин Dacia вате пре Гоці дн лѣште тѣмѣлтѣар. Ачешті ної варбарі се арѣтарѣ атѣнчі пентрѣ днтѣіаші датѣ ла Dѣнѣре. — Din motivŭ de a днтѣлді трібѣтѣлѣ фаче о фантѣ каре мерітѣ чеа маї mare лѣдѣ, елѣ дѣ тѣтѣрорѣ провинціалідорѣ дрептѣлѣ de четѣдіані Romanі.

Дн еспедиціѣнеа днтрепрінсѣ асѣпра Парділорѣ се зчїсе де префектѣлѣ преторіалѣ Makrinŭ а. Хр. 217. Армата дн Сѣрія прокіемѣ имперѣторіѣ пре Bassianŭ Еліогавалѣ каре се зїчеа а фї фїіѣ алѣ лѣі Каракалла. Ачештѣ омѣ тікѣлосѣ се dede тѣтѣрорѣ віціелорѣ. Дндѣнлекатѣ прин фешїле че авеа атѣнчі mare днфлѣінѣ, кіарѣ ші дн сенатѣ, adoptѣ пре вѣрѣлѣ сѣѣ, Александрѣ Северѣ, челѣ віне крескѣтѣ, дарѣ кѣндѣ сїмді кѣ ачешта дї есте рївалѣ днчеркѣ сѣ се де-фактѣ de дѣнсѣлѣ, днсѣ плѣті днчеркареа кѣ віеаца са, а. Хр. 222.

Александрѣ Северѣ kondѣсѣ de мѣтѣ са чеа днцелѣптѣ ші de знѣ консіліѣ de 18 сенаторі, сѣнтѣ прешедїнѣа лѣі Злїанѣ,

губернѣ имперіалѣ кѣтѣ се пѣтѣ маї віне дн ачеле тѣмнѣрї тѣрѣзрате прїн деспотїстѣлѣ мїлітарїѣ; днсѣ прїн северїтатеа са кѣтрѣ мїлітарї кѣшнѣ десе револте днтре леціѣнї. Днвѣдѣатѣлѣ Злїанѣ се вчїсе де преторїанї кїарѣ дн паладѣлѣ імперїалѣ; імперѣторїалѣ днсѣшї, дїмпрезнѣ кѣ мѣтѣ са каре'лѣ днсоціа претѣгїндїнеа, нїкѣ сѣнтѣ армеле леціѣнїлорѣ галлїче, а. Хр. 235.

VIII.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Авреліанѣ.

Дѣлѣ мѣртѣа лѣї Алессандрѣ Северѣ мїлітарїї дн дїверсе провинѣе днѣлѣдѣарѣ ла демнїтатеа де імперѣторїѣ прѣ дѣчїї лорѣ: прѣ М а с с і м і н ѣ, прѣ чеї треї Г е р д і а н і, прѣ чеї дої Ф і л і п і ш і прѣ Д е ч і ѣ Т р а і а н ѣ, прѣ Т р е в о н і а н ѣ ш і прѣ Е м і л і а н ѣ карї тодї перїрѣ прїн револѣціѣнї.

Прѣ тѣмнѣлѣ ачеста днченѣрѣ варбарїї кѣ гроссѣлѣ а днкѣрса імперїалѣ Романѣ: Франчїї, Алеманїї, Гоцїї, Першїї, шї алте понѣбрѣ оккѣпарѣ провинѣеле дела шарцінї, імперѣторїалѣ В а л е р і а н ѣ кѣзѣ дн шѣнїле Пер-

шілорѣ; фійвлѣ съх, Галліенѣ пѣ воі съ'лѣ рес-
кѣмпере. Дарѣ А в р е л і а н ѣ префектѣлѣ
Ілѣрікѣлѣ ші алѣ Трачіеі вѣтѣ пре Гоці ші
пре Карпі, ші'і респіне дѣ цінѣтѣрїле лорѣ;
Провѣ вѣтѣ ші фѣгѣрї пре Сармаді ші пре
Квazi. Імперѣторївлѣ К л а в д і ѣ II дѣ-
вінсе пре Алеманї ші вѣтѣ дѣ треї рѣн-
дѣрї пре Гоці, дѣсѣ слѣ шѣрї де пестїленѣѣ
а. Хр. 270.

Атѣнчі се дѣлѣлѣ ла імперїѣ А в р е л і а н ѣ,
каре прїн тѣсѣрїле сале челе дѣделенте ші
севере рестаवलї дісціплїна мїлітарѣ, кѣрѣці
Dacia de Гоці, ші Italia de Алеманї, дѣ-
тѣрї Roma прїн вѣнѣ zїдѣ ноѣ дѣпреціѣрѣлѣ
еї; апої пѣрчесе ла рѣсѣрїтѣ ші вѣтѣ пре
Зеновіа реціна Сѣрїеї, свїхсе Еціптѣлѣ, се
дѣтѣрсе ла апѣсѣ ші десартѣ пре Тетрікѣ
дѣ Галліа.

Дѣпѣ че рестаѣрѣ тотѣ імперївлѣ Романѣ
дѣшї пропѣсе съ плече а дѣѣа ѡрѣ ла рѣсѣ-
рїтѣ ші съ ватѣ ші пре Перші; вѣзжандѣ кѣ
варварїї де ла мареа нѣгрѣ пѣ дѣчетѣзѣ де
а тѣрѣѣра Dacia, ші кѣ прїн тѣлтеле вѣтѣї
с'аѣ дешертатѣ Ілѣрікѣлѣ de ѡменї, хотѣрѣѣ
сѣ пѣрѣсѣскѣ Dacia лѣї Траіанѣ ші сѣ
стрѣмѣте леціѣнїле дѣ Mesia de а дрѣпта

Дѣлїи. Мѣлїи дїнгре локѣиторї трекѣрѣ кѣ
 мїлідіа дн Месїа, шї се ашезарѣ аколо. Дѣа-
 ра ачѣа се нѣмї Дачїа нѣѣѣ, шї се
 днпѣрїї дн Дачїа рѣнеанѣ, де пре лѣн-
 гѣ рѣпа Дѣлїи де ла Маргѣ пѣнѣ ла Ес-
 камѣ, кѣ капїтала Радїарїа, шї дн Да-
 чїа медїтерранѣ, де пре лѣнгѣ шѣнїї
 Трачїей шї аї Махедонїей, кѣ капїтала Са-
 діка, а. Хр. 274. Дарѣ чѣа маї маре пар-
 те де Романї дн Дачїа лѣї Траїанѣ, фїндѣ,
 легадї де фамїліїле шї де аверїле лорѣ шї де
 пѣтѣнтѣлѣ паштерїї каре ера акѣмѣ патрїа
 лорѣ, воїрѣ маї вїне а сѣферї домпїа Гоцї-
 лорѣ, де кѣтѣ еспатрїареа; дн каре каѣсѣ еї
 нѣ ѣртарѣ лецїнїлорѣ лѣї Аврелїанѣ, кѣ
 фрацїї лорѣ чѣї маї пѣцїнѣ авѣцї карї нѣ
 пердеа нїмїка стрѣмѣтѣндѣсе де аїчї дн Ме-
 сїа. Днѣсѣ нїчї домпїа Гоцїлорѣ нѣ фѣ атѣтѣ
 де аспрѣ; кѣчї ачѣнтїа ка нїште барбарї
 карї трѣїа дн праделе ресвѣллѣлїї де аствї
 пѣнѣ шѣне, вѣзѣндѣсе дн стѣпѣнїреа
 дерїї, нѣ нѣмаї кѣ нѣ тѣрѣѣра пре ачѣнтї лѣ-
 кѣиторѣ пачїфїчї, чї днкѣ'ї шї апѣра днкон-
 тра тѣтѣрорѣ днкѣрселорѣ, шї'ї нїма ка сѣ
 кѣлїтїеѣе пѣтѣнтѣлѣ, ка сѣ'шї нѣтѣ авѣа
 шї еї пѣтрїмѣнтѣлѣ, пѣнтрѣ праделе чѣ

къштіга кѣ армене дін алте дери. Roma-
 нї дін Дачіа се днвѣдассерѣ дн кѣрѣѣ
 de dozezechī de annī a трѣи кѣ дѣшїї; еї кѣ-
 поштеа де алтѣ парте преа-вїне стареа лѣ-
 мїї де атѣнчї, пентрѣ ка съ се дндѣплїче
 а'шї скїмба патрїа кѣ сперанца де о секѣрї-
 тате маї mare, кѣндѣ vedeа кѣ т'оте дери-
 ле де прїн прецїзрѣ сънт ассемїне еспѣсе,
 шї кѣ кѣ пѣдїнѣ тїмпѣ маї днаїнте Адема-
 нїї кѣлкасерѣ кіарѣ Італїа, чентрѣлѣ імпе-
 рїзлїї; афарѣ де ачестеа деспотїсмѣлѣ мї-
 лїтарїѣ дїн провїнде ера маї пѣдїнѣ де сѣ-
 ферїтѣ, декѣтѣ гѣверїзлѣ варбарїлорѣ. Нічї
 нѣ се пѣтеа кѣѣета пре лѣнгѣ т'отѣ северо-
 татеа лї Агрелїанѣ, кѣ мїліцїа се ва дїне
 дн дїсчїплїнѣ, лѣкрѣ че се шї адеверї, кѣчї
 імперѣторїзлѣ мергѣндѣ кѣтрѣ рѣсѣрїтѣ, се
 зчїсе дн Трачїа, а. Хр. 275.

IX.

Діокледіанѣ.

Аззїндѣ сенатѣлѣ де зчїдереа лї Агрелї-
 анѣ, алесе імперѣторїѣ пре Тачїтѣ, днсъ а-
 честа мѣрї престе о лѣнѣ де зїде; Флорї-
 а нѣ фрателе лї перї престе 2 лѣнї, шї

аша ретасе имперѣторіѣ М. Аурелиѣ П р о в ъ ,
отѣ кѣноскѣтѣ центрѣ вирѣциле сале милі-
таре де пре тимѣлѣ лѣи Клаудиѣ ші алѣ лѣи
Аурелианѣ: — Елѣ репѣртѣ мѣлте вѣкторіѣ
ѣнконтра варварілорѣ ші се сілі съ дѣе дѣс-
чѣпліна ѣнтре милітарі, дарѣ кѣзѣ вѣктимѣ
вѣнелорѣ сале кѣѣетѣрѣ. К а р ъ перѣ ѣн тер-
пера ла рѣсѣрѣтѣ; сарѣ Нѣмеріанѣ фѣилѣ
ачестѣіа се ѣчѣсе кіарѣ де кѣтрѣ сокрѣ съѣ.
Атѣнчѣ Діокледіанѣ се прекіемѣ импе-
рѣторіѣ де кѣтрѣ милітарі, а. Хр. 284.

Діокледіанѣ прѣмі де коллегѣ ла ім-
періѣ пре соудѣлѣ съѣ Масіміанѣ, аша
ка елѣ съ гѣвернезе дѣрѣле де ла рѣсѣрѣтѣ,
сарѣ ачестачеле де ла аппѣсѣ. Діокледіанѣ
се ашѣзѣ ла Nikomedia, Massimianѣ ла Ме-
діоланѣ. Фѣіндѣ кѣ ла Ренѣ ші ла Дѣнѣре нѣ
ѣнчета варваріѣ де а тѣрѣвѣра марѣініле ім-
періѣлѣи, де ачеса імперѣторіѣ ѣшѣ маї лѣ-
арѣ кѣте ѣнѣ чесаре: пре К он с т а н ц і ѣ (ла
Ренѣ,) ші пре Г а л е р і ѣ (ла Дѣнѣре,) ші
ачештѣ патрѣ домініторѣ, фѣекаре кѣ кѣте ѣнѣ
префектѣ алѣ преторіѣлѣи, ѣнпѣрдѣрѣ ѣн-
тре сіне адміністрареа провинделорѣ ші апѣ-
рареа марѣінілорѣ.

Галеріѣ бѣтѣ ла Дѣнѣре пре Бастарні ші

пре Карпи, апої пре Сармаці, дѣпъ ачеа пле-
кѣ ꙗн контра Першілорѣ лиї алѣнгъ дин Ме-
сопотаміа, ва ле лѣѣ ши чинчї провинѣе дин-
коло де Тигрѣ.— Галеріѣ ера маре дѣштманѣ
алѣ крештинилорѣ, елѣ ꙗндѣплекѣ пре Диокле-
цианѣ, съ опрѣскѣ пре крештинї де ла кѣл-
тѣлѣ лорѣ, ши кѣшенѣ о вѣрсаре де съѣѣ
ꙗнфрикоматѣ ꙗн тотѣ имперіѣлѣ.

Диоклецианѣ дѣпъ че сѣфери де о вѣлѣ греа,
хотѣрѣ съ се ласе де домніе; елѣ ꙗндѣплекѣ,
ла ачеаста ши пре Максиміанѣ; ши ꙗн анѣлѣ
305 се ретрасе ла Салона ꙗн Далмаціа, ло-
кѣлѣ паштерїї сале, департе де тѣте валѣ-
рїле лѣмеї; аколо'ши петрекѣ тимѣлѣ кѣ грѣ-
дїпѣрїа пѣпъ ла фїнітѣлѣ вїеѣї сале.

Амѣндої чесарїї, Галеріѣ ши Констан-
циѣ, се фѣкѣрѣ имперѣторї, ши пѣмїрѣ че-
сарї пре Северѣ ши пре Максиміанѣ,
ꙗнꙗнꙗн ꙗнпѣрѣпреа фѣкѣтѣ де Диоклецианѣ,
дарѣ Констанциѣ мѣрї ꙗн анѣлѣ Хр. 306. ши
ѣстеа дин Брїтанїа прокіемѣ имперѣторїѣ
пре фїїлѣ съѣ Константинѣ.

X.

К о н с т а н т и н ъ

Ф л а в и ѣ В а л е р и ѣ К о н с т а н т и н ѣ с е
 пѣскѣ ла Наиссѣ дн Дачіа медітерранѣ пре
 тѣмплѣ лѣи Авреліанѣ, шѣ се крескѣ сѣптѣ
 днгрѣжѣреа тѣмѣі сале Елена, кѣтрѣ каре
 авае о пѣтате деосевѣтѣ. Татѣлѣ сѣѣ Кон-
 станціѣ, адрѣнгѣндѣ чесаре, се деспѣрці де
 дѣнса, шѣ се кѣсѣторѣ кѣ Теодора фата лѣи
 Массіміанѣ. Константѣнѣ днсѣшѣ лѣѣ маї дн-
 тѣѣ пре Мѣнервіна де ла каре авѣ фѣѣ пре
 Крѣспѣ, дарѣ тѣрѣндѣ ачѣеста се днсѣрѣ а-
 дѣѣа ѣрѣ, шѣ дн полѣтѣкѣ лѣѣ пре Фавста
 фата лѣи Массіміанѣ дн адѣѣа кѣсѣторѣе.

Дѣпѣ че се прокѣемѣ імперѣторѣѣ, Кон-
 стантѣнѣ фѣ сѣлѣтѣ сѣ се ватѣ кѣарѣ дн кон-
 тра сокрѣлѣ сѣѣ Массіміанѣ пре каре'лѣ
 днвінсе ла Массіліа дн Галліа, дѣпѣ ачѣеа
 днконтра кѣтнатѣлѣ сѣѣ Массендѣ, пре ка-
 ре'лѣ вѣтѣ ла Пѣтра-рошіе лѣнгѣ Тѣбере.
 Массендѣ се днпекѣ дн апа Тѣберелѣи, Га-
 лерѣѣ перѣ де влѣстѣтѣдѣи, Массімінѣ се адѣ-
 пѣ кѣ венѣнѣ. Маї рѣмасе Лѣчѣнѣѣ, карѣ се
 днкѣскрѣ кѣ Константѣнѣ, лѣѣндѣ де содіе пре
 Констанціа сора ачѣестѣіа. Днсѣ пѣчѣ днтрѣ

ачешті дої кѣтнани нѣ динѣ мѣлтѣ пачеа,
 Константинѣ вѣтѣ пре Личиниѣ дн Паннонія
 апої се днвої кѣ дѣнсѣлѣ ка сѣ і ласе Асія шї
 Трачіа. Дѣпѣ зече анні де зиле дї лѣбѣ шї а-
 честеа, мї маї пре вртѣ дї тѣіе шї канѣлѣ,
 а. Хр. 324.

Дѣпѣ че Константинѣ се мѣнтѣї де тодї
 ривалї сѣї, шї ретасе сїнгѣрѣ имперѣторїѣ
 престе тотѣ имперїѣлѣ романѣ, рекѣпоскѣ ре-
 ліціѣнеа крештїнѣ, кѣ тѣте кѣ елѣ дѣнсѣшї нѣ
 се вотезѣ пѣнѣ ла фїнітѣлѣ вїеції сале; кіемѣ
 ла знѣ сїнодѣ генерал 316 пѣрїнци ла Нічеса
 дн Асія мїкѣ нентрѣ ашезарѣа догмелорѣ; зі-
 ді лѣнгѣ Боспорѣ Р о т а - н ѳ ѣ каре маї дн
 вртѣ се нѣмї Константїнополи, дѣпѣ
 нѣмеле фѣндаторїѣлѣ. Супре ассекѣрареа пѣр-
 цілорѣ де ла мѣзѣ-нѣпте Константинѣ фѣкѣ
 знѣ подѣ престе Дѣпѣре дн сѣсѣ де гѣра
 Олтѣлѣї, шї трекѣндѣ дн Дачїа лѣї Траїанѣ
 кѣ тѣтѣ пѣтереа имперїѣлѣї, вѣтѣ пре Годї
 шїї алѣнгѣ престе Дѣнастрѣ. Дачїа венї еа-
 рѣшї сѣнтѣ пѣтереа имперѣторїлорѣ. Кон-
 стантинѣ зіді маї мѣлте чѣстѣї днтрѣнѣса, дн-
 тре алтеле Констанціола шї Речїдѣа дн Те-
 мїшіана, Сїчівіда шї Дафне, (маї дн вртѣ
 Констанціа) ла гѣра Арцешѣлѣї дн Ротѣніа.

Религіознеа крештинъ каре се сътънасе дн Дачіа де пре тимпълѣ Антонинилорѣ, се рехноскъ акъмѣ ка религіозне а статълѣ. Барваріи днсіші карі ретасертъ дн провинцеле романе, фъръ невоиді а се вотеза.

Константинъ днпърци тотѣ имперіалѣ романѣ дн патрѣ префектърі, ші ачестеа дн тresprezече діечесе саѣ віче-префектърі, ші дн 116 провинце. Челе патрѣ префектърі пъртл нумеле: 1. де префектѣра Галліеі кѣ капітала Тревірі, ші кѣпріндеа Брітаніа, Галліа ші Іспаніа; 2. де префектѣра Італіеі кѣ капітала Рома, ші кѣпріндеа Італіа, Іллірїа, ші Африка; 3. де префектѣра Іллірїкъллі каре кѣпріндеа Дачіа ші Македоніа пѣнъ ла Пелопонесѣ; 4. де префектѣра Рѣсѣрїтъллі, кѣ капітала Константінополіа, ші кѣпріндеа Трачіа, Асіа-мікѣ, Сѣрїа ші Еѣптълѣ,

Константинъ авѣдін а дѣба кѣсѣторіе треі фїі: пре Константинъ II. пре Констанцѣ II. ші пре Константе, пре карі-і нѣмі чесарі, ші нѣсе пре Константинъ II престе Галліа, пре Констанцѣ II престе Рѣсѣрїтѣ, ші пре Константе престе Італіа ші Іллірїкѣ. Елѣ шѣрї ла аннълѣ Хр. 337, вѣтрѣнѣ де 65 де анні, дѣнѣ че днпѣрѣци 30 де анні.

XI.

Teodosiș.

Чеї треї фії аї лѣи Константинѣ се сѣбѣшиа-
рѣ ка тигреле дитре сине: Константинѣ II се
рѣдикѣ асѣпра лѣи Константе ка сѣї рѣнѣскѣ
Italia, дѣсѣ пердѣ вѣѣна. Магнендѣ се скѣ-
лѣ дѣн контра лѣи Константе, шѣлѣ дѣѣсе.
Констанциѣ II вѣтѣ пре Магнендѣ, шѣ рѣша-
се сѣнгѣрѣ доминириѣ. Дѣсѣ асѣпра лѣи се
скѣлѣ непотѣлѣ сѣѣ Иглиянѣ, каре пѣрѣѣ
релиѣиѣнеа крѣитѣнѣ, шѣ де аѣеѣа се нѣми а-
постатѣ. Констанциѣ шѣри дѣн Чѣлѣѣа, сарѣ Иг-
лиянѣ фѣ рѣнѣтѣ дѣн вѣтаѣаѣе дѣнтрепрѣнсе
дѣн контра Першилорѣ. Армата прекиѣмѣ им-
перѣторѣ пре Говианѣ, каре авѣа доминиѣлѣ
анѣлѣ де зѣле. Дѣнѣ мѣртеѣа аѣестѣѣа зрѣлѣ
Валентинианѣ I. каре дѣнѣѣрѣѣи импе-
риѣлѣ кѣ фрате сѣѣ Валенте, апої нѣми
аѣгѣстѣ пре фѣѣлѣ сѣѣ Грацианѣ. Елѣ шѣ-
ри дѣн Паннонѣа ла анѣлѣлѣ Хр. 375. Армата
прокиѣмѣ имперѣторѣ пре алѣ доиле фѣѣлѣ алѣ
сѣѣ Валентинианѣ II.

Пре тѣмѣѣрѣле аѣестѣѣа Годѣи треѣѣѣрѣ Дѣ-
настрѣлѣ шѣ кѣѣпрѣнсерѣ маре парте а Да-

chiei. Valinte ăi vătэ шii respinсе; darь кь-
рѡndă dэиѡ асееа ле венирь ăи спате Хэиши,
чеi маi сълватичi динтре тоте попърѡле кь-
те се помiнескѡ ăи iсторiе. Ачештиа вь-
тъндă пре Годi ăи ăишiнесрь престе Дзпъ-
ре, unde фърь примiци де Валiнте ка ниште
бсепеци редѡши ла чеа маi mare мiсерiе, ăи-
сь кь стрiкьчиэнеа имперiалѡи. Хэиши кь-
прiнесрь тоте Dacia лѡи Траiанă ла аиѡлă
Хр. 377. Ромъниi векii локѡиторi аi цериi, легацi
де пѡшънтѡлă нештерii лорѡ, шii ăи вьдѡци
прiн лэига еспериинѡ а трѡи ăи паче ăи мiз-
локѡлă барбарi лорѡ, нѡ се пѡтърь ăи дѡ-
плека ници де кьтрь ачешти барбарi сѡши
пърьсѡекь патриа.

Годii чеi че трекъсерь Дзпъреа ăи про-
винцеле романс, се скѡларь кь армеле ăи
контра лѡи Валiнте, шii рѡшъндă ăи вiнши де
Романи, киешарь пре Хэиши ăи тр'ацiсторѡ,
предарь Трациа, Месиа шii Dacia лѡи Аѡре-
лианă, вьтърь пре Валiнте ла Адрианополи.
Алоло перирь дбѡе треиме дин бсетеа романѡ
дiмпрезнѡ кь имперьторiалă а, Хр. 378.

Т e o d o c i ѡ венiндă дин Испаниа вьтэ пре
Годi шii пре чеi лалци барбарi, шii се ăи ѡл-
цѡ ла демiгатеа де импирьторiѡ де кьтрь

Фрації Граціанѣ ші Валентініанѣ II. Даръ ачешті доі пѣ о дѣсерѣ мѣлтѣ, ші перірѣ.

Teodosiѣ кърѣци тотѣ имперіалѣ де в-сърпѣторі; ші'лѣ апѣрѣ кѣ мѣлтѣ ветезіе дн контра барбаріорѣ. Елѣ фѣ челѣ дін ѣртѣ имперѣторіѣ каре цінѣ сінгѣрѣ тотѣ имперіалѣ романѣ. Елѣ стѣрни пѣгѣніемѣлѣ дн тотѣ кѣнрїнесѣлѣ имперіалі. — Teodosiѣ се сілі шѣлтѣ ка сѣ днтроѣкѣ ordinea дн адмі-нїстрѣчѣне, дарѣ дрегѣторіі лѣі пѣ се штѣ-ѣрѣ пѣрта тотѣ де-ѣна кѣ кѣтпѣтареа кѣ-венїтѣ. Докѣиторіі де ла Тессалонїка се ре-волтарѣ ші ѣчїсерѣ пре гѣвернѣторіѣлѣ шї пре маї мѣлї дрегѣторі имперіалі. Teodosiѣ се апрїнсе де мѣніе аша де таре, днкѣтѣ мѣчелѣрї ла 7000 де Тессалонїканї. Мѣчелѣрїа ачешта дештентѣ грѣзѣ дн тотѣ им-періалѣ. Кѣндѣ Teodosiѣ венї ла Медиоланѣ, шї вої сѣ днтре дн вісерїкѣ, епїскопѣлѣ Ам-бросїѣ длѣ опрї ла ѣштѣ ка пре ѣнѣ недетнѣ. Teodosiѣ дшї кѣноскѣ грешала, шї се пѣсес ка сѣ се днпаче кѣ Dzeѣ шї кѣ ѳменїі. Днторѣ-реа ачешта дї рекѣштїгѣ ініміле ѳменїорѣ.

Днкѣ днпайнте де а ешї дн віеапѣ, Тео-досїѣ днпѣрї имперіалѣ днтре чеї дої фїї аї сѣї, Аркадіѣ шї Опрїѣ; челѣ дїнтѣїѣ

лї dede Ръсъритвлѣ, челвї дїн зрмѣ Аннѣ-свлѣ. а. Хр. 395. Де ачї днаїнте імперївлѣ мерце ренде спре кѣdere. — Гоцїї чеї рѣсїнїї прїн імперїѣ се концентрѣзѣ сѣптѣ Аларїкѣ, каре се днтѣреште дн Іларїкѣ, апої плѣкѣ асѣпра Італїеї, дмпрессѣрѣ Рома, шї ла аннѣвлѣ Хр. 410, о кѣпрїнде прїн дншѣ-лѣчївнѣ, шї о прадѣ дн кѣрсѣ de шесе зїле.

XII.

Кѣdere а імперївлѣї романѣ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Мѣрїндѣ Аркадіѣ ла аннѣвлѣ Хр. 408, се пѣсе імперѣторїѣ ла Ръсѣрїтѣ фїївлѣ сѣѣ Теодосїѣ II, шї мѣрїндѣ Опорїѣ ла аннѣвлѣ Хр. 423 се пѣсе імперѣторїѣ ла Аннѣсѣ непотѣвлѣ сѣѣ de сорѣ Валентїнїанѣ III. Ачештїа дн адевѣрѣ фѣрѣ нѣшмї вѣмѣре de імперѣторї. Дої ómenї de mare днсетпѣтате, днсѣ рївалї днтре сїне, ера пре атѣлчїї дн імперївлѣ de ла Аннѣсѣ, Асїїѣ шї Бонїфадїѣ, а-мѣндої кѣ таленте шї кѣ кѣрацїѣ. Асїїѣ днднлекѣ пре Валентїнїанѣ III. сѣ кіеме пре Бонїфадїѣ дїн Африка. Бонїфадїѣ сѣнѣратѣ dede Африка Вандалїорѣ.

Ле Дзвѣри се пѣсе Аттіла дн капѣлѣ Хѣн-
 пілорѣ, дѣрѣмѣ Сірміѣлѣ, конпринсе Віміна-
 ціѣлѣ, сгрѣкѣ Сінцідѣнѣлѣ ші Наіссѣлѣ кѣ маї
 маїте алте четѣцї; дѣпѣ ачѣса прѣдѣ Маке-
 donia ші Трація, лѣбѣ кѣ аесалтѣ четатеа Ра-
 ціаріа, капітала Дачіеї рѣніане, ші кѣчерї
 тѣтѣ Дачіа лѣї Авреліанѣ пѣпѣ ла рѣѣлѣ Іа-
 трѣлѣї. Барварѣлѣ се ашезѣ кѣ кастреле са-
 ле ла Тісса, ші де аколо аменїндѣ атѣтѣ ім-
 періѣлѣ де ла рѣсѣрїтѣ, кѣтѣ ші челѣ де ла
 ампісѣ. Кѣ Теодосїѣ II се днпѣкѣ дн фїне,
 шії прѣмїсе кѣ пѣ ва маї калка пѣмѣнтѣлѣ
 де а дрѣнта Дзвѣрїї (а. Хр. 449;) дарѣ кѣ
 атѣта маї таре се днтѣрѣктѣ дн контра лѣї
 Валентїніанѣ III. Елѣ плекѣ кѣ Хѣмпї сѣї ла
 ампѣлѣ Хр. 450, ші днпїнтѣ пѣпѣ дн Галліа
 днсѣ аколо фѣ вѣтѣтѣ де Аедїѣ. Аттіла пѣ
 десперѣ, чї днтѣркѣндѣсе дн дїнѣтѣрїле са-
 ле, стрїнсе ѳсте нѣѣѣ, ші пѣрчѣсе асѣпра
 Італїеї: прѣфѣкѣ Ачілеїа дн рѣїне, ші прѣдѣ
 тѣтѣ Італїа пѣпѣ ла Рома, ѣнде фѣ днтѣм-
 пїнатѣ де понтефїчеле Леоне, карѣлѣ дн-
 дѣплекѣ прїп рѣгѣмїнте сѣ крѣде ачѣастѣ
 капіталѣ. Аттіла прѣдѣндѣ тотѣ се днтѣрѣсе
 еарѣшї ла Тісса, ѣнде ші авеа рѣшїдїнда, ші
 маї днпекатѣ дн сѣпѣ, ші аша скѣпѣ лѣмеа

de вічизлѣ лѣи Dezъ, кѣчи ачестѣ нѣме дѣшї dedese варварѣлѣ, а. Хр. 453. — Дѣпѣ мѣр-теа лѣи Аттіла, фїї лѣи дѣченѣрѣ а се дїс-пѣта дѣнтре сїне, шї ачѣаста кѣшпѣнѣ кѣде-реа лорѣ. Еї фѣрѣ вѣтѣдї дѣи Дачїа апѣсапѣ de кѣтрѣ Денїзі, шї дѣи чѣа рѣсѣрїтеапѣ de кѣтрѣ Острогодї.

Teodosiъ II мѣрї ла апѣлѣ 450; сорѣ-са Пѣлхерїа се мѣрїтѣ дѣпѣ Марціанѣ, шї фѣкѣ пре ачѣаста імперѣторїѣ. Ла апѣсѣ А-ецїѣ кѣзѣ сѣнтѣ пренѣсѣ кѣ аре de гѣндѣ сѣ се факѣ дѣнесшї імперѣторїѣ; слѣ се зчїсе de Валентїніанѣ III. Ачѣаста се зчїсе de кѣтрѣ Петронїѣ Massimъ, каре се кѣсѣторї кѣ Ев-досїа вѣдѣва лѣи Валентїніанѣ. Евдосїа кїе-мѣ пре Вандалѣлѣ Денсерїкѣ дїи Африка дѣнтрѣ рѣсѣзпареа еї. Денсерїкѣ дѣнтрѣ кѣ флота пре гѣра Тїверелѣї, прѣдѣ Рома, шї апої тѣтѣ Італїа пѣнѣ ла Неапѣлі, шї дѣсѣ кѣ сїне дѣи Африка мадїме de прїншї, а. Хр. 455.

Massimъ мѣрї дѣи фѣгѣ, Авїтѣ прѣфектѣлѣ лецїѣнїлорѣ дїи Галїа, се прокїемѣ імперѣ-торїѣ дѣнес пентрѣ пѣдїнѣ тїмїѣ, кѣчи се зчї-се кїарѣ de кѣтрѣ мїлітарїї сѣї. Маїорї-анѣ дїнѣ імперїѣлѣ чїнчї анїї, апої фѣ de-

пѣсѣ прѣ Рѣчѣмѣрѣ. капѣлѣ оштѣлорѣ стрѣне.
Ачесѣ варварѣ скѣмѣ трѣ имперѣторѣ ꙗ
12 annѣ. Алѣ дѣче кѣ нѣмеле Оресте, дес-
тронѣ пре Іѣлѣ Непоте, шѣ пѣсе имперѣ-
торѣ пре фѣилѣ сѣѣ Р о т ѣ л ѣ А в г ѣ с т ѣ л ѣ.
Партѣсанѣ лѣ Іѣлѣ Непоте кѣмѣрѣ ꙗ Іта-
ліѣ пре дѣчеле Ерѣлѣлорѣ Одоакрѣ, ꙗ контра
лѣ Оресте, кѣре венѣндѣ ꙗмпресѣрѣ пре
Оресте ꙗ Тѣчѣнѣ, шѣ дѣпѣ че лѣѣ четѣтѣе
кѣ ассѣтѣлѣ ꙗлѣ вѣчѣсе, еарѣ пре Ротѣлѣ А в-
гѣстѣлѣ ꙗлѣ дестронѣ, шѣ пре сѣне се нѣмѣ
реѣе алѣ Італѣеї, а. Хр. 476.

Аша кѣѣѣ имперѣлѣ romanѣ прѣн лѣнѣѣѣѣ-
rea дѣн лѣѣнѣтрѣ, шѣ прѣн ꙗнкѣрселе челе марѣ
але варварѣлорѣ дѣн аѣарѣ, дѣпѣ че стѣтѣесе
1229 de annѣ de ла фѣндѣrea лѣ прѣн Ро-
мѣлѣ, 985 de ла ꙗнѣѣнѣѣrea реѣѣвлѣчѣеї, шѣ
505 de ла преѣачѣrea ꙗн монарѣхе сѣнѣѣ
Октавіѣнѣ А в г ѣ с т ѣ .

ELEMENTE

de

ISTORIE.

PARTEA III.

I.

Ізстiніаѳ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1. Пре тiмълѳ кѳндѳ кѳзвсе Roma ѳи тѳнiле варварiдорѳ, domnia ла рѳсѳрiтѳ имперѳторiѳлѳ Zenone, каре се свiсе пре тронѳлѳ Константiнополитанѳ ла анѳлѳ Хр. 474, адекъ кѳ доi anni ѳнаiнте де лѳареа Romei. ѳи Месiа ши ѳи Илѳрикѳ се ашезасерѳ Остроготиi, свѳтѳ маi тѳлди реѳи; ла Тисса Цеписиi; ѳи Dacia ориѳталѳ ши пре лѳнгѳ тѳареа нѳгрѳ местекѳгѳрѳ де Хѳниi, де Бѳлгарi ши де Словани, рѳтѳшиде дiн регатѳлѳ Хѳнѳскѳ челѳ снариѳ. Ромѳниi дiн амѳлѳдѳде Дачиiле, атѳтѳ дiн а лѳi Траiанѳ, кѳтѳ ши дiн а лѳi Аврелианѳ, свѳина свѳтѳ ѳиѳиѳлѳ

варварілорѣ днсъ ресѣла de кѣндѣ дн кѣндѣ
prin черциле ши десвинѣриле ачестора днтре
сіне, дін каре ѣрма кѣдереа лорѣ.

Ла аннѣлѣ Хр. 490 трекѣ Теодорікѣ кѣ Ос-
трогоціи сѣи дн Італіа, ши вѣтѣ пре Одоакрѣ
дн треі рѣндѣри, апоі длѣ днкисе дн Ра-
венна, ши престе треі анні de зиле длѣ ѣчисе
ши се фѣкѣ пре сіне реѣе алѣ Італіеі. Атѣнчі
Месіа димпрезѣнѣ кѣ Дачіа дѣі Авреліанѣ
рѣтѣндѣ дешертате de варварі венірѣ еарѣши
сѣнтѣ імперіалѣ romanѣ de ла рѣсѣрїтѣ,

2. Дѣпѣ мѣртеа дѣі Zenone (a. Хр. 491)
ѣрмѣ пре тронѣлѣ Константинополїтанѣ ім-
перѣторіалѣ Анастасіѣ, каре domni пѣлѣ
ла аннѣлѣ Хр. 518. кѣндѣ мѣри ловїтѣ de фѣл-
ѣерѣ. — Дн локѣлѣ дѣі, ѣстеа ши сенатѣлѣ
алесерѣ пре Іѣстїнѣ I, омѣ дерѣндѣ, пѣс-
кѣтѣ дн Іларїкѣ, дарѣ децѣлѣ de канавї
ши de дѣделептѣ. Ачеста днші алесе de сорѣ
ла domnie пре непотѣлѣ сѣѣ de сорѣ Іѣстї-
нанѣ I, ши мѣри ла аннѣлѣ Хр. 527.

Пре тїмпѣриле ачестеа, мѣлїме de
варварї: Хѣннї, Бѣлгарї ши Слованї се грѣ-
тѣдїсерѣ ла тареа нѣгрѣ, de ла Дѣнѣ, prin
дїнѣтѣлѣ Дѣнапрѣлї, ши алѣ Дѣнастрѣлї,
пѣлѣ ла Дѣнѣре, ши днчепѣрѣ а фаче марї

ші десе дѣкѣрсіѣні дѣ пѣрѣіле імперіѣлѣі де а дрѣпта Дѣпѣрїї. Де аїчї дѣнаїпте надіѣніле Бѣлгарїлорѣ шї Слованїлорѣ се факѣ тотѣ маї кѣпоскѣте Константінополїтанїлорѣ; еле се аратѣ тотѣ кѣ маї мѣлте семне каракте- рїстїче але націоналїтѣнїї лорѣ. Історїкѣлѣ Прокопїѣ спѣне кѣ де кѣндѣ Іѣстїніанѣ с'аѣ сѣїтѣ пре тронѣ, ачештї варбарї аѣ трекѣтѣ не дѣчетатѣ Дѣпѣреа, шї аѣ фѣкѣтѣ стрїкѣ- чїѣні пенѣмѣрате, дѣсѣ Іѣрманѣ, непотѣлѣ імперѣторїѣлѣ шї маїстрѣлѣ мїлітарїлорѣ дїн Трачїа, і аѣ бѣтѣтѣ шї і аѣ тѣчелѣрїтѣ дѣкѣтѣ маї кѣ і аѣ стїнеѣ.

3. Імперѣторїѣлѣ Іѣстїніанѣ каре авѣсе о крештере дестѣлѣ де дѣгрїжїтѣ, шї дѣвѣда- се штїїнѣде кѣ mare траѣере де інітѣ, маї алесѣ дїѣрїспрѣдїнѣа, дѣдатѣ че се вѣлѣ сїп- гѣрѣ домініторїѣ, дѣшї формѣ планѣлѣ де а кѣлѣе леїїле romane, шї де а ле пѣвлїка ешїтѣ о формѣ сїстематїкѣ, дѣр'ѣнѣ кѣпрїнѣсѣ каре сѣ шїлѣ пѣтѣ кѣштїга тотѣ отѣлѣ. Елѣ компѣсе о комїсіѣне де зече варбарїї (дѣпѣ ессемплѣлѣ дѣчетвїрїлорѣ) сѣптѣ прешедїн- да лѣї Трїбонїанѣ. Ачештїа прелѣкрарѣ К о- діч е л е Іѣстїніанѣѣ, шїлѣ пѣвлїкарѣ ла ап- пѣлѣ Хр. 529; дѣсѣ дѣпѣ шесе anni de zїle

kodičele се сѣпѣсе ла нѣкъ ревизиѣне. Ла ачеста се адаѣсѣрь апої Ементеле дрептѣлъї, сѣптѣ нѣмеле де Інстїтѣцїѣнї, шї о кѣлѣцере де трактате дїн вре о патрѣзѣчї де цїрїкконсѣлїї, сѣптѣ нѣмеле де Пандекте сѣѣ Дїцесте. Дн фїнедї нѣлте лѣцї нѣхе фѣкѣте де Іхстїнїанѣ, сѣптѣ нѣмеле де Новелле. Тѣтъ ачестѣ лѣкраре кѣнѣтъ нѣмеле ценералѣ де Корпѣлѣ дрептѣлъї чївїлѣ, шї есте пѣнѣ асѣѣзї фѣндѣментѣлѣ тѣтѣрѣлѣ лѣцїлѣрѣ чївїле дн тѣте статѣрїле чївїлїсате.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

4. Іхстїнїанѣ авѣ лѣнѣгѣ сїне пре хнѣомѣ маре, кѣ нѣмеле Белїсарїѣ каре прїн талантеле сале шї вїтезіа сѣ ілѣстрѣ секлѣлѣ ачела. Белїсарїѣ вѣтѣ ла рѣсѣрїтѣ пре Першї шї констрїнсе пре рецеле Касрое сѣ факѣ паче кѣ Ромѣнїї, апої трека дн Африка вѣтѣ пре Вандалї, релѣѣ Картацінеа, шї префѣкѣ Африка еарѣшї дн префектѣрѣ ромѣнѣ. Дѣпѣ ачееа Белїсарїѣ трека дн Італїа кѣпрїнсе Неаполїа шї апої Рома. Фїндѣ кѣ Першї рѣпсѣрѣ пачеа шї днчепѣсѣрѣ а прѣда еарѣшї провїнцеле ромѣне де ла рѣсѣрїтѣ, Белїсарїѣ фѣ невоїтѣ а се днтѣрѣче дн контра лѣрѣ. Брадѣлѣ лѣї челѣ таре респїнсе

пре Перші дін дінѣталѣ имперіалѣ ші ассе-
кѣрѣ марцініле. Дарѣ дн рестіпплѣ ачес-
та, Тотіла, повлѣ реѣе алѣ Гоцилорѣ тѣрѣв-
рѣ сарѣші Італіа. Белісаріѣ дн кѣноштінѣатѣ
десре ачестеа, лѣсѣ дре Мартінѣ ла рѣсѣ-
рѣтѣ, ші елѣ алегѣ ла аппѣсѣ, ші етѣлсе Ро-
ма дін мѣніле лѣі Тотіла (а. Хр. 547.) Кѣ
тѣте ачестеа фііндѣ кѣ Белісаріѣ ера ліпсѣтѣ
де кѣлѣрѣне, трека дн Січіліа. Антѣчї То-
тіла кѣпрінсе сарѣші Рома, Дарѣ нѣ о дінѣ
мѣлѣтѣ, кѣчї ла аппѣлѣ Хр. 552 фѣ бѣтѣтѣ ші
ѣчїсѣ де Нарсе дѣчеле онгїлорѣ Романе, ка-
ре веніссѣ дн локѣлѣ лѣі Белісаріѣ. Дѣпѣ
ачеастѣ катастрофѣ Нарсе гѣвѣрѣ Італіа дн
кѣрсѣ де 15 annī.

5. Дн тотѣ т. мѣлѣлѣ ачесте нічї ла Дѣпѣ-
ре нѣ дн четарѣ лѣптеле. Пре лѣнгѣ ѣїлалѣцї
барбарї маї венірѣ ші Аварїї. Іѣстїніанѣ
дн сѣ лѣсѣ дін мѣніле барбарїлорѣ шаре пар-
те а Дачїеї ѣсѣлї веки, ші кѣпрінсе ѣтѣцї-
ле Ледерата ші Речїдѣа дн Темїшана, Сї-
чївїда ші Дафне дн Дачїа аѣстралѣ; дарѣ
лѣсѣ Анцілорѣ Тѣрнѣлѣ, ѣтатѣа ѣсѣ веке
фѣндатѣ ре Траїанѣ де а сѣлѣга Дѣпѣрїї (сѣ-
паре а фї фостѣ апрїне де Галлаци.) каре де
маї мѣлѣцї annī ера дѣ шартѣ, фііндѣ прѣдатѣ

de barbariī vecinī. Iustinianŝ zidi cŝmmъ de
 кастелле, ші реперѣ mare нѣмерѣ de четъци
 пре лънгъ amendоѣ рѣпеле Дѣнъриі, диче-
 пѣндѣ de ла Сінѣидѣнѣ пѣнъ ла вѣрсареа Дѣ-
 нъриі дн mareа нѣгръ. Ассемінеа zidi маі
 мѣлте четъци дн лѣнтрѣлѣ имперіѣлѣ ші de-
 de ла мѣлте нѣмеле de Iustiniana. Ла Кон-
 стантинополі rezidi вѣсеріка сѣлтеі Софіе, ка-
 ре стѣ пѣнъ астѣзі. Дн Dacia нѣѣъ, дн ле-
 кѣлѣ пантеріі сале фѣндѣ Prima-Iustinianъ,
 ші пре Епископѣлѣ de аколо дѣлѣ днѣлѣ ла
 рангѣлѣ de Архипіскопѣ, кѣрѣіа сѣпѣсе пре
 тоді Митрополіціі ші Епископіі de амѣндѣѣ
 Daciіе, din Pannonia cekѣндѣ, din Macedo-
 nia primъ ші din Dardania.

Domnia лѣі Iustinianŝ фѣ терѣвратъ ші din
 лѣнтрѣ prin маі мѣлте конѣіѣрѣчѣішні дн
 контра лѣі. Дн чеа din ѣрмѣ кѣзѣ сѣптѣ
 препѣсѣ ші мареле Белісаріѣ, ка ѣнѣлѣ че
 ар фі лѣатѣ парте ла дѣнса, ші фѣ ліпсіѣ
 de demnіѣѣіле сале. Даръ престе доі annі
 се кѣноскѣ интегрітатеа марелѣі ероѣ, елѣ фѣ
 реашезатѣ дн тѣте дрегѣторііле сале, днѣѣ
 нѣ мѣлѣ дѣнъ ачѣеа мѣрї de вѣтрѣнѣѣе,
 ші пѣдінѣ дѣнъ дѣнѣсѣлѣ ѣрмѣ ші Iustinianŝ
 а. Хр. 565.

II.

Маѳрициѳ.

1. Лѳі Іѳстиніанѳ I ѳршѳ ѳн імперіѳ Іѳстинѳ II. фіїлѳ сѳрорії сале. Іѳстиніанѳ авѳсе неѳерічіреа де а фі фостѳ ѳнсоцігѳ кѳ Теоѳдора, шѳіере амбіціѳсѳ, каре прін местекареа са ѳн лѳкрѳрїле пѳвлїче фѳкѳсе шѳлте шї марї ѳнкѳркѳтѳрї; непотѳлѳ сѳѳ Іѳстинѳ II. авѳ о ассеміне соціе, пре Софіа, каре не пѳтѳндѳ сѳѳерї пре Нарсе, ѳндѳнлекѳ пре імперѳторїлѳ сѳ'лѳ рекіеме дїн Італіа, шї сѳ'лѳ пѳіе ла фѳсѳ сѳ тѳркѳ кѳ фемеїле. Нарсе ѳнцелегѳндѳ інтрїчілече се факѳ ла Константінополї асѳпра са, хотѳрѳ сѳ тѳркѳ фаталѳлѳ гіемѳ пре каре нічі Іѳстинѳ нічі алці імперѳторї пѳ'лѳ пѳтѳрѳ десѳаче; слѳ кіемѳ пре Лонговарзі ѳн Італіа шї о dede пре шѳнїле лорѳ. Іѳстинѳ шѳрї ла аннѳлѳ Хр. 578. Дѳнпѳ дѳнслѳ ѳршѳ Тїверї I. каре шѳрї ла а. Хр. 582, шї фѳкѳ локѳ лѳі Маѳрициѳ.

2. Аварїї карї се ашезасерѳ ла Тїсса шї ѳн Панноніа, трекундѳ акѳмѳ Дѳнѳреа, стрїкарѳ четѳділе романе дїн Месїа пѳнѳ ла шареа пѳгрѳ. Дѳчїї Романї Коммерціолѳ,

Martinъ ши Кастъ ле еширъ днаинте, ши се
 вѣтъръ къ джунѣ дн маї мѣлте рѣндѣри,
 дѣнъ ачеса се ретрасеръ дн мѣнтеле Емѣ-
 лѣи, Кастъ кѣзъ дн мѣнѣле дѣшманѣлорѣ. Да-
 рь Комменціолѣ ши Martinъ кѣндѣ възѣръ
 къ Аварїи сѣнт рѣсѣнїї при Трачїа, еширъ
 дн пѣдѣре дїедедїмїнѣтъ, ши пѣрчесеръ дн
 контра лорѣ. Ачї ера сѣ стїнгъ пре барбарї,
 дакъ о днѣмїларе комїкъ н'ар фї днкр-
 катѣ лѣкрѣлїре, кѣчї мергѣндѣ тнѣ омѣ къ
 катѣрѣлѣе фрѣжѣ, кѣзъ сарчина де пре ка-
 тѣрѣ фѣръ ка омѣлѣ сѣ ваѣе де сѣмѣ. Днѣ
 милїтарїѣ карѣ възѣсе ачеса, стрїгѣ дн
 лїмба ромѣнѣскѣ: ретѣрнѣ, ретѣрнѣ фрате!
 дар челѣ че дѣчеса катѣрѣлѣ нѣ азї, днѣсѣ ми-
 лїтарїї длѣ азїръ, ши крѣзїндѣ къ вїнѣ дѣшма-
 нїи сѣ'ї днпресѣре, днчепѣръ а фѣцї стрїгѣндѣ
 ретѣрнѣ, ретѣрнѣ! Барбарїї днкъ се спѣри-
 арѣ ши лѣарѣ фѣга; ши аша фѣцїръ ши ро-
 манїи ши барбарїи, фѣръ сѣ фїе гонїї де чї-
 пева.—Комменціолѣ фѣ трїмїсѣ дѣвѣ ачеса
 дн Асїа дн контра Першїлорѣ.

3. Прїекъ претѣрїлѣ Трачїеї трека Дѣ-
 пѣреа дн дѣсе рѣндѣри ши вѣтѣ пре Слованї,
 дѣнъ ачеса їернѣ къ оштїле дн Дачїа. Пре-
 сте кѣцї-ва аннї се дѣсе ла Сїмїдѣнѣ, ши

лѣтъ ачеастъ четате дин тѣниле Аварілорѣ.
Ла аннѣлѣ Хр. 601 се дѣторсе Комменці-
олѣ дин Асія, ші пѣрчесе ла Дѣнѣре; ла Сип-
цидѣнѣ ші оштѣле сале кѣ але лѣі Пріекѣ,
ші дѣмпревѣлѣ вѣтѣрѣ пре Аварі, Денезі лі
Бѣлгарі аша де таре дѣи кѣтѣ тѣчелѣрѣрѣ
ла 40,000, ші прѣнсерѣ ла 10,000 де вар-
варі. Домнѣлѣ Аварілорѣ трѣмѣсе атѣнчѣ
солі ла Махрѣціѣ ка сѣ факѣ паче ші сѣ
чеарѣ дѣнапоі пре Аваріі чеі прѣншѣ. Дарѣ
Комменціолѣ трека дѣи Дачіа пре дрѣмѣлѣ
челѣ фѣкѣтѣ де Траіанѣ, кѣ скопѣлѣ де а
стѣнѣ пре Аварі, ші кѣ тарі гревѣтѣці пѣ-
трѣнсе прѣнтре тѣнѣці дѣи тѣмпѣлѣ кѣндѣ се
апроніа іарна. Дѣусѣ маі пре ѣрѣтѣ, вѣзѣндѣ
кѣ перде тѣлѣдѣне де ѳмені ші кѣ перѣ ві-
теле че дѣчеа сарѣніле, се дѣторсе дѣндѣ-
ретѣ, ші кондѣсе армата ла Філіппонолі; а-
коло о лѣсѣ ла іернатікѣ, еарѣ елѣ се дѣсе
ла Константінонолі.— Дѣндекѣндѣ дѣнѣ пѣ-
сечѣзнеа локѣрѣлорѣ, ачеастѣ ескѣрѣзне аѣ
трѣвѣтѣ сѣ се факѣ пре дрѣмѣлѣ де ла
Дѣерна кѣтрѣ Маскліані, апоі кѣтрѣ Сар-
мізеѣтѣса; цѣте кѣ дѣторчереа се фѣкѣ пре
лѣнгѣ Олтѣ дѣи цѣосѣ, прѣи Дачіа Аѣстралѣ
саѣ цѣара Рѣмѣнѣскѣ.

4. Дн англѣ зрѣторіѣ Маѣріѣ ordinѣ ка оштѣе romane съ трѣкѣ еарѣші дн Da-
 чіа австралѣ, съ іернезе аколо. Мілітаріи пе-
 тхлудѣміці кѣ ачеастѣ тѣсѣрѣ, се револтарѣ
 ші прокіетарѣ імперѣторіѣ пре чентѣрѣзнеле
 Фока. Кѣндѣ Маѣріѣ азѣі де ачеастѣ дн-
 тѣмпларе, фѣці дн Кападочіа. Тіраннылѣі
 де Фока длѣ принсе димпрезнѣ кѣ фії съі,
 ші зчѣсе маі днтѣѣ пре фії, апоі пре пѣ-
 ринте, еарѣ престе треі annī de zile зчѣсе
 ші пре дшпѣрѣтѣса Константіна димпрезнѣ
 кѣ треі фете але еі, ассеміне зчѣсе ші пре
 дѣчеле Нарсе, ші пре маі тѣлѣі ѳмені дн-
 семпаці. Прін тірѣннїеле ачестеа Фока
 трасе зра џепералѣ асѣпра са, днсѣші џі-
 переле съѣ Пріскѣ, ренѣмітѣлѣ преторіѣ, се
 възз невоігѣ де а пѣне капѣтѣ ла атѣте фѣр-
 делеці, ші кіетѣ пре Еракліѣ дн Африка,
 каре веніндѣ бѣтѣ ші тѣѣ пре Фока, ші се
 декіерѣ днсѣші імперѣторіѣ, а. Хр. 610.

III.

Е р а к л і ѣ.

1. Еракліѣ ера знѣ омѣ кѣ о інітѣ днал-
 тѣ, плінѣ де кѣраціѣ ші тотѣ де одатѣ фѣрте

релиціосѣ; елѣ domni кѣ днделенчїзне, дарѣ авѣ сѣртеа маї тотѣ дѣ-зна контрарѣ. — Дн-кѣ сѣптѣ domnia тїраннѣлѣї Фока, се скѣ-ласерѣ Першїї дн контра Романїлорѣ, сѣптѣ претестѣ де а рѣсѣзна мѣртеа лѣї Маѣрїцїѣ, днсѣ дн фантѣ кѣ скопѣ де а кѣпрїнде про-вїнцеле романе челе дїп Асїа. Еї оккѣпарѣ Edessa, апої кѣпрїнсерѣ шї Іерѣсалимѣлѣ, шї рѣпїрѣ крѣчеа лѣї Хрїстос, шї о дѣсерѣ дн Персїа. Дїп ачеастѣ каѣсѣ се дѣскїсе рес-веллѣлѣ Персїкѣ.

2, Пре тїмпѣрїле ачестеа Слованїї кѣпрїн-серѣ Далмацїа, шї дедерѣ мѣтївѣ Аварїлорѣ де а се оккѣпа кѣ дѣншїї, шї де а лѣса дн паче пре Романї. Днсѣ варварїї чеї фѣрѣ де крѣдїндѣ кѣндѣ нѣ пѣтеа фаче рѣлѣ пре фантѣ, дншї лѣа скѣпареа ла дншѣлѣчїзне. Дом-нѣлѣ Аварїлорѣ преѣкѣндѣсе кѣ ва сѣ дн-кеїе паче форталѣ кѣ Ераклїѣ, черѣ де ла дѣнсѣлѣ сѣ алѣгѣ знѣ локѣ нде сѣ се адѣне спре ачестѣ скопѣ. Ераклїѣ алесе четатеа Ераклееа пентрѣ локѣ де днтѣлнїре. Дом-нѣлѣ Аварїлорѣ плекѣ кѣ ѳсте пѣтерѣсѣ ла ачеастѣ адѣнаре де паче, шї дн локѣ де а венї сѣ трактезе дѣспре челе че ворѣїсе, дн-пресѣрѣ четатеа, шї їмперѣторїѣлѣ Ераклїѣ

авіа дши екѣнѣ вісапа кѣ фѣга, Барбаріі прѣдарѣ деріле де прін прецізрѣ, ші лварѣ кѣ сіне прінші пѣнѣ ла 270,000 де óment, а. Хр. 619. Кѣ тóге ачестеа Еракліѣ кѣндѣ ера еѣ плече дн контра Першілорѣ, днкеіѣ паче кѣ Аварѣлѣ ші'лѣ пѣмі енітролѣ фіілорѣ сѣі пѣнѣ че се ва дитóрче де ле ресвеллѣлѣ Персікѣ. Аварѣлѣ нінѣ пачеа пѣнѣ кѣндѣ'і вені віне, ші кѣндѣ възѣ пре Еракліѣ днкѣркатѣ кѣ Першіі, пѣрчесе кѣ о арматѣ таре ші таре пре ѣскатѣ ші пре апѣ, кѣтрѣ Константинополі, ші дмпресѣрѣ четатеа. Тотѣ де о датѣ вені ші Сарбарѣ кѣ Першіі де ла рѣсірітѣ. Дарѣ Еракліѣ фѣ аша де ферічітѣ, днкѣтѣ възѣ ші пре Першіі ші пре Аварі; варбаріі фѣрѣ невоіці а се дитóрче а касѣ кѣ рѣшіне. Дѣпѣ ачеса Першіі днкеіарѣ паче кѣ Romanii, ші дедерѣ днапоі Крѣчса, каре о дѣсе Еракліѣ дн тріѣтѣфѣ ла Іерусалімѣ. Де атѣнчі дн кóче Аваріі днкѣ днчетарѣ де а маі прѣда ші де а маі дѣвѣста провинцеле романе челе де а дрѣнта Дуиѣрїі. Де ла рѣсѣрїтѣ дї дндесарѣ Българїі; ла Сава дї днкѣркарѣ Слованїі, (Корваціі ші Сѣрвіі.)

Еракліѣ шѣрї ла аннѣлѣ Хр. 641 дѣпѣ о

domnie de 30 de anni, lъcbндѣ ѓн локвлѣ съѣ пре Константинѣ III, фiiвлѣ съѣ челѣ пѣсквѣтѣ дин соѓia ca чеa динтѣѣ. Дарѣ ачеста се а-дѣнѣ кѣ венинѣ де кѣтрѣ вiтpига ca Marina, дечi ѓи ѣрмѣ пре тронѣ Константе II, фiiвлѣ лѣi Константинѣ. Ачестѣ непотѣ неферичитѣ алѣ марселѣ Ераклиѣ пердѣ Африка, ѣчe пре фpате тѣѣ Теодосiѣ, аноi апѣкатѣ де фѣриi, ѓшi стрѣмѣтѣ reshina ѓа Сиракѣса ѓн Сiчiлiа, шi перi акoгo ѓн вѣi, фiiндѣ токатѣ ѓн капѣ де знѣлѣ кѣ нѣмеле Андpеiѣ, а. Хр. 668. Дѣнѣ дѣнѣвлѣ ѣрмѣ ѓн имперiѣ фiiвлѣ съѣ Константинѣ IV Погопатѣлѣ.

IV.

Махoмeдe.

Махoмeдe се пѣскѣ ѓа Мекка ѓн Arabia ѓа анѣвлѣ Хр. 570. Кѣндѣ аѓiвнсе ѓн ета-теa де чiнчi anni, пердѣ пре татѣлѣ съѣ Аб-дала ; знѣ знкиѣ алѣ съѣ се ѓнѣсѣрчiнѣ кѣ кpештереa лѣi пѣнѣ кѣндѣ аѓiвнсе ѓа 15 anni. Атѣнчi Махoмeдe ѓнтрѣ ѓнтр'o караванѣ де Arabia шi пѣрчесе кѣ дѣнса ѓа ресвeллѣ кѣтрѣ марѓинiле Сѣpиeи. Кѣндѣ фѣ de 25 de

anni се дитѡрсе ла Мекка ши се кѡсѡтори кѡ
о вѡдѡвѡ, авѡтѡ кѡ пѡтеле Кадиша. Де ачи
дпайте се пѡсе пре стѡдиѡ, се реграсс дп
социетатеа ѡменилорѡ, ши дпчепѡ а кѡцета,
кѡмѡ ар пѡтеа сѡ реформеце релѡциѡнеа ком-
патриѡдилорѡ сѡи, карѡ ера парте савеишти
че крѡдеа дп стелле, парте мозаишти, парте
крештинѡ, ши сѡи адѡкѡ пре тоѡи ла шиѡ кѡлѡѡ
проприѡ. Дѡпѡ мѡлтѡ кѡцетаре, кѡндѡ аѡиѡн-
се де 40 де anni. дпчепѡ а се арѡта ѡмени-
лорѡ ка профѡтѡ ши а ле спѡне кѡ архан-
ѡелѡлѡ Гавриѡл ѡ се арѡтѡ аѡесе ѡрѡ ши'лѡ дп-
ваѡѡ аѡевѡрата леѡе карѡ елѡ сѡ о деѡко-
пере ѡменилорѡ. Маѡ дптѡиѡ конѡинсе деѡпре
аѡеаста пре фамѡлиа са, аѡѡи пре чеѡ маѡ де
аѡрѡпе аѡичѡ аѡ сѡи, Али, Авѡбекрѡ, ши От-
манѡ ши пре алѡи. Дѡпѡ аѡеѡ лѡѡндѡ кѡ-
раѡиѡ дпчепѡ а предѡка дп пѡѡлѡкѡ, ши а се
деѡiera профѡтѡ, трѡмѡисѡ де ла Дѡеѡ. Дпсѡ
чеѡ маѡ мѡлѡи Мекканѡ дпши вѡтѡрѡ ѡѡѡкѡ де
дѡпсѡлѡ ши'лѡ деѡierарѡ де амѡѡиторѡиѡ. Ма-
xomede фѡ неѡѡитѡ сѡ фѡгѡ ла Medina, ла ап-
пѡлѡ Хр. 622.— Де ла фѡга аѡеаста, карѡ се
ѡичѡ арѡѡеште Хеѡира, се пѡшерѡ anni е-
реѡ Маxomedane.—Маxomedе дпши скрѡсе дп-
вѡдѡтѡра са дптр'ѡ карѡе карѡе се пѡми

Коранѣ, а ле кърѣи пѣнте маї днсемпате
 сънт ачестеа: „Есте знѣ Dzeѣ, ши Махомеде
 е профетѣлѣ лѣи; сѣфлетѣлѣ есте немѣриториѣ;
 пре чеї дрепѣи дї аштепѣтѣ дн чесеалатѣ лѣ.
 ме знѣ paradisѣ плинѣ де тѣте пѣлѣчериле; о-
 мѣлѣи дї есте скрисѣ маї днпайнте де паште-
 ре че аре съ се днтѣмпле кѣ денсѣлѣ (фа-
 талистѣ); бѣрваѣи съ се таїе днпреѣиѣрѣ,
 ши потѣ съши іее маї мѣлте фемеї; винѣлѣ ши
 карнеа де поркѣ сънт оприге“. Махомеде
 декіерѣ ла зрѣторіи сѣи, кѣ еї аѣ дрептѣ съ
 лѣдѣскѣ ачестѣ днвѣдѣтѣрѣ кѣ армеле дн
 мѣлѣ, ши кѣ ворѣ фї феріѣиѣ дакѣ ворѣ мѣ-
 ри лѣнтѣндѣсе пентрѣ лѣдѣреа еї. Дн скѣртѣ
 тимѣлѣ слѣши формѣ о арматѣ де ѳменї фѣ-
 патіѣи, кѣ алѣ кѣрора аѣисториѣ днши сѣпѣсе
 маї мѣлте тріѣѣри дн Arabia, еарѣ ла ан-
 пѣлѣ Хр. 630 кѣ ринсе ши Мекка, патріа са,
 ши пѣлѣнтѣ днтрѣмѣса реліѣиѣнеа са. Елѣ ера
 сѣши днтінѣ департе кѣчеририле сале, дакѣ
 п'ар фї мѣритѣ ла Medina дн анпѣлѣ Хр. 632.
 unde і се пѣстрѣзѣ днкѣ саркофагѣлѣ.

Дѣпѣ мѣртеа лѣи Махомеде се пѣсе Абѣ-
 векрѣ дн фрѣптеа Махомеданилор, ши лѣлѣ пѣ-
 меле де Калифѣ, адекѣ локѣ - дїиториѣ алѣ
 профетѣлѣи; днсе пѣ трѣи маї мѣлѣтѣ де дої

anni, ші лѣсъ de съчессоріѣ пре Омарѣ, ка
ре есте знѣлѣ д'нпре чеї маї ренѣмії ка-
ліѣ.

Дивѣдѣтѣра лѣї Махомеде се лѣці кѣ-
рѣндѣ прип пѣтереа армелорѣ престе Асія
ші Африка, ва маї пре зртѣ, кіарѣ ші прес-
те о парте а Европеї. Еа есте асѣзі релі-
ѣіѣнеа демніторѣ дн імперіѣлѣ тѣрческѣ. Сѣл-
танѣлѣ тѣрческѣ се крѣде асѣзі а фї ка-
пѣлѣ леції ачестеїа, каре се пѣмеште ші
Ісламїсміѣ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

V.

Веніреа Бѣлгаріорѣ.

Днкѣ de пре тімпѣлѣ лѣї Еракліѣ, фор-
масерѣ Бѣлгарії сѣнтѣ дѣчеле лорѣ Кѣвратѣ
о домніе днсетнатѣ ла Дѣнѣ. Кѣвратѣ шѣрі
ла апѣлѣ Хр. 666, ші лѣсъ чїпчї фїї: пре
Бѣтаїа, пре Контрагѣ, пре Аспарѣхѣ, пре
Реанѣ ші пре Алсекѣ, сѣѣтѣндѣї пѣрїпте-
ште сѣ пѣ се деспартѣ, чї сѣ шадѣ ші сѣ
домнѣскѣ днпрезѣпѣ. Дарѣ авїа днкїссѣ
вѣтрѣпѣлѣ окїї, ші фїїї днченѣрѣ а се десѣї-
ня. Нѣмаї Бѣтаїа рѣмасѣ дн локѣлѣ ѣнде

аѣ рѣпосатѣ татѣлѣ сѣѣ, еарѣ Контрагѣ трека
Дѣнѣлѣ дн Асіа, чеілапці треі плекарѣ кѣ-
трѣ анѣсѣ: Аспарѣхѣ се ашѣзѣ днтре Дѣ-
настрѣ ші днтре Дѣнѣре (дн Dacia ориен-
талѣ, саѣ Бассарабіа), Реанѣ трека дн Пан-
ноніа ші се сѣнѣсе Аварілорѣ, Алсекѣ дна-
інтѣ пѣнѣ дн Італіа нде се сѣнѣсе Лонгобар-
зілорѣ.

Дн анѣлѣ Хр. 680, Бѣлгаріі дн Хонглон
(днтре Дѣнастрѣ ші Дѣнѣре) конѣши де
Аспарѣхѣ трека Дѣнѣреа, ші кѣпрінѣдѣ амѣн-
дѣе Месіеле. De аічі днаінте се рѣмпе тѣ-
тѣ легѣтѣра Ромѣнілорѣ дн амѣндѣе Да-
чііле кѣ імперіѣлѣ Бізантінѣ (саѣ Констан-
тінополітанѣ), ачеста ші днчетѣзѣ де а маі
фі імперіѣ Романѣ, кѣчі тоці Ромѣніі кѣці
маі ворѣскѣ лімба пѣрінцілорѣ, нѣ маі сѣнт
сѣнтѣ счептрѣлѣ Константинополітанѣ, чі
сѣнтѣ потестатеа варѣварілорѣ: чеі дн дрѣпта
Дѣнѣріі ші дн Dacia інѣріѣре сѣнтѣ а Бѣл-
гарілорѣ, чеі дн Dacia сѣперіѣре сѣнтѣ а А-
варілорѣ пѣнѣ ла анѣлѣ Хр. 797, кѣндѣ а-
чештіа се батѣ де кѣтрѣ Карлѣ челѣ маре,
ші се ретрагѣ ла мѣнтеле Казкасѣлѣі пен-
трѣ тотѣ де-зна.

Бѣлгаріі се днтінѣдѣ престе перріле дн

дрѣпта Дѣнѣрїи, а ної тре кѣ мѣнтеле Емѣлїи,
ши пра дѣ Трачїа; имперѣторїѣлѣ Константїнѣ
IV се веде невоїтѣ а кѣмпѣра де ла дѣншиї
пачеа кѣ ванї. Дарѣ Аспарѣхѣ мѣре дѣн ап-
нѣлѣ Хр. 683. Бѣлгарїи алегѣ дѣн локѣлѣ лѣї
пре Тервелїѣ. Константїнѣ дѣнкѣ мѣре дѣн
а. Хр, 685, лѣї ѣрмѣзѣ дѣн имперїѣ фїїѣлѣ
сѣлѣ Ізстїніанѣ II, каре авїа авеа 16 аннї. Кѣтѣ
тїмнѣ до мнїрѣ ачештї дої прїнчїпнї, нѣ дѣн-
четарѣ лѣптеле дѣнтре Бѣлгарїи шї Бїзантїнї.
Де ла рѣсѣрїтѣ Аравїи, апрїнши де фанатїс-
мѣлѣ лѣї Махомеде, се дѣнтѣрїрѣ шї се дѣн-
тїнсерѣ фѣрте, престе Асїа шї престе Аѣрї-
ка, дѣн каре кѣпрїнсерѣ шї Картаѣїнеа.

Ізстїніанѣ II прїн пѣртареа са чеа не дѣн-
делѣптѣ перѣлѣ до мнїа, шї фѣцї дѣн Крїмерїа.
Дѣнпѣ зече аннї де ессїлїѣ, се дѣнтѣрсе кѣ а-
ѣїсторїѣлѣ Бѣлгарїлорѣ, шї шї рекѣлѣптѣ тро-
нѣлѣ. Дарѣ дѣн локѣ де а трѣї дѣн конкордїе
кѣ Бѣлгарїи се скѣлѣ асѣпра лорѣ кѣ армеле.
Тервелїѣ дѣлѣ вѣтѣ шї дѣлѣ констрїнсе аї
плѣтї трїѣѣтѣ. Ізстїніанѣ II перї прїн інтрї-
чїле лѣї Фїлїппїкѣ ла аннѣлѣ Хр. 711. Кѣ
дѣнпѣлѣ се стїнсе сѣмїнда лѣї Ераклїѣ.

Дѣнпѣ че се скїмварѣ треї имперѣторї не-
демнї де ачештѣ нѣме, се алесе Леоне III дїн

І с а з р і а, каре штіѡ съ апере маї vine demnitatea імперіалї. — Тервелліѡ дѡпъ че kondѡсе пре Бѡлгарі 44 de annī, мѡрі ла а. Хр. 727, ші лѡсѡ ѡн локѡлѡ съѡ пре Кормесіѡ, каре domni de ачї ѡнаїнте 33 de annī, ші пѡ фѡкѡ маї пѡрїнѡ стрїкѡчїѡне імперіалї вѡзантїнѡ de кѡтѡ предечессорїалѡ съѡ.

ѡнтре ачестеа Ромѡнії дїп дрѡпта Дѡпъ рїї се фамїліарїсарѡ кѡ Бѡлгарїї шї ѡнчепѡрѡ а фаче кавѡсѡ комѡнѡ кѡ дѡншїї; кѡ ѡнчетѡлѡ ѡнчетѡлѡ ѡнтродѡсерѡ шї леѡеа крештїнѡскѡ ѡнтре Бѡлгарї, прекѡшѡ вомѡ вѡде маї ѡн ѡршѡ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VI.

К а р л ѡ ч е л ѡ т а р е.

1. Карлѡ челѡ таре фїїѡлѡ лї Пїнїнѡ рѡцелї Франції, се пѡскѡ ла аннѡлѡ Хр. 742. Дѡнѡ мѡртеа татѡлї съѡ, се сѡї пре тронѡ Франції ла аннѡлѡ 768, елѡ вѡтѡ пре Decїdєrїѡ, челѡ дїп ѡршѡ рѡе алѡ Лонгобарзїлѡрѡ, лѡѡ тїтѡлѡ de рѡе алѡ Італїї, апѡї вѡтѡ пре Віттекїндѡ дѡчеле Сассонїлѡрѡ, сѡнѡсе Цѡрманїа, шї ѡнтродѡсе крештїнїстѡлѡ

днтр'днса, вѣтъ пре Аравіи карі кѣпринсес-
серъ Испаніа, вѣтъ пре Тассілон дѣчеле
Баваріеі; ші адаѣсе ла регатѣлѣ съѣ ачеастъ
деаррѣ; вѣтъ пре Аваріи де ла Дѣнѣреа
де мизлокѣ, ші днтемеіѣ марка Австріеі
прін колонісаре кѣ Цермані. — Ла аннѣлѣ
Хр. 800, кіематѣ фііндѣ де понтефічеле Ле-
оне III днконтра знѣі партіте репѣбликане,
мерсе ла Рома, ші дѣпѣ че реставілі пачеа,
кѣпѣтѣ де ла понтефіче дн зѣа де крѣчѣнѣ
корона ші тѣтлѣлѣ де імперѣторіѣ алѣ
Романілорѣ. Дн аннѣлѣ Хр. 802 воіндѣ съ
знѣскѣ днтѣрѣціа аннѣсѣлѣі кѣ а рѣсѣ-
рѣтѣлѣі, черкѣ съ се кѣсѣторѣскѣ кѣ Ірена
днтѣрѣтѣсса де ла Константінополі; днсъ
планѣлѣ ачеста се нѣмѣчѣі де кѣтрѣ патрі-
чѣлѣ Аедіѣ. — Карлѣ челѣ маре мѣрѣі ла аннѣлѣ
Хр. 814, ші лѣсѣ де сѣчессоріѣ дн імпе-
рѣлѣ челѣ маре, фѣндатѣ де дѣнѣсѣлѣ, пре фѣ-
іѣлѣ съѣ Лѣдовікѣ, каре фѣ знѣ омѣ бѣнѣ,
днсъ флакѣ, елѣ домпі пѣпѣ ла аннѣлѣ Хр.
840, кѣндѣ мѣрѣі амѣрѣтѣ де фѣіі сѣі чеі
ревеллі.

2. Пре тѣмпѣрѣле ачестеа домпіа ла Дѣ-
пѣре престе Бѣлгарі ші Ромѣні фатосѣлѣ
Кардамѣ, каре дѣпѣ 30 де аннѣі де лѣпѣте,

мъри ла а. Хр. 807, ши фѣкѣ локѣ лѣи Крѣмѣ. Ачеста фѣ челѣ маї днсемнатѣ динтре домниї дерілорѣ де ла Дѣнѣре; елѣ фѣкѣ мѣлте неказри Бізантинілорѣ; кѣпринсе маї дитѣиѣ Адрианополиа ши стрѣмѣтѣ пре локѣиторі преете Дѣнѣре дн Дачіа лѣи Траіанѣ; дѣнѣ ачеса лѣтѣ Аркадіополиа, ши стрѣмѣтѣ пре ѳменї дн Дачіа. Дн ѳине мъри ла аннѣлѣ Хр. 820, ши фѣкѣ локѣ лѣи Крїтагонѣ, каре фѣ ши маї кѣмплїтѣ. — Ачеста воїндѣ аши днтїнде имперїалѣ ши кѣтрѣ аннѣсѣ, трїмїсе денѣтацї ла Лѣдовїкѣ имперѣторїалѣ аннѣсѣлѣ, каре петречеа ла Франкофѣртѣ (а. Хр. 824), свїт кѣвѣнтѣ де а фаче легѣмѣнтѣ де амїчїдїе кѣ дѣновлѣ, днсеѣ дн фантѣ опре а спїона пѣрѣїле аннѣсѣне. Тотѣ пре ачестѣ тїмнѣ мерсерѣ ла Лѣдовїкѣ денѣтацї де ла Лѣротїцї, карї локѣеа дн Дачіа лѣнгѣ Дѣнѣре спре а еѣ плѣнѣ дн контра Бѣлгарїлорѣ мї а чере ацїѣторїѣ асѣпра лорѣ. Дарѣ тѳте днчеркѣрїле ачестеа нѣ авѣрѣ нїчї свѣ ресѣлатѣ. Крїтагонѣ мъри пре ла а. Хр. 833; еарѣ дн локѣлѣ лѣи вртѣ Б о г о р ѣ непотѣлѣ лѣи Крѣмѣ. — Ромѣнїї чеї стрѣмѣтацї де Крѣмѣ дн стѣнга Дѣнѣрїї, днчеркарѣ сѣ се днтѳркѣ дн патрїа лорѣ; Бѣлгарїї воїрѣ

съї дшпедиче дечи, се пѣскъ лѣитъ дн каре дн-
 винсеръ Ромъніи. Българіи вѣтъцї фѣцїръ ла Шн-
 гърі карї де къръндѣ се апропїассеръ ла тарса
 пѣгръ, шї кіемаръ пре ачештіа днтр'аціѣ-
 торїѣ. Днтр'ачестеа сосїръ вассле імперїале
 де ла Константінополи, днсъ венїръ шї Шнгъ-
 рії, шї се днчїнсе о лѣитъ сънѣсеросъ днтре
 Ромъніи че се прегѣтіа ла дрѣмѣ, шї Шнгърії
 че воїа съї деспобїе; дн фїне Ромъні фрѣн-
 серъ шї алънгаръ пре Шнгърі, шї сѣїндѣсе пре
 вассе се днтр'орсеръ ла Константінополи, шї
 де ачї трекъръ дн патрїа лорѣ. — Дн ачеас-
 тѣ стрѣмѣтаре а Ромънілорѣ аѣ фостѣ шї
 копїлѣлѣ Васїліѣ Маchedонїѣ, каре маї дн зр-
 мѣ аѣ аціѣнсеї імперѣторїѣ, дшпрежнѣ кѣ
 алдї ѳменї днсетнацїї. Докълѣ ѳнде се аше-
 zase ачеастѣ колонїе, се паре а фї фостѣ а-
 пропѣ де гѣра Серетѣлѣ шї а Прѣтѣлѣї.
 Шнгърії се аратѣ пентрѣ днтѣїашї датѣ пре
 счепѣ; дѣчеле сѣпретѣ (воеводѣ) алѣ лорѣ,
 се нѣмїа Леbedїа, шї ста сѣнтѣ сѣзеранї-
 татеа Казарїлорѣ. Де аїчї днпїнте дї вомѣ
 vedé фїгъръндѣ дн історїе, а. Хр. 835.

Крештинареа Българіло рѣ.

1. Romanii din dréпта Dзньрїї дитрэндѣ дн бнѣ днцълецере кѣ Българїї, семънарѣ дитре джншії релїціонеа крештинѣ днкѣ де пре тїмпвлѣ лѣї Кормесїѣ. Теодосїѣ Кѣфара каре се афла каптївѣ ла кѣртеа рецелїї Богорѣ днсѣфлѣ кїарѣ рецелїї їдеїле крештїнеї крештїне. Маї пре ѣртѣ диторкѣндѣсе сорѣ-са де ла Константїнополи ѣнде петрекѣсе кѣтѣ-ва тїмпѣ ка прїнесѣ, Бѣгорѣ се дитѣрї дн днвѣдѣтѣра крештинѣ, шї кѣндѣ се нѣскѣ о пестїленцѣ маре дитре Българїї, елѣ кїемѣ дитр'ацїѣторїѣ пре Dзехлѣ крештїнїлорѣ, шї попорѣлѣ се тѣнтѣї де бѣлѣ. Кѣлѣгѣрѣлѣ ро-тѣнѣ Methodїѣ каре се афла ла кѣртеа лѣї Богорѣ фїїндѣ днсѣрчїнатѣ де а зѣгрѣфї дн каса лѣї тотѣ че ва штї маї днфрїкошатѣ, фѣкѣ цїѣдеката чеа де пре ѣртѣ, каре лѣкрѣ аша де таре асѣпра фантасїеї лѣї, днкѣтѣ дндатѣ се бѣптезѣ шї лѣбѣ нѣмеле крештїнескѣ де Mїхаїл. Фрацїї Methodїѣ шї Кѣрїлѣ про-пагарѣ кѣ маре сѣчессѣ крештїнїстѣлѣ дитре Българїї, дѣпѣ ачеа нѣскѣндѣсе дїспѣте дитре вїсерїка де ла Рома шї чеа де ла

Константинополи, еї трекъръ ꙗн Pannonia шї
въптезаръ пре Словани; ачештї фраці се зикъ
а фї шї ꙗнвенторїи алфаветълѣи кърїллікъ, челъ
компъсѣ дїн літере грече шї латїне пентрѣ
літвїле Словане. Даръ нѣ тоѣ Българїи се
ꙗнвоїръ ла нѣза релїѣїне, чї дїн контра се
скъларъ асѣпра крештинатълѣи реѣе Міхаїл,
ꙗнсѣ ачеста, ꙗї вѣтѣ шї тѣѣ ла 52 де ре-
велїи ꙗнсемнаѣи. Дѣпъ ачееа Міхаїл трїмїсе
денѣтаѣи ла Лѣдовїкѣ імперѣторїѣлѣ апѣ-
сѣлѣи шї ла Ніколаѣ патриархѣлѣ Romeї, ка
сѣ чesarъ де ла дѣншїи епїскопї шї преодї кре-
штїнї. Чеї де ла Roma венїрѣ нѣмаї де кѣтѣ
шї ꙗн скѣртѣ тїмпѣ вѣптізаръ пре тоѣ Бъл-
гарїи; кѣндѣ се арѣтаръ епїскопїи шї преодїи
трїмїшї де Лѣдовїкѣ, аѣларъ пре Romani
лѣкрѣндѣ ꙗн via Domнѣлѣи, шї се ꙗнтѣрсе-
рѣ еарѣшї а касѣ.

Ла Константинополи се ꙗнтемплѣ де се
скѣсе дїн сказнѣ патриархѣлѣ Ігнаѣїѣ шї се
нѣсе знѣ лаїкѣ, омѣ ꙗнвѣцатѣ, кѣ нѣмеле Фо-
тїѣ. Ноѣлѣ імперѣторїѣ, Васїлїѣ Macedonїѣ,
стрїнсе ла анѣлѣ Хр. 869 алѣ опѣлѣ сї-
nodѣ екѣменїкѣ, шї скѣсе пре Фотїѣ дїн па-
триархїе. ꙗн сїnodѣлѣ ачеста се ашезѣ ка
Mecia (саѣ Bulgaria) сѣ стеа сѣпѣтѣ патриар-

хатѣлѣ Константинополитанѣ. Дечѣ Игнациѣ хі-
 ротоні епископѣ пентрѣ цѣркле де ла Дѣнѣре,
 шѣ аша Сѣлвестрѣ кѣ чеїлалцѣ епископѣ шѣ пре-
 оцѣ Італіанѣ ешѣрѣ дѣн България шѣ лѣсарѣ
 пре Гречѣ дѣн локѣлѣ лорѣ. Ла аниѣлѣ 877 мѣрѣ
 патриархѣлѣ Игнациѣ, атѣнчѣ імперѣторѣлѣ
 кѣ синодѣлѣ пѣсерѣ патриархѣ пре Фотѣлѣ дѣн
 контра воїндеї аниѣсанѣлорѣ. — Нѣ дѣнѣ
 мѣлѣтѣ тѣмѣлѣ, Міхаїл реѣеле Българѣлорѣ шѣ
 алѣ Ромѣнѣлорѣ, се кѣлѣгѣрѣ, шѣ лѣсѣ domnia
 фѣїлѣлѣ сѣлѣ чѣлѣлѣ маї марѣ; дѣнѣсѣ апої вѣ-
 зѣндѣлѣ кѣ фѣїлѣлѣ сѣлѣ воеште сѣ се дѣнѣторѣкѣ
 ла пѣгѣнѣсѣлѣ, ешѣ дѣнѣ monasterѣлѣ шѣ дѣнѣчѣн-
 се еарѣшѣ савѣа, прѣнсе пре фѣїлѣлѣ сѣлѣ, дѣ
 екѣсе окѣї шѣлѣ арѣнѣкѣ ла дѣнѣкѣсѣоре, дѣнѣ
 ачѣеа фѣкѣ реѣе пре Сѣтѣ е о н фѣїлѣлѣ сѣлѣ чѣлѣ
 маї тѣнѣрѣ, шѣ дѣнѣврѣкѣ еарѣшѣ раса кѣлѣг-
 гѣрѣскѣ карѣ о пѣртѣ апої пѣнѣ ла тѣорте
 — Імперѣторѣлѣ Васѣлѣлѣ Маѣедонѣлѣ, дѣнѣтре
 алте лѣкрѣрѣ дѣнѣсемпате, дѣнѣченѣ сѣ пре-
 факѣ корпѣлѣ леѣїлорѣ, дѣнѣсѣ мѣрѣ ла аниѣлѣ
 886, шѣ лѣсѣ де сѣчѣссорѣлѣ пре фѣїлѣлѣ сѣлѣ
 Leone VI, кѣ сѣпраниѣшѣеле дѣеелептѣлѣ, ка-
 ре комплѣнѣ опера дѣнѣчѣпѣтѣ де татѣ-сѣлѣ,
 шѣ о пѣвлѣкѣ дѣнѣ 60 де кѣрѣцѣї, сѣнѣтѣлѣ пѣшѣеле
 де Васѣлѣлѣче. Елѣ скѣсе шѣ пре Фотѣлѣ дѣнѣ па-

триархіе ші нзсе дн докълѣ лѣи пре фрате-
елѣ Стефанѣ.

VIII.

Веніреа Шугърі лорѣ.

Пре тѣмъ лѣи Леоне днцелептълѣ Па-
чїнаціи алънгарѣ пре Шугърї дн цїнхтълѣ de
ла Дѣнѣ кѣтрѣ апнзсе. Ачентїа се ашезарѣ
лѣнгѣ апеле Дѣнапрѣлѣи, Дѣнастрѣлѣи, Прѣ-
тѣлѣи шї Серетѣлѣи. Къндѣ Сїмеон рецеле
Българі лорѣ шї алѣ Ромъні лорѣ се афла дн
ресвелѣ къ Бїзантїніи, атѣнчї Шугърїи дн-
вїтанї de Леоне трекарѣ Дѣнѣреа шї бѣтѣ-
рѣ пре Българї. Сїмеон днвершннатѣ пре
Шугърї трїмїсе депѣтанї ла Пачїнаці, шї фѣ-
къ легѣмжнтѣ къ дѣншїи, съ се скѣле асѣ-
пра ачесторѣ вечїні перїкълоншї, шї съ'ї стѣр-
гѣ de пре фапа пѣмжнтѣлѣи. Къндѣ Шугърїи
ера дѣшї ла ресвелѣ днтр'алтецеррї, Пачї-
націи de о парте шї Българїи de алта днкр-
серѣ дн цїнхтълѣ лорѣ, шїсерѣ тѣте фамїлії-
ле, шї алънгарѣ de аколо пре чеї че рѣмѣ-
сесерѣ спре паза докълѣи. Ачештї дн хрѣмѣ
трекарѣ престе тѣнцї ле оріцінеа Олтѣлѣи шї
а Мѣрешѣлѣи, ѣнде се ашезарѣ сѣнтѣ нѣмеле

de Сехѣ. Чейлазѣи Țigări дѣторкѣндѣе де ла ресвелѣ, ши афлѣндѣ деарра дешартѣ ши девѣстатѣ, трекарѣ пре лѣнгѣ Пуртѣ дѣ сѣсѣ ши се дѣсерѣ дѣ Галиція. Домнѣлѣ Рѣениачилорѣ дѣ прѣми оменеште, дѣсѣ дѣ сѣтѣи сѣ трѣкѣ престе Кариацѣи дѣ дѣнѣтѣлѣ Тиссеи ши алѣ Дѣнѣрѣи де мѣзлокѣ, ѣнде лѣкѣескѣ а-кѣмѣ Влахи (Ромѣнѣи), Бѣлгарѣи, Словацѣи ши исторѣи Романѣилорѣ, дѣтр'о деаррѣ фѣрте вѣнѣ, дѣ каре аѣ домнитѣ о датѣ Аттіла. Țigări трекарѣ ла Мѣнкачѣи (а. Хр. 889), сарѣ дѣ лѣкѣлѣ лорѣ дѣ Dacia ориенталѣ се ашезарѣ Пачинацѣи.

2. Пре тимпѣлѣ кѣндѣ трекарѣ Țigări ла Тиссеа ши ла Дѣнѣрѣеа де мѣзлокѣ, domnia дѣ Dacia централѣ (Transilvanic) дѣчеле Ромѣнѣилорѣ Целѣи; сарѣ дѣ дѣнѣтѣлѣ Кришѣлѣи дѣтре Сѣтешѣлѣ де ѣносѣ, Тиссеа де мѣзлокѣ ши Мѣре . ѣлѣ де ѣносѣ, domnia алѣ дѣчеле алѣ Ромѣнѣилорѣ, а нѣтѣ Мариотѣ, каре моштенѣсе ачѣе деаррѣ дѣн тимпѣрѣле челе маѣ векѣи, ши пре алѣ кѣрѣѣи стрѣвѣнѣ дѣлѣ о-торѣсе Аттіла, дѣнѣ сѣнѣперѣеа Țigărilorѣ; дѣ дѣнѣтѣлѣ Темешѣлѣи, дѣтре Мѣрешѣ ши Тиссеа де ѣносѣ ши дѣтре Дѣнѣрѣеа пѣнѣ ла Цѣерна (каре де пре атѣнѣи се нѣмѣа Рѣшава)

domnia алѣ треіле дѣче алѣ Ромѣнілорѣ, Клавдіѣ. Цинѣтѣлѣ дінтре Тисса ші Дѣнѣреа де мизлокѣ се гѣверна де Саланѣ стрѣнепотѣлѣ лѣі Реанѣ, домнѣлѣ Бѣлгарілорѣ. Панноніа ера свѣтѣ погестатеа лѣі Свіатополкѣ, каре формасе регатѣлѣ Моравіеі марі. Ачесте по-пѣрѣ локѣіндѣ дн паче де ла рѣсіпіреа Аварілорѣ, нѣ се аѣла препарате спре а днтѣм-ніна знѣ атакѣ дін партеа знеі пѣтері марі ші органісате млітѣреште. Унгѣріі дн кѣрсѣ де зече annі de zile копрінсерѣ цінѣ-тѣлѣ дінтре Тисса де сѣсѣ пѣпѣ ла Шіез ші ла пѣрта Мессенѣлѣі.

3. Ла аннѣлѣ Хр. 904, знѣлѣ дінтре дѣчіі Унгѣрілорѣ, а нѣмо Тѣхѣтѣ, азѣіндѣ де ла локѣі-торі кѣ пѣмѣнтѣлѣ дінколо де пѣдѣре, знде домнеште Ромѣнѣлѣ Целліѣ, есте знѣ, аѣ че-рѣтѣ воіе де ла Арпадѣ, капѣлѣ Унгѣрілорѣ сѣ трѣкѣ дн ачеа деаррѣ ші сѣ о оккѣпе нентрѣ сіне. Целліѣ азѣіндѣ де веніреа Унгѣрілорѣ, адѣнѣ ѳстеа са ші пѣрчесе дн кон-тра лорѣ. Ла рѣзѣлѣ Алташѣлѣі се днчінсе о крѣнтѣ вѣтаіе днтре Ромѣні ші Унгѣрі, днсь Ромѣніі пердѣрѣ, Целліѣ ѳз тѣіатѣ дн ѳзгѣ лѣнгѣ апа Кѣпѣшѣлѣі. Атѣнчі Ромѣніі вѣзѣндѣ мѣртеа домнѣлѣі лорѣ, дедерѣ мѣ-

на де вѣнъ воіа лорѣ, ші'ші алесеръ domnѣ
 пре Тѣхѣтѣ, ші ꙗн локѣлѣ ачела каре се зи-
 че Ескѣлев ꙗнкеіаръ трактатѣ прін ꙗѣръ-
 мѣнтѣ. Кѣ модѣлѣ ачеста Ѣнгѣріі кѣпрінсеръ
 ꙗнѣтѣлѣ Самешѣлѣі; ꙗнѣ ꙗнѣтѣлѣ Мѣренѣ-
 лѣі ші алѣ Олтѣлѣі ретасеръ ꙗнкѣ лѣнѣгѣ
 тѣмпѣ ꙗн мѣнѣле Ромѣнілорѣ, ꙗнде ачештіа
 ꙗнші авеа дѣчїі сѣі (лѣміціі воевозі ші knezi,
 дѣнѣ datina de атѣнчї). — Тотѣ ꙗн ачештѣ
 тѣмпѣ Ѣнгѣріі кѣпрінсеръ ꙗнѣтѣлѣ лѣі Салап
 дѣнтре Дѣнѣре ші Тѣсса, апоі декіераръ рес.
 велѣ лѣі Марїотѣ, каре се апѣрѣ кѣ мѣлтѣ
 vitezie ꙗн контра лорѣ, ꙗнѣ ꙗнші пре ѣрмѣ
 възжндѣ кѣ ачештіа аѣ кѣпрінсѣ тѣте ꙗнѣтѣ-
 ріле де прін преꙗѣрѣ, ꙗнкеіѣ трактатѣ кѣ Ар-
 падѣ, дедѣ пре фїѣ-са ꙗн кѣсѣторїе лѣі Зол-
 танѣ фїѣлѣ лѣі Арпадѣ, ші мѣрїндѣ фѣрѣ фїѣ
 де сѣмѣнѣ вѣрѣтѣскѣ, лѣсѣ дѣкатѣлѣ сѣѣ
 лѣі Золтанѣ ꙗнѣре-сѣѣ. — Клаѣдіѣ ꙗнкѣ фѣ
 сѣпѣратѣ де Ѣнгѣрі ꙗн Темїшїана, кѣ тѣте
 ачештеа елѣ ші дѣнѣ дѣкатѣлѣ сѣѣ пѣнѣ ла
 шѣрте, ші'лѣ лѣсѣ де моштенїре фїлорѣ сѣі
 пѣнѣ пре тѣмпѣлѣ лѣі Стефанѣ. — Ѣнгѣріі тре-
 кѣрѣ апоі Дѣнѣреа, ші десѣїнѣаръ Моравїа
 mare, ші префѣкѣрѣ Пannonїа кѣ ꙗнѣтѣлѣ
 де а стѣнга Дѣнѣріі, ꙗн деарѣ ѣнгѣрѣскѣ.

IX.

Василий Българоктопъль.

Леоне диделентъль, императоръль рьсьри-
 тьльи мърі ла анъль Хр. 911. Фійъль съь Ко-
 нстантинъ, кь съирапъмеле Профироценитъль,
 ера дикъ коніль, кьндъ се съи пре тронъ,
 дин ачеастъ кавъсь тревіле статъльи мерсеръ
 фърте рьъ. Сімcone рецеле Българіоръ ші
 алъ Ромъніоръ челоръ дин дрѣнта Дънтрї
 кьсъсь пенъшърате съпърърі Бізантиніоръ,
 дусъ ші ель мърі ла анъль Хр. 927, ші лъ-
 сь зрмъторіъ дн domnie пре фійъль съь
 Петръ, каре се кьсьтори кь о принчїнесъ
 византинъ, Марїа, ші фъкъ наче кь импе-
 рїъль. — Константинъ Профироценитъль дн-
 коронъ пре фійъль съь Романъ ші мърі ла
 анъль Хр. 960. Ачестъ принчїне десфрънатъ
 ші тїкълосъ днкоронъ пре тьцьръль съь фїѳ
 Василий II, ші днкрѣдїнцъ фръпеле гъвер-
 пьльи ла міністріи съи чеї мішеї. Ель мърі
 ла анъль Хр. 963. Тотъ дн ачелъ анъ мѳ-
 рї ші Петръ рецеле Българіоръ ші алъ Ро-
 мъніоръ. Атънчї се рѣдікаръ патръ фрацї
 Ромъні: David, Moïse, Aron ші Самъел, ші

се фѣкъръ domni престе церриле din дрѣнта
 Дѣнѣриі. Bizantinii двитаръ пре Рѣшиі de
 la Дѣнапрѣ съ винъ асѣпра Бѣлгарилорѣ. Рѣ-
 шиі прішірѣ кѣ вѣкѣrie ачеастѣ двитаре,
 днесъ дѣнѣ че прѣдаръ церриле de la Дѣнѣре,
 нѣ воірѣ а ле маі дешерта, чи din контра еі
 се зпирѣ кѣ Бѣлгаріі, ши кіемарѣ дитр'аѣі-
 торіѣ пре Паченаѣі ши пре Дѣнѣрі, формарѣ
 дитр'езилъ о пѣтере de 300,000 de армаѣі
 ши трекарѣ Емѣлѣ, кѣ сконѣ de a рѣстѣр-
 на імперіѣлѣ bizantinѣ. Trei anni de зилѣ
 прѣдаръ ачештіа церриле de la Дѣнѣре; дарѣ
 маі пре зрѣтѣ Bizantinii дитр'есѣнарѣ, ши фѣ-
 кѣндѣ паче кѣ Рѣшиі, констрінсерѣ пре чеі-
 ладѣі а се ретраѣе. Дн нѣзеле дитр'кѣтѣрї
 че се скарѣ, перірѣ треі дитре фраѣіі Ро-
 мѣні: David, Moise ши Aaron. Атѣнчї Самѣел
 се фѣкѣ реѣе престе тѣтѣ цеарра, ва трекарѣ
 кіарѣ ши Емѣлѣ, ши кѣпрінсе Траѣіа, Маче-
 donia, Тессаліа, Греѣіа ши Пелопонесѣлѣ; лѣѣ
 пре локѣіторіі четѣѣіі Дарісса, ши і стрѣмѣ-
 тѣ дн Месіа; аколо формѣ дитр'жпшіі зпѣ
 корпѣ de мїлігіе кѣ каре се серві апоі дн
 контра Bizantinilorѣ. — Дн кѣрсѣ de 37 de
 anni Самѣел се лѣнтѣ неднчетатѣ кѣ імпе-
 рѣторіѣлѣ Васіліѣ II ши кѣ дѣчїі лѣі, ши фѣ

маї претѣтінде не дивингѣторіѣ. Даръ Васи-
 ліѣ дшї пронасе съ десѣиндезе регатѣлѣ Бѣл-
 гаро-Ромѣнѣ дин дрѣпта Дѣнѣрїи, шї дн ап-
 нѣлѣ Хр. 1013 стрингѣндѣшї тѣте оштїле
 пѣрчесе кѣтрѣ мѣнцїи Емѣлїи кѣ скоуѣ де а
 трече дн Месїа. Самѣл азїндѣ де венїреа
 лѣи, пѣсе де дикїсерѣ стрїмторїле, шї кѣндѣ
 се апроїарѣ Бізантїнїи, се речези асѣпра
 лорѣ дин локѣрїле челе маї дналте, шїї бѣ-
 тѣ фѣрте ѣрѣтѣ. Бізантїнїи се деспѣрѣдїрѣ дн
 дѣде корпѣрї, шї дикѣнцїзрарѣ пре несїм-
 дїте де ла спате пре Бѣлгарї. Ачештїа се
 сперїарѣ шї днчепѣрѣ а фѣцї. Васїліѣ ком-
 тѣндѣ ла гѣнѣ; Бізантїнїи ѣчїсерѣ фѣрте
 мѣлцїи, днсеѣ прїнсерѣ шї маї мѣлцїи. Ла а-
 чештїа ordїнѣ Васїліѣ съ ле скѣтѣ окїи, лѣ-
 сѣндѣ дин фїекаре чентѣрїе нѣмаї кѣте ѣ-
 нѣлѣ кѣ ѣнѣ окїѣ, ка съ кондѣкѣ пре чеї-
 ладїи, шї аша дї трїмїсе ла Самѣл. Кѣндѣ
 дї възѣ Самѣл дн ачеастѣ старе, амецїи де
 дѣрере, шї кѣзѣ цїосѣ. Дѣнѣ че се ѣдѣ кѣ
 апѣ де кѣтрѣ соцї сѣї, дшї венї еарѣшї дн
 фїре, шї черѣ де бѣзѣ апѣ рече. Дин ачеас-
 тѣ бѣзѣтрѣ кѣпѣтѣ дѣрере де їнїмѣ, шї мѣ-
 рї престе дѣде зїле. Фїнїндѣсе кѣ модѣлѣ а-
 честа Самѣл, се пѣсе дн локѣлѣ лѣи фїїлѣ

съѣ Р о м а н ѣ, каре ера ꙗнадеврѣ шї маї
 вїтѣзѣ де кѣтѣ дѣневлѣ, ꙗнесъ кѣ маї пѣцїнѣ
 ꙗнцелепчїене. Елѣ фѣ зчїсѣ де вѣрѣлѣ съѣ
 Іоанне фїїлѣ лѣї Аарон, ла аннѣлѣ Хр. 1014,
 каре се прокїемѣ реце. Ачеста кѣзѣ прїп
 тѣна знѣї сїкарїѣ ла батереа Дѣрацѣлѣї. Кра
 ка Ромѣнѣлѣ се цїнѣ кѣтѣ-ва тїмпѣ ла Дѣлѣ-
 воїа са імперѣторїѣлѣї. Васїлѣ kopпїнсе А-
 xpїда, канѣтала регатѣлѣї Бѣлгаро-ромѣнѣ
 шї решедїнѣа рецїлорѣ, аколо аѣлѣ тесаѣ-
 реле регале, сѣтме де ванї, короне кѣ пе-
 трї скѣтме, вештїнїте прецїосе, шї ла 100
 де чентеларе де аѣрѣ. Марїа рецїна вѣдѣ-
 ва лѣї Іоанне Аарон дїмпреѣлѣ кѣ копїї сѣї
 се сѣнѣсе імперѣторїѣлѣї, а. Хр. 1019. Кѣ-
 модѣлѣ ачеста Васїлїѣ II десѣїнѣцѣ регат-
 тѣлѣ Бѣлгаро-ромѣнѣ, шї ꙗнтїнсе марцїнї-
 ле імперїѣлѣї византїнѣ пѣнѣ ла Дѣлѣре шї
 ла marea Adriatikѣ, прекѣмѣ фѣссе ꙗна-
 нте де венїреа Бѣлгарїлорѣ. Елѣ шї мерїтѣ
 нѣтеле де Бѣлгароктонѣ, адекѣ стѣрїнїто-
 рїѣ алѣ Бѣлгарїлорѣ, шї лѣсѣ кѣ testamentѣ,
 ка де с'ар скѣла кѣндѣ-ва Ромѣнїї, сѣ лѣ-
 крезе кѣ дѣншїї, кѣмѣ аѣ лѣкратѣ елѣ кѣ
 Бѣлгарїї. Елѣ мѣрї ла аннѣлѣ Хр. 1026,

ші лѣсъ тронѣлѣ византинѣ брателѣи съѣ
Константинѣ VIII.

X.

К р ъ ч е ф е р і и.

1. Спре а не петѣ маї ѡшорѣ ориента дн епо-
ха ачеаста дн съмнѣмѣ, къ Ѣнгѣрїи чеї ста-
вилїи да Дѣнѣреа де мїзлокѣ, дн чепѣрѣ а се
крештина, дѣпѣ есемплѣлѣ Бѣлгарїлорѣ, маї
днтѣиѣ прїи преоцї рѣсѣрїганї, апої прїи ап-
пѣсанї. Дѣчеле Ѣнгѣрїлорѣ Воїкѣ се дн коро-
нѣ реѣе ла аннѣлѣ Хр. 1000 де кѣтрѣ поп-
тефїчеле романѣ Сїлвестрѣ II, шї кѣпѣтѣ нѣ-
меле де С т е ф а н ѣ. Ачеста се пѣсе кѣ тѣ-
тѣ пѣтереа съ бѣитезе пре Ѣнгѣрї шї съї сѣ-
пѣнѣ вїсерїчеї Рѣмеї, дн ачеастѣ каѣсъ і се
dede тїтлѣлѣ де реѣе апостолїкѣ. Цїзла челѣ
тѣнѣрѣ нѣ се дн дѣплекѣ а прїи рїлѣлѣ апѣ-
санѣ, дн каре каѣсъ Стефанѣ (непотѣлѣ съѣ)
рѣдїкѣ армеле асѣпра лѣї, длѣ прїи се шї'лѣ
арѣнкѣ ла дн кїсѣре. ѡnde рѣмасе ачеста
пѣнѣ ла мѣрте; апої бѣтѣ шї ѣчїсе пре Кеанѣ
алѣ дѣче алѣ пѣрїїлорѣ мѣнтѣсе, шї дн ло-
кѣлѣ лѣї ашезѣ пре Золтанѣ; ассемїне стїнсе

ші пре Оптѣмѣ, стрѣнепотѣлѣ лѣи Клавдіѣ,
каре domnia престе деарра динтре Кришѣ,
Тисса ші Дѣнѣре, ші пѣсе ѣи локѣлѣ лѣи пре
Чинадѣ.

Ла Константінополи се сѣи пре тронѣ Іс а-
чїѣ К о м н е н ѣ каре dede ѣичепѣтѣ знеї
пѣсе династїи ла анѣлѣ Хр. 1057. Ла Дѣна-
стрѣ венїрѣ Команїи, ші се ашезарѣ ѣи ло-
кѣрїле челе окѣпате пѣнѣ акѣмѣ де Пачїнадї,
кѣ карї фїїндѣ де знѣ сѣнѣе ші де о лїмѣѣ,
се аместекарѣ фѣрте лесне. Пентрѣ історїа
пѣстрѣ есте де ѣисемнатѣ, кѣ де аїчї ѣна-
їнте пѣмеле Пачїнадїлорѣ^{ty} шї^{ary} алѣ Команї-
лорѣ се аместекѣ адеце орї кѣ пѣмеле Ро-
мѣнїлорѣ.

2. Ла Рома, дѣнѣ че кѣзѣсе імперїалѣ
Романѣ, се рѣдікѣ кѣ ѣичетѣлѣ алѣ аѣто-
рїтате, адекѣ чеа еклесїастїкѣ, шї понтефї-
чїї Романї ѣи кѣрѣѣ де шесе чентеннїї а-
ѣїнсерѣ а фї ѣи адеѣтрѣ domnїї лѣмеї крѣ-
штїне. Грегорїѣ VII аѣѣрїсї пре Енрїкѣ ІV,
їмперѣторїалѣ Цѣрманїеї, шї лѣ десѣрѣкѣ де
demnitatea імперїалѣ. Енрїкѣ фѣ невоїтѣ а
се дѣче ѣи меѣлѣ іернеї, а. Хр. 1077, ла
Каносса, знде петречеа Грегорїѣ, спре а се
рѣга де іертаре, шї авїа фѣ прїмїтѣ дѣнѣѣ

че фѣкъ треі zile penitenѣ dimaintea шпеі, љи сакѣ ши дескѣлѣ. Ачестѣ понтефіче проіектѣ скѣлареа апѣсѣлѣі крештинѣ асѣпра рѣсѣритѣлѣі пѣгѣнѣ, спре а лѣбера Іерѣсалимѣлѣ ши челелалте локѣри сѣнте, де сервітѣтеа Тѣрчѣлорѣ; љисѣ слѣ мѣри ла а. Хр. 1086. Дѣпѣ дѣнѣсѣлѣ Вікторіѣ III аѣія шеѣѣ доі аниі пре скаѣнѣлѣ апостолікѣ. Сѣнтѣ Ърѣанѣ II, се љнтѣреѣ дѣп Палестѣна ереміѣлѣ Петрѣ де Амѣанѣ, ши приа кѣвінтеле ши дескріеріле сале, деспре сѣѣерѣнѣеле крештинѣлорѣ де ла рѣсѣритѣ, апиѣѣ тѣте ініміле асѣпра пѣгѣнѣлорѣ. Ърѣанѣ стрѣнѣсе еінодѣ љи аниѣлѣ Хр. 1095 ла Клармонте љи Франѣія, ѣнде се аѣѣнарѣ мѣі де ѣмені де тѣте класеле дѣп тѣте ѣеріле апѣсѣлѣі љи каре се ворѣія лѣмба романѣ, ши провокѣ пре крештинѣі ла арме, проміѣѣнѣѣле іертаре де пѣкате, ши рѣсѣплѣтіре љи черіѣ. Мѣі де ѣмені се декіерарѣ гата а се љнскрѣе љи ѣстеа чеа сакрѣ; еі љші кѣсѣрѣ о крѣче роміе пре ѣмѣрѣлѣ челѣ дрепѣ ши се пѣмірѣ Крѣчѣѣері. љи прѣшѣвара аниѣлѣі 1096 плекарѣ ла 300,000 де ѣмені кѣтрѣ рѣсѣритѣ сѣпѣѣ конѣѣчереа кѣлѣгѣрѣлѣі Петрѣ де Амѣанѣ ши а кѣларіѣлѣі Валтерѣ фѣр'де-авере, треѣѣрѣ

prin Germania și Pannonia, kundă așineș-
 ь да Сипидишă димпресрарь четатеа, ши
 дученърь а прѣда Месіа. Нічета префектѣлѣ
 Сипидишѣлѣ дї бѣтѣ ка пре ніште лѣтрѣнї
 ши'ї димпрѣнтіѣ prin пѣдѣрї; локѣиторїи це-
 рїи дї мѣчелърїрѣ кѣ мїле; чеїлалдї кѣдї
 екѣпарѣ ашїнесерѣ пѣпѣ да Константинополи.
 Де аколо трекарѣ дн Асіа, днсеѣ да Нічеа
 перїрѣ де армеле Тѣрчілорѣ, авїа рѣшасерѣ
 да 3000. Алдї крѣчеферї плекарѣ маї дн ѣр-
 мѣ кѣ попа Годескалкѣ ши кѣ комїтеле E-
 miko de Leiningen; ачентїа дученърѣ еспе-
 діціѣнеа лорѣ кѣ ѣчїдерѣ Жїданїлорѣ дн
 Германия, апої пѣцїрѣ ши еї ка ши чеї дн-
 тѣшѣ. Дн ѣне плекѣ Годофредѣ де Балїонѣ
 кѣ франціи сѣї Балдїнѣ ши Еѣстацїѣ ши кѣ
 шѣ mare нѣмерѣ де кѣларї вїне днарманї,
 трекарѣ prin Pannonia ши Месїа кѣтрѣ Кон-
 стантїнополи, еарѣ комїтеле Ъгонѣ, брателе
 рецелѣї Франціей, пѣрчесе пре mare, пре-
 кѣмѣ ши Боемѣндѣ, ѣїлѣ лѣї Робертѣ Гѣіс-
 кардѣ (каре лѣасе Дѣррацѣлѣ), ши вѣрѣлѣ
 сѣѣ Tankredѣ. Кѣндѣ ашїнесерѣ да Констан-
 тїнополи цїрарѣ імперѣторїѣлѣї Алессїѣ
 Компенѣ, кѣ'ї ворѣ ѣї кредїнціонї, ши кѣ'ї ворѣ
 да днапої тѣте церрїле імперїѣлѣї оріентад

каре ле ворѣ лѡа де ла Тѣрчі; дѣпѣ ачеса
трекѣрѣ дн Асія, дн аннѣлѣ Хр. 1097 бѣ-
тѣрѣ Нічеа каре се днкінѣ имперѣторіѣлѣ;
дн а. Хр. 1098 лѡарѣ Antiochia дѣпѣ че о
днпресѡрасерѣ нѡѡе лѡніі де зиле, ші дн а.
Хр. 1099 кѡпрінсерѣ Іерѡсалімѣлѣ. Godo-
fredѣ de Бѣлліон се прокіемѣ реѡе, днсеѣ слѣ
авіа гѡвернѣ Іерѡсалімѣлѣ знѣ аннѣ де зиле
ші тѣрї; фрате-сѣѣ Балдѡінѣ ѡршѣ дн ло-
кѣлѣ лѣї.

XI.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Петрѣ ші Асанѣ.

Имперѣторіѣлѣ Алессіѣ Комненѣ тѣрї лѡ
аннѣлѣ Хр. 1117. Фііѣлѣ сѣѣ Іоанне дї ѡр-
тѣ пре тронѣ, ші domni 26 de annі, маї тотѣ
дн лѡпте кѣ Ѣгѣрїї. Ла аннѣлѣ Хр. 1143
ѡршѣ Манѡел I Комненѣ, каре фѣ знѣлѣ
дїнтре чеї маї днсетнаціі имперѣторї. Пре
тїмпѣлѣ ачестѡіа, предїкѣ сѣнтѣлѣ Bernardѣ
о нѡѣѣ днарѡаре аѡѡра пѣгѣнілорѣ че ок-
кѣпѣ локѣрїле сѣнтѣ. Имперѣторіѣлѣ Кон-
радѣ III, ші реѡеле Франціей Лѡдовїкѣ VII
се пѣсерѣ дн каѡѣлѣ крѣчеферїлорѣ, шїшї

Андрептаръ каллеа прип Панноніа спре рѣ-
съритѣ. Церманіи лѣи Конрадѣ се пѣртаръ ка-
виште прѣдѣторі пре калле, ши дедеръ каз-
съ ла немѣлдеміре дін партеа локѣиторі.лорѣ.
— Дн Асіа еі фѣрѣ тѣчелѣрїці де Тѣрчї,
фѣрте пѣцині аѣїѣнсерѣ ла Іерѣсалимѣ дн
стареа чеа маї місеравілѣ. (*) — Манѣел
Компенѣ дїнконтра дши Андрептѣ армеле
сале спре апѣсѣ, ши се вѣтѣ непрекѣрматѣ
кѣ Ѣнгѣрїи, кѣ скопѣлѣ де а десѣїїнда ре-
гатѣлѣ ачестора; елѣ днармѣ ши пре Ромѣні
днkontра лорѣ, шиї трїмісе ла анпѣлѣ 1166
сѣнтѣ кондѣчереа лѣи Батаче прип Молдавіа
де іррѣнсерѣ дн Траслїванїа, апої сѣнтѣ ко-
манда лѣи Іоанне Дѣка прѣдарѣ Мармор-
сѣлѣ.

2. Манѣел Компенѣ тѣрї ла анпѣлѣ Хр, 1180,
ши дѣпѣ кѣте-ва счене сѣнѣерѣсе се сѣи
пре тронѣ Ісачїѣ Анѣелѣ, ла а. Хр.
1185. Фїїндѣ кѣ содіа са дшпѣрѣтѣса тѣ-
рїсе, елѣ дши пропѣсе съ се кѣсѣторѣскѣ кѣ
о конїлѣ де 10 anni а реѣелѣї ѣнгѣрескѣ Бе-
ла, ши пентрѣ акоперїреа спеселорѣ де пѣп-
тѣ, дшпѣсе трївѣтѣ пре четѣци ши пре ѣерї-

(*) Пре тїмпѣлѣ ачеста венїрѣ ши Сасїї дн Трап-
сїлванїа.

Асѣпріеа ачеаста аџиџѣ пре локѣиторї дѣ
контра лѣї, шї маї вѣртосѣ пре Ромѣнїї дїн
Месїа шї дїн мѣнтеле Емѣлїї. Дої фраџї
Ромѣнїї, Петрѣ шї Асапѣ, карї се трѣ-
џеа дїн фамиліа реџелїї Самѣел, мерџандѣ ла
їмперѣторїѣлѣ, черѣрѣ сѣ се прїмесѣкѣ дѣ
мїліџїе, шї пентрѣ сервїџїѣлѣ лорѣ сѣ ле деа
џнѣ локѣ дѣ дїнѣџѣлѣ Емѣлїї. Дарѣ чере-
реа лорѣ нѣ се лѣѣ дѣ сѣмѣ; сї се дѣнѣор-
серѣ ватѣїѣкорїџї де Бізанџїнї, шї ресѣѣла-
рѣ тотѣ дїнѣџѣлѣ дїнѣре Дѣлѣре шї мѣнтеле
Емѣлїї. Ісачїѣ Анѣелѣ десѣїсе дѣ фїне окїѣ
шї стрїлсе џсте дѣнѣ контра Ромѣнїлорѣ, дѣ-
сѣ дѣ локѣ де а фрѣнѣе сѣлѣ пре Ромѣнїї,
рѣмасе аша де таре вѣѣѣѣѣ, дѣкѣѣѣ де а-
вїа скѣпѣ кѣ фѣѣа.

Спре а аџїџа шї маї таре ла арѣе пре
Ромѣнїї шї пре Бѣлѣгарї, фраџїї Петрѣ шї А-
сапѣ фѣндарѣ о вїсерїкѣ дѣнѣ онѣрсе сѣнѣѣ-
лѣї Деметрїѣ, шї бѣлѣгарѣ дѣнѣтрѣ дѣнѣа џменї
контрїншї де сїрїѣте (демонїаѣї), карї про-
фетїѣа стрїѣнѣѣѣ: „ кѣ лѣї Дѣѣ і аѣ нлѣ-
кѣѣѣ ка наѣїѣнеа Ромѣнїлорѣ шї а Бѣлѣга-
рїлорѣ скѣѣѣрѣнѣѣѣ ѣїѣѣлѣ Гречїлорѣ сѣ шї
черѣе лїберѣтатеа, шї пентрѣ аѣсеа мареле
шартѣрѣ Деметрїѣ аѣ пѣрѣсїѣѣ Тессалонїка

ші вісеріка Гречілорѣ, ші аѣ венітѣ ла дѣнші;
сѣ ле аѣіште; дечі сѣ апѣче армеле кѣ тоѣі
ші сѣ вчідѣ пре Гречі фѣрѣ де нічі о крѣ-
даре“. Пріп ачесте шѣіестрїї се дѣнтѣрѣта-
рѣ Ромѣнії ші Бѣлгарїї ші маї таре, сї кіе-
марѣ дѣнтѣраѣісторїѣ ші пре локѣіторїї дїп
стѣнга Дѣнѣрїї, ші вѣтѣрѣ де стїнсерѣ ѳс-
теа вїзантїнѣ. — Ісачїѣ Анѣелѣ се депѣсе дїп
domnie де кѣтрѣ фрате-сѣѣ Алессїѣ, каре дї
скѳсе окїї а. Хр. 1195. — Фрадії Петрѣ ші
Асанѣ карі кѣштїгассерѣ лїбертатеа Ро-
мѣнілорѣ, нѣ се пѣтѣрѣ вѣкѣра лѣнгѣ тімпѣ
де фрѣктеле лорѣ; кѣчі Асанѣ фѣ вчїсѣ де
вѣрѣлѣ сѣѣ Іанкѣ, еарѣ Петрѣ кѣзѣ прїп шѣ-
па алтѣі вѣнѣзѣторѣ тотѣ дїп фамїліа са, а.
Хр. 1197. Атѣнчі се пѣсе дїп фрѣнтеа Ромѣ-
нілорѣ алѣ треїлѣ фрате, Іоаннїдѣ, каре лѣтѣ
тіглѣлѣ де імперѣторїѣ алѣ Ромѣнілорѣ ші
алѣ Бѣлгарїлорѣ. Імперѣторїѣлѣ Алессїѣ вѣ-
тѣтѣ дїп тѳте пѣрѣїлѣ фѣкѣ паче кѣ дѣн-
сѣлѣ ла анѣлѣ Хр. 1200.

Скѣлареа Ромѣнілорѣ ші сѣчесселе лорѣ а-
сѣпра імперїѣлѣі вїзантїнѣ, фѣкѣрѣ скототѣ
дїп тѳтѣ Еѣропа, септїментѣлѣ лорѣ де лї-
вертате ші де націоналітате аѣїѣнсе нѣлѣ ла
Рѳма. Понтефічеле Рѳманѣ, Імѳоченѣдѣ Ш,

дештепатѣ при аѣте фанте глоріѡсе трі-
місе лѣ Іоанніѣ коронѣ ші счептрѣ, ші ѡнѣ
стѣгѣ днсетнатѣ кѣ кеіле сѣнтѣлѣ Іетрѣ,
сѣптѣ каре сѣ се лѣпте пентрѣ вѣсеріка лѣ
Хрістос, ші лѣ рекѡнокѣ де реѣе алѣ Ромѣ-
німорѣ ші алѣ Бѣлгаріморѣ, а. Хр. 1203.

3. Фрѣнчіі карі плекасерѣ кѣтрѣ рѣсѣрїтѣ
спре а кѣрѣді Палестїна де пѣгѣні, кѣпрїн-
серѣ Константінополи, дн апѣлѣ Хр. 1204,
ші пѣсерѣ імперѣторїѣ пре Балдѣнѣ Флан-
дрѣлѣ. Іоанніѣ трїмісе денѣтаді ка сѣ се дн-
целѣгѣ кѣ дѣпшіі; дн сѣ сі рѣспѣнсерѣ кѣ
сѣнерѣвїе, кѣ Іоанніѣ сѣ дешерте Месїа ка-
ре се дїне де імперїѣлѣ вїзантїнѣ, ші сѣ ді о
ласе лорѣ. Дїн ачесте каѣсе се пѣскѣ рес-
велѣ днпре Ромѣні ші Крѣчѣферї; дн вѣ-
таїа де ла Адріанополи (а. Хр. 1205) Іоан-
ніѣ фрѣнсе пре Крѣчѣферї ші прїнсе пре
Балдѣнѣ. Ачеста мѣрї дн днкісѡре, сарѣ
фрѣнчіі дїн Константінополи алесерѣ імпе-
рѣторїѣ пре Епрїнкѣ, фрѣтеле лѣ.

Іоанніѣ прѣдѣ тѡтѣ Трачїа ші Маѣедонїа
пентрѣ ка сѣ ресѣвѣне стрїкѣчїѣніле фѣкѣте
де Васїлїѣ Бѣлгароктонѣлѣ, апої мѣрї ла ап-
пѣлѣ Хр. 1207; непотѣлѣ сѣѣ Флорїлѣлѣ
дн ѡрѣтѣ дн домпїе, пѣлѣ ла а. Хр. 1222,

кѣндѣ фѣ скосѣ де Іоанне фѣилѣ лѣи Асанѣ,
каре domni пѣлѣ ла а. Хр. 1240.

XII.

Веніреа Тѣтаріорѣ.

Ўнѣ поѣ ценѣ де варварі се арѣтарѣ ла
марѣа нѣгрѣ, адекѣ Тѣтаріи. Атѣнѣи Кома-
ниі сѣптѣ реѣеле лорѣ Кѣтенѣ треѣзрѣ ла
Тисса, ші кѣпѣтарѣ де ла Бѣла IV. дѣнѣтѣлѣ
дѣнтре Дѣнѣре ші Тисса дрептѣ локѣ де а-
незаре; лѣсѣ еі се ресѣлларѣ асѣпра Ўн-
гѣрілорѣ ші ѣчѣсерѣ пре тѣлѣдѣ дѣнтре дѣн-
шиі. Дѣн аѣеастѣ каѣсѣ, реѣеле Бѣла фѣ не-
воітѣ аі лѣнѣзрѣи лѣ дѣверсе локѣрѣ, ка сѣ
нѣ маі пѣтѣ конспѣра. Кѣ тѣте аѣестѣа Кѣ-
тенѣ вѣзѣндѣсе вѣтѣматѣ ші тѣлѣтрактатѣ
де кѣтрѣ Ўнгѣрѣ, се зѣче кѣ ар фѣ кіематѣ
лѣсѣши пре Тѣтарі лѣн конѣтра лорѣ, карі
дѣнѣ че аѣ прѣдатѣ Рѣссѣа ші Подоліа
сѣнт конѣдѣчѣреа лѣи Батѣ-ханѣ лѣнтрарѣ лѣн
Ўнгаріа лѣн нѣмерѣ де 500,000. Бѣла трѣмісе
о мѣкѣ арматѣ лѣн конѣтра лорѣ, карѣ се тѣлѣ
лѣн вѣкѣдѣи де кѣтрѣ Тѣтарі. Бѣла авіа сѣкѣ-
пѣ кѣларѣ ші фѣрѣи лѣн Далѣмѣа ші де ако-
ло треѣкѣ лѣн інесѣла Вѣгіа. Тѣтаріи кѣнѣрѣсе-

рѣ тѣтъ Унгаріа, тѣарѣ ѡмені, фемеі, копіі, вѣтрѣні, тінері, фѣрѣ де стінѣере, апрінсерѣ ші арсерѣ сате, четѣці. ші тотѣ че лі се арѣтѣ днаінтс, прѣдарѣ віте ші animale de тотѣ де нѣлѣ ші префѣкѣрѣ регатѣлѣ днтр'ѣнѣ дешертѣ, дн тінпѣ де треі annі de зиде, а. Хр. 1240.

Дн ачестѣ тінпѣ трістѣ мѣрі Іоанне Асанѣ імперѣторіѣлѣ Ромѣнілорѣ ші алѣ Бѣлгарілор ші лѣез де сѣчессоріѣ пре фіїлѣ сѣѣ Калліманѣ дн етате де 14 annі.—Барваріі де Тѣтарі дѣнѣ че стінсерѣ Унгаріа ші ѣеріле вечіне, треѣрѣ Дѣлѣреа прѣдѣндѣ ші де вѣстѣндѣ ші прін Месіа се днторсерѣ ла тарае нѣгрѣ, дѣкѣндѣ кѣ сіне мѣлчіме де ѡмені прінші

Тѣнѣрѣлѣ імперѣторіѣ алѣ Ромѣнілорѣ ші алѣ Бѣлгарілорѣ Калліманѣ, авіа доппі патрѣ annі, ші мѣріндѣ фѣкѣ локѣ лѣі М і х а і л, а. Хр. 1245.—Бела реѣеле Днѣрлорѣ се днторсе дн Далманіа кѣ аціѣторіѣлѣ кѣларілор Іеросалітані, ші атѣтѣ спре реѣпоштінѣ пентрѣ ачестѣ аціѣторіѣ, кѣтѣ ші спре днпопорареа ѣереі ші апѣрареа еі днкоптра днѣрсіѣнілорѣ віітѣре, ле dede дн annѣлѣ Хр. 1247 днѣтѣлѣ Северінѣлѣі, афарѣ de дѣкатѣлѣ лѣі Ліноіѣ каре рѣшѣне дн потестатеа Ромѣнілорѣ, ші днкохоло де Олтѣ тѣтъ Кома-

nia, афаръ де пearpa лѣі Сeneckъ дѣчелѣі Ро-
мънілорѣ, каре рѣтѣне ассеміне дн поссе-
сіѣнеа лорѣ: „Ромъніі съ фіе даторі а ста къ-
ларілорѣ днтр'аціѣторіѣ спре апѣрареа дер-
ріі кѣ тотѣ апѣратѣлѣ лорѣ де ресвелѣ; ас-
семіне ші къларіі съ фіе даторі а апѣра пре
Ромъніі кѣ тóтѣ пѣтереа лорѣ“. Проіектѣлѣ
ачеста нѣ с'аѣ пѣсѣ нічі одатѣ дн лѣкраре,
къларіі н' аѣ днтратѣ нічі одатѣ дн поссесіѣ-
неа Дачіеі Трансальпіне. Dar din diploma prin
каре се стіпѣлѣзѣ kondіціѣніле ачестѣі про-
іектѣ се vede кіарѣ ші лѣмінатѣ, кѣ Ромъ-
ніі din Dacia аѣа дѣкателе лорѣ пропріі, еі
аѣа міліціа лорѣ кѣ тóте апарателе де рес-
велѣ. De аічі днпайнте нѣмеле Ромънілорѣ фі-
герѣзѣ тотѣ маі мѣлтѣ ші маі мѣлтѣ дн
історіе; апелѣчіѣніле де Комані ші де Па-
чінаді, сѣптѣ каре се конѣсерѣ еі пѣнѣ а-
кѣмѣ, дісларѣ кѣ днчетѣлѣ, історіа деѣне кѣ
тотѣлѣ націоналѣ. Dacia трансальпінѣ се кѣ-
рѣдѣ кѣ днчетѣлѣ де стрѣні, ші лѣчеште
сѣптѣ нѣмеле де Ромъніе, чеа австралѣ де
România mîkъ ші чеа оріенталѣ де Ро-
мъніа mare, саѣ де Бассараѣіа, дн
съ маі пре ѣрпѣ се лѣдѣште нѣмеле де
Moldavia престе тотѣ днѣтѣлѣ де ла

Карпаці пълъ ла Дѣнастрѣ. Дн Дачіа чісал-
 ннѣ фігурѣзъ днкъ дѣкателе Ромъне дн
 деара Олтѣлѣ, а Сардецѣлѣ, а Темішѣлѣ, а
 Кришѣлѣ, а Мартѣросѣлѣ ші алтеле сѣнтѣ
 сѣзеранітатеа Шнгѣрлорѣ. De adрѣпта Дѣ-
 нтрїі днФлореште імперіалѣ Ромъно-Бѣл-
 гарѣ сѣнтѣ Міхаїл Асанѣ. — Дарѣ ла а Хр.
 1277 Тѣтарїі де ла тарае-нѣгрѣ трежѣ Дѣ-
 нѣреа ші девѣстѣзъ Месіа. Дн днпреціѣрѣ-
 ріле ачестеа се скѣлѣ знѣ Ромънѣ каре фѣ-
 се поркарїѣ, кѣ нѣтеле Кѣркѣбѣтѣ,
 стрїнде пре перанї ші бате пре Тѣтарї, а-
 пої днѣорче аршеле асѣпра імперѣторїлѣ
 (каре ера пре атѣнчї болнавѣ), длѣ таїе ші
 кѣпрїнде тѣте четѣдїле. Днтре ачестеа Мі-
 хаїл Палеологѣлѣ іса Константінополїа дн
 тѣнїле Фрѣнчїлорѣ, ші трїміте дн Месіа пре
 днпере-сѣѣ Іоанне Ш Асанѣ, Кѣркѣбѣтѣ фѣці
 атѣнчї ла Тѣтарї, днсѣ дн локѣ де а кѣпѣта
 аціѣторїѣ де ла дѣншїі, перѣѣ аколо ші віѣна.

ХІІІ.

Міхаїл Бассарабѣ.

Дѣчеле Ромънїлорѣ дн деарра Олтѣлѣ,
 Радѣ Негрѣ, треѣе ла аннѣлѣ Хр. 1290

ґа Дачіа австралъ, ши' ши ашезъ скажнвлъ ла
 Кѣмпвлзнгѣ, де аколо се мѣтѣ апої ла Ар-
 цешѣ, зідеште о решедівцѣ ши о вїсерікѣ;
 свнтѣ дѣнсвлъ се знескѣ дїверее ле дѣкате
 ґа знѣ прїнчїнатѣ Ромѣнѣ. Радѣ Негрѣ дом-
 пеште кѣ мѣлтѣ глорїе 24 de annї. Дѣпѣ дѣн-
 свлѣ ґрмѣзѣ Міхаїл Бассаравѣ. — ґа
 Җнгарїа се стїнѣе вїпа арпадіанѣ, ши Карлѣ
 Робертѣ дїн Сїчіліа кіематѣ ла тронвлѣ
 регал, се десѣаче кѣ дїчетвлѣ де тоцї ком-
 пецїторїї сѣї, ши се коронѣзе ла аннвлѣ Хр.
 1310. Ачеста фѣ знѣ омѣ кѣлтѣ, амбіціосѣ
 ши фѣрте дїнтрепрїнзїторїѣ: елѣ бѣтѣ пре
 Венедїанї, ши ле лѣтѣ Далмадіа, бѣтѣ пре
 Сѣрбї ши пре маї мѣлїї ревеллї карї се скѣ-
 ласерѣ асѣпра лѣї. Елѣ кѣцетѣ сѣ' ши сѣнзїе
 ши пре Ромѣнїї дїн прїнчїпателие транспалїне,
 ши фѣрѣ вре о кабсѣ вїнескѣвїнтатѣ декїерѣ
 ресвеллѣ лѣї Міхаїл Бассаравѣ, Домнвлѣ це-
 реї Ромѣнештї. Оастеа Җнгѣрѣскѣ се адѣнѣ
 ґа Темїшіана, де аколо трека ґа дїнствлѣ
 Медїнцилорѣ, ши кѣпрїнсе кастелвлѣ Северї-
 нвлѣї. Карлѣ се аѣла ґа фрѣнтеа оштїї; ла
 Северїнѣ венїрѣ депѣтацї дїн партеа лѣї Мі-
 хаїл Бассаравѣ рѣгѣндвлѣ ка сѣ ѣссѣ дїн
 деарра знїї прїнчїпе каре нѣ л'аѣ сѣмѣратѣ

дѣтрѣ нѣмѣка, кѣчѣ алтѣнтерѣ пѣте съ па-
цѣ рѣѣ, шѣ съ ѣссъ кѣ рѣшѣне. Карлѣ нѣ
прѣмѣ ачестѣ пропѣнерѣ, шѣ дѣнаѣтѣ дѣкон-
тра Ромѣнѣлорѣ. Ромѣнѣѣ вѣзѣндѣ перѣклѣлѣ
се рѣтрасерѣ, шѣ апрѣнсерѣ тѣте сателе, ка
съ лѣпсѣскѣ ѣстеа ѣнгѣрѣскѣ 'де провѣсѣнѣ.
Карлѣ рѣтѣнѣндѣ дѣн фѣне фѣрѣ мѣзлѣчѣ де
а'шѣ нѣтѣ дѣнѣ ѣстеа, шѣ вѣзѣндѣ фѣметѣа че
амѣнѣнѣа пре мѣлѣгарѣ, се стѣмперѣ, шѣ
трѣмѣсе депѣтаѣ ла Мѣхаѣл, промѣтѣндѣѣ, кѣ
ва прѣмѣ тѣтѣ чѣле пропѣсе де дѣнселѣ, нѣ-
маѣ съ'ѣ деа кондѣкторѣ, карѣ съ'лѣ скѣтѣ пре
дрѣмѣлѣ чѣлѣ маѣ скѣртѣ дѣн дѣаррѣ. Мѣхаѣл
трѣмѣсе кондѣкторѣ карѣ бѣгарѣ пре ѣнгѣрѣ
дѣтре мѣнѣѣ Карпаѣѣ, шѣ'ѣ кофѣндарѣ дѣ-
тр'ѣ валѣ стрѣмѣтѣ. Атѣнчѣ Ромѣнѣѣ карѣ се
афла аскѣнѣѣ пре кѣлмѣле мѣнѣѣлорѣ дѣнчѣ-
нѣрѣ а арѣнка кѣ петрѣ шѣ кѣ арѣме асѣира
ѣнгѣрѣлорѣ, шѣ'ѣ вѣтѣрѣ дѣн патрѣ зѣле де'ѣ
стѣнсерѣ. Рѣцѣле не маѣ шѣтѣндѣ че съ фа-
кѣ, дѣшѣ скѣмѣвѣ вѣштѣнтѣтеле, шѣ дѣмѣрѣкѣ
кѣ дѣнселѣ пре ѣнѣ Дѣнѣѣ, пре карѣ'лѣ шѣ
ѣчѣсерѣ Ромѣнѣѣ, крѣзѣндѣ кѣ елѣ есте рѣцѣ-
ле; еарѣ Карлѣ скѣпѣ кѣ мѣлѣтѣ невоѣе, дѣн-
содѣтѣ де трѣѣ патрѣ, шѣ фѣѣ ла Темѣшѣѣрѣ,
шѣ де аколѣ се дѣсе ла Вѣшеградѣ, ѣнде

мѣлѣми лѣи Deză пентрѣ пѣстрареа виедѣи,
 а. Хр. 1330;—Михаил Бассарабѣ мѣри ла ан-
 пѣлѣ Хр. 1333; фѣилѣ съѣ Александрѣ
 челѣ тѣпѣрѣ се пѣми ванѣ алѣ Северинѣлѣи,
 сарѣ domnă дерри се алесе Данѣ I.—Карлѣ
 Робертѣ дѣкѣ мѣри ла анпѣлѣ Хр. 1342, лѣ-
 сѣндѣ дѣ зрѣа са доѣ фѣи, пре Andreiѣ
 реѣеле Сицилиеѣ, ши пре Дѣдовикѣ реѣеле
 Унгариеѣ. Челѣ дѣнтѣиѣ се зѣисе де соѣиа са,
 реѣина Ioanna, дѣи каре казѣ се пѣскѣ фѣр-
 те маре ресѣелѣ дѣ Италия.

BCU Cluj / Central University Library Cluj **XIV.**

Стефанѣ I Домнѣлѣ Молдавиеѣ.

Дѣи Dacia ориѣталѣ,— каре де ла рѣлѣ
 Молдава че се варѣ дѣи Серетѣ, се пѣми
 Moldavia, — се концентрарѣ кѣ дѣчетѣлѣ дѣ-
 верселе дѣкѣте ши се зѣирѣ сѣптѣ зѣнѣ Domnă.
 Дѣи domnia де зѣнѣ шѣрѣ де anni Сте-
 фанѣ I, каре ши дѣтѣнсе принѣипатѣлѣ пѣ-
 нѣ ла Дѣнастрѣ ши ла мареа нѣгрѣ, ши дѣи-
 нѣ дѣи респектѣ пре вѣѣинѣ сѣи чеѣ тарѣ ши
 сѣперѣи. Дѣи о domnire глорѣбѣ, елѣ мѣри
 ла анпѣлѣ Хр. 1359, лѣсѣндѣ пре доѣ фѣи дѣи
 зрѣа са, пре Стефанѣ II, ши пре Петрѣ
 I, дѣнтре карѣ се пѣскѣ маре дѣсѣтѣ

pentru domnie. Petru, de mi mai turlur, fi-
indă omă așeră la mîntu mi plînd de inimă,
kștigă pre chei mai mîlci voierî ai țerrii
șu partea sa, mi kș așitorîș lăruș albu-
gă pre frate sîș Stefanș mi pre chei che di-
nea kș dîncelă. Stefanș fșu la Kasimirș
reșele Poloniei, de la kare черș așitorîș,
promitîndăi, kș dakъ mi va kștigă tronul,
va dîkina țearra Polonilorș. Kasimirș kie-
tă la konșiliș pre mai marii Poloniei mi
kș dîvoirea lăruș strînce ôste din Krawo-
via, Sandomiria mi din Rșesia mi o trimise
kș Stefanș dî Moldavia. Armata așeasta
așînce dîdată dîș Sîn-Petru la marșî-
nile țerrii, mi dînceș a se bate kș Romъ-
nii, earș așeștia se retraserș dî pîdșrile
din Pokșdia, mi tîarș pre lăngă drșmă ar-
borii de așîndôșe latșrile, dîncș așa dî-
kștă rșmaserș dî pișôre. Kъndș dîtrarș
apoî Polonii ka sș gonêșkș pre Romъni, a-
șeștia dîmîncerș arborii chei dîndșrștă, mi
arborii kșzîndș zîi preste aldi, zșplърș
kalea, mi omorърș nș nșmai pre ômenî, çî
mi pre kai; çlorș mai mîlci le frъncerș
temьrele, chei lădi sș dederș prinșî. Pra-
da kare o kșștigarș Romъnii le fș kș

атѣта маї плькѣтъ, кѣ кѣтъ ле кѣзѣ дн-
трѣгѣ дн тѣнї; кѣчї де шї каїї чеї маї
тѣлцї ера стрѣчїцї де арборї, днсъ артеле,
вешгмїтеле, їнстрѣментеле тѣте с'аѣ кѣ-
прїнцѣ де Ромѣнї, фїндѣ кѣ нїчї знѣ Полонѣ
н'ав пѣтѣтъ скѣпа саѣ лѣа чева кѣ сїне.
Авзїндѣ реѣеле Касемїрѣ де пердереа ачеас-
та, трїмїсе пре знїї дїнтре аї сѣї, сѣ рескѣм-
пере пре чеї прїншї, шї кѣ пѣдїнѣ предѣ
рескѣмперарѣ шї пре мїлїтарї, шї пре
чеїлалтѣ тѣлцїме де ѳменї. Дн ачеастѣ въ-
таїе трїстѣ пентрѣ Полонї, се прїнсесе шї
Свїгнеѣ стрѣвѣзнѣлѣ кардїнарїѣлѣ шї епїско-
пѣлѣї Краковїеї, каре аѣ скїопѣтатѣ пѣпѣ ла
тѣбрте де вѣтѣмареа флѣверїлорѣ чеї се кѣ-
шѣнасе атѣнчї. Навоцїѣ фїїлѣлѣ палатїнѣлѣї
Краковїеї скѣпѣндѣ кѣ фѣга де тѣнїле Ро-
мѣнїлорѣ, с'аѣ рѣшїнатѣ де а маї да фадѣ
кѣ татѣ сѣѣ шї кѣ амїчїї, шї де аколо с'аѣ
дѣсѣ деадрептѣлѣ ла Рома, шї с'аѣ фѣкѣтѣ
преотѣ, еарѣ маї пре зрѣтъ днторкѣндѣсе дн
патрїе. аѣ днпїнтатѣ ла деканатѣлѣ Крако-
вїеї. Пѣдѣрїле ачелеа кѣ тїмнѣ с'аѣ тѣїтатѣ
шї с'аѣ префѣкѣтѣ дн кѣмпѣрї. Зїспрезече
стѣгѣрї с'аѣ лѣатѣ атѣнчї де ла Полонї.—Ла
ачеастѣ меморавїлѣ вътаїе а Ромѣнїлорѣ

din Moldavia, кѣ Полоніи, лварѣ парте ши Трансилваніи ши Мармарошіаніи. Драго ши ѡдѣчеле де Марморосѣ се дѣстине прип вѣте-
zia са. Престе чинчи anni де зиле трека ѡн
Moldavia Bogdanѣ din Марморосѣ, ши се а-
лесе domnѣ кѣ воиа Молдавилорѣ; сарѣ Балкѣ
ѡиѣлѣ лѣи Сассѣ, кѣ франци сѣи Драгѣ, Сте-
фанѣ ши Драгомѣрѣ се ѡпторсе ѡн Мармо-
росѣ.

XV.

Мірчеа I Домнѣлѣ Ромѣніеі.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Іоанне Кантакѣзенѣ (епѣтропѣлѣ имперѣто-
рѣвлѣи визнтинѣ Іоанне Палеологѣ), пентрѣ ка
сѣ пѣтѣ ѡсърпа тропѣлѣ имперіал, кіемѣ пре
Тѣрчи din Asia ѡптр'аѣѣсторѣ. Ачештіа ве-
пѣрѣ ла анпѣлѣ Хр. 1342, аѣѣстарѣ пре ѡ-
сърпаторѣ, ѡпсѣ касарѣ челе маї марі
стрѣкѣчѣни тѣтѣрорѣ крештінілорѣ; еї оккѣ-
парѣ Adrianopolia ла анпѣлѣ Хр. 1361, ши о
преѣѣкѣрѣ ѡн решедѣнѣцѣ тѣрчѣскѣ. Де ачи
ѡпайнте ѡпчепѣ лѣптеле челе марі ѡптре
Тѣрчи ши ѡптре Крештініи де ла Дѣлѣре.—
Лѣдовикѣ реѣеле ѡпгѣрѣлорѣ ѡѣ провокатѣ де
doi понтеѣѣчи де а се скѣла ѡн контра Тѣр-
ѣлорѣ; имперѣторѣлѣ Іоанне ши ѡиѣлѣ сѣѣ

Манхел Палеологъ дѣлѣ дивитаръ съ се знѣс-
 къ къ дѣлшиі дн контра inimikълѣі kommънѣ;
 днсъ Лѣдовикѣ днші пердѣ тимпѣлѣ фректъ-
 дѣсе къ вечиніі съі чеі крештині, фъръ съ'і
 песе де Търчї карі се афла департе де дѣн-
 сѣлѣ. Елѣ днчеркѣ дн дѣже рѣндѣрї съ
 скѣтъ пре Александрѣ Бассаравѣ дн пеар-
 ра Ромѣнѣскѣ, шї дн алте дѣже съ батѣ
 пре Владѣ фїѣлѣ шї вртѣторїѣлѣ лѣі Алес-
 сандрѣ дн domnie, днсъ пѣци ка шї татѣлѣ
 съѣ Карлѣ, къчї фѣ днсъшї вѣтѣтѣ de Romani.
 Дн fine Лѣдовикѣ тѣри ла анпѣлѣ Хр. 1382,
 лѣсъндѣ доже фете: пре Едвїга каре се
 тѣритѣ дѣпѣ Владїславѣ рецѣле Полонїѣ, шї
 пре Марїа каре се мїритѣ дѣпѣ Сїѣїс-
 тѣндѣ de Лѣссемѣвргѣ, шї фѣкъ реѣе пре
 вѣрѣватѣлѣ съѣ. Сїѣїстѣндѣ адїѣнсе маї пре
 вртѣ шї імперѣторїѣ алѣ Цѣрманїѣ. — Дн
 Ромѣнїа ла анпѣлѣ 1383 се фѣкъ domnѣ
 Мїрчеа Бассаравѣ. Ачѣста дндатѣ
 оккѣпѣ тѣте четѣцїле де а дрѣпта Дѣпѣрї
 пѣпѣ ла тѣреѣ нѣгрѣ, днпреѣнѣ къ Добро-
 ѣїа. Ла анпѣлѣ Хр. 1389, Мїрчеа днкеїѣ къ
 Петрѣ Домнѣлѣ Молдавїѣ шї къ Владїславѣ
 рецѣле Полонїѣ, знѣ трактатѣ офѣнсїѣ шї
 дефѣнсїѣ днконтра лѣі Сїѣїстѣндѣ рецѣлї

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Българіеі. Днтре ачестеа Търтіі фъчае тари
 прогресее дн Еуропа. Мірчеа фъкх зух ле-
 гьтънтѣ defensivѣ кѣ деспотѣлѣ Сърбілорѣ,
 кѣ domniѣлѣ Албаніеі ші кѣ рецеле Босніеі,
 ші се днармарѣ кѣ тоціі дн контра свлта-
 нѣлѣ Амѣратѣ, інімікѣлѣ комѣнѣ. Българіі
 днкѣ венірѣ днтр'аціѣторіѣ свптѣ Ніколѣ
 Гара. Бѣтаіа се фъкх дн кѣтнѣлѣ Мерлеі,
 лѣагѣ Маргѣ; крештініі пердѣрѣ, де ші Мі-
 лошѣ Ковіловічі вчісе пре свлтаѣ. Баіазетѣ
 фііѣлѣ лѣі Амѣратѣ кѣпрінсе тѣтѣ Месіа, лѣѣ
 прінсѣ пре Сістанѣ, челѣ дн зрѣтѣ реѣе алѣ
 Българіеі, ші'лѣ тѣѣ ла Філіпополі. Сіціс-
 тѣндѣ рецеле Българіеі свпѣратѣ пре Мірчеа
 пентрѣ легьтънтѣлѣ фъкѣтѣ кѣ Полоніі се
 скѣлѣ кѣ артеле асѣпра лѣі. Кѣндѣ днтрарѣ
 Българіі дн деаррѣ, Мірчеа се ретрасерѣ ді-
 пайнтеа лорѣ. Еі дпайнтарѣ пѣлѣ ла Тър-
 нѣлѣ, ші'лѣ лѣарѣ кѣ ассалтѣ; апоі крештѣндѣ
 кѣ аѣ фінітѣ тотѣ се днлѣорсерѣ кѣтрѣ касѣ,
 днсѣ кѣндѣ ера сѣ трѣкѣ престе мѣнтеле
 Пассѣреа, Ромѣніі се арѣнкарѣ престе Сіціс-
 тѣндѣ ші'лѣ вѣтѣрѣ, ка пре Карлѣ ші пре
 Лѣдовікѣ, де знде рецеле де авіа скѣпѣ кѣ
 аціѣторіѣлѣ лѣі Гара, перзіндѣ о пенѣмератѣ
 мѣлѣіме днтре аі сѣі. — Кѣ тѣте ачестеа

Мірчеа възвѣдѣсе дѣспресѣратѣ ми де Търчи, каріи лѣассерѣ тѣте четѣдѣле де пре рѣпа дрѣптѣ а Дѣнѣрїи, апої кѣпринсесерѣ Сервіа пѣнѣ ла Сїціѣмѣндѣ, се дѣндѣлекѣ а дѣнкѣа кѣ Сїціѣмѣндѣ зѣдѣ трактатѣ де апѣраре ко-мѣнѣ дѣнѣ контра пѣгѣнїлорѣ, а. Хр. 1395.

Сїціѣмѣндѣ черѣ аїїсторїѣ де ла понтефї-челе Романѣ, ми де ла реѣеле Франѣїї, ми дѣтермінѣ ка кѣ пѣтерї зѣнїте сѣ факѣ о ло-вїтерѣ дѣчїсївѣ асѣпра Търчїлорѣ. Ла 28 Септемврие 1396 се ашезѣ ла Нікополїа дѣнѣ Месїа о арматѣ де 60,000 де Зѣгѣрї, Ромѣнї, Боїѣнї, Германї, Белѣнї ми Фрѣнчї; дїнѣ контрѣ ле ста 200,000 де Търчї; Крештїнїї перѣдѣрѣ. Сїціѣмѣндѣ скѣнѣ пре о баркѣ, ми фѣдї пре Дѣнѣре дѣнѣ дїосѣ ла Константїно-полї, де аколо трека дѣнѣ Далмаѣїа, ми маї пре зрѣтѣ дѣнѣ Зѣгѣрїа. Баїазетѣ дѣнѣфрїатѣ асѣпра лѣї Мірчеа пентрѣ аїїсторїѣлѣ датѣ крештїнїлорѣ, трека дѣнѣ деарра Ромѣнѣскѣ. Ла Ровїне се фѣкѣ о маре вѣрсаре де сѣнѣ-де дѣнѣтре Търчї ми Ромѣнї, дарѣ дѣнѣ фїне дѣнѣ-вїнсерѣ Ромѣнїї, ми Търчїї фѣрѣ невоїдї а се ретраѣе дѣнѣ Месїа. Кѣ тѣте ачестеа Мір-чеа консїдерѣндѣ стареа перреї, амвїрїѣнеа чеа тїкѣлѣсѣ а лѣї Сїціѣмѣндѣ, ми пѣтереа

чеа mare а Търчилорѣ, хотѣрѣ съ дикейс
 знѣ трактатѣ кѣтѣ се ва нѣгѣ маї фаворито-
 риѣ пентрѣ деаррѣ, рекъноекъндѣ експремат-
 циа порцеї оттомане. Баїазетѣ гарантїзѣ ав-
 тономїа церреї, сѣнтѣ Домнѣлѣ еї шї леѣле
 еї, шї претїнсе дрептѣ рекъноштїнцѣ нѣмаї
 сѣмта де 300 де арѣнцїї пре аннѣ.

Ла аннѣлѣ Хр. 1462 Баїазетѣ дїкѣркѣн-
 дѣсе дї ресвелѣ кѣ Гамерланѣ ханѣлѣ Тѣ-
 тарїлорѣ дїн Асїа, кѣзѣ дї шѣнїле ачестѣїа;
 фїїї лѣї венїрѣ ла чеартѣ пентрѣ оккѣпареа
 тронѣлїї. Мѣса фѣгѣрїтѣ де фрате-сѣѣ Солї-
 манѣ, алергѣ ла Мірчеа шї лѣ рѣгѣ де аѣїс-
 торїѣ. Мірчеа' лѣ лѣѣ сѣнтѣ скѣтѣлѣ сѣѣ,
 стрїнсе о араматы нѣмерѣсѣ, шї о трїмїеє
 дї Тѣрчїа сѣнтѣ вїтѣзѣлѣ сѣѣ непотѣ Данѣ.
 Дѣпѣ маї тѣлге вѣтѣї кѣ дїверсѣ сѣчессѣ,
 Мѣса дївинсе пре Солїманѣ шї се сѣї пре
 тронѣлѣ сѣлтанїлорѣ. Акѣмѣ Мірчеа вѣзѣндѣ
 пре амїкѣлѣ сѣѣ їмперѣторїѣ тѣрческѣ, се
 крѣзѣ секѣрѣ дї контра Ылѣгѣрїлорѣ, шї дї-
 кейсѣ знѣ поѣ трактатѣ кѣ Владїславѣ дї
 контра лѣї Сїѣїстѣндѣ. — Дарѣ Мѣса фѣ ре-
 стѣрнатѣ де фрате-сѣѣ Махомеде ла аннѣлѣ
 Хр. 1413. Ачеста дїфѣрїатѣ асѣпра лѣї Мір-
 чеа, кѣпрїнсе Дїѣрѣїѣлѣ ла аннѣлѣ Хр. 1416,

ші'лѣ дитѣри кѣ зидѣрї шї кѣ милїдіе тѣрчѣ-
скѣ. Мірчеа дичеркѣ дндешертѣ съ респн-
гѣ пре барбарї. Дѣнѣ ачаестѣ катастрофѣ
елѣ авїа маї domni trei annї, шї шѣрї, а. Хр.
1419.—Мірчеа фѣ знѣ омѣ 'mare дн тóтѣ
реснектеле, днсъ дмпредїзрѣрїле челе гре-
ле, шї маї атессѣ perfidia лѣї Сїціемѣндѣ,
нѣ'лѣ іертарѣ съ'шї дндкїдѣ okїї мѣлѣдѣмїтѣ.
Елѣ днтродѣсе мѣлте шї марї реформе дн
adminїстрѣчївнеа деррїї, органїсѣ о арматѣ
регѣлатѣ, центрѣ днтѣїа óрѣ дн тóтѣ Еѣ-
ропа, zїdї monasterїєлѣ de ла Kozia шї de
ла Kodmѣna, мѣтѣ рещедїнѣа de ла Ар-
дешѣ ла Тѣргѣвештї, шї фѣкѣ кѣртеа dom-
нѣскѣ de ла Бѣкѣрештї, дншїтѣрїндѣ'шї тїм-
пѣлѣ аша дндкѣтѣ вара medea дн Тѣргѣ-
вештї, шї іарна дн Бѣкѣрештї.

XVI.

Alexandru I Domnєlє Moldaviei.

Дн Молдавїа дѣнѣ мóртеа лѣї Петрѣ II,
ѣршѣ дн domnie Стефанѣ III, каре авѣ мѣл-
те валѣрї кѣ Сїціемѣндѣ рецелѣ Унгарїеї, шї
кѣ Романѣ фїїлѣ рѣносатѣлѣї Петрѣ, пѣнѣ
ла аннѣлѣ Хр. 1397. Атѣнчї ешїндѣ дїн вїдѣ-
дѣ лѣсѣ domnia фїїлѣлѣї сѣлѣ Петрѣ III. Darѣ

ачеста де авиа домни треї anni, ши фѣкъ локѣ
 лѣи Александръ I. Дн дитерецирѣриле
 ачестеа, деарра де цюсѣ се оккѣпаче де Ізга,
 бѣрватѣ дитрепринзѣториѣ ши кѣ шѣлтѣ кап-
 чѣтате, елѣ zidi фортѣреде пре лѣнгѣ Дѣлѣ-
 ре ши марса-нѣгрѣ, ши формѣ о кѣлѣрѣме
 каре ретаче де ессеплѣ, днѣсѣ кѣлѣс дн мѣ-
 нѣле лѣи Мірчеа, ши се дѣссе ла Арѣенѣ. А-
 лександрѣ ретаче аша дарѣ сѣнгѣрѣс домни-
 ториѣ дн Молдавіа ла аннѣлѣ Хр. 1401. Елѣ
 се легѣ лѣ Владіславѣ реѣеле Полоніеї, ши і
 дѣде зѣнѣ дитрепѣсѣтѣ де 1000 рѣвѣле де арѣинѣтѣ
 пентрѣ карі прѣмі іпотекѣ Сенатѣнѣлѣ, Ко-
 ломеїа ши тѣтѣ Покѣѣїа. Днѣсѣ Владіславѣ
 днѣсѣ вѣндѣс лѣи Сѣѣсѣмѣндѣс, днкеїндѣс кѣ ачѣе-
 та зѣнѣ трактатѣ секретѣс пентрѣ дитрепѣрѣа
 Молдавіеї. Александрѣ се зѣнѣ кѣ Мірчеа Дом-
 нѣлѣ Рѣмѣніеї, днѣсѣ ачѣста днкѣсе окїї ла
 аннѣлѣ Хр. 1419. Атѣнѣсї се дитѣрѣсе еаршї
 кѣтрѣ Владіславѣ, ши днкеїѣс кѣ дѣнѣсѣлѣ зѣнѣ
 трактатѣ дн контра лѣи Сѣѣсѣмѣндѣс. Ла ан-
 нѣлѣ Хр. 1421 мѣрїндѣсї соѣїа чѣа дѣнтѣїѣс
 Александрѣ се кѣсѣторї кѣ Рѣнга.Ла сора лѣи
 Владіславѣ, ши ла аннѣлѣ 1423 трѣмісе ачѣ-
 стѣїа дитрепѣїсторїѣ 400 де кѣларї Молдаві
 дн контра кѣларїлѣрѣс Пѣрѣсіанї. Ла Марїен-

вѣрѣ Ромѣнї фрекарѣ пре Прѣссїанї аша де таре дѣкѣтѣ фалта ачеаста се дѣсетнѣ дѣ аналеле Полонїлорѣ ка знѣ рарѣ ессемплѣ de vitezie. Да ашѣлѣ Хр. 1426 Александрѣ кѣ знѣ корпѣ de Ромѣнї, шї кѣ 5000 de кѣларї трїмшї de ла Владїславѣ, се ашѣлѣ ла Брѣла, шї аштептѣ пре Сїціемѣндѣ съ вїе кѣ Унгѣрїї, прекѣтѣ промїсесе, ка съ се ватѣ дѣ контра Тѣрчїлрѣ; дѣсѣ Сїціемѣндѣ нѣ венї. Кѣ тѣте ачестеа елѣ дѣкѣлѣ пре домнѣ Молдавїеї ла реѣеле Полонїеї ка пре знѣ адверсарїѣ алѣ лорѣ, шї стѣрѣї пентрѣ скѣтереа лѣї дїн сказнѣ. Александрѣ сїмѣндѣ ачесте їнтрїчї, се знї кѣ Свїдрїцїлѣ дѣчеле Лїтѣанїеї дѣ контра Полонїеї, ла ашѣлѣ Хр. 1430. Владїславѣ скѣлѣ пре Тѣтарї асѣпра Лїтѣанїлорѣ шї а Ромѣнїлорѣ. Александрѣ лѣтѣ кастеллеле Галїцѣ шї Камїнїда, дѣсѣ кѣндѣ ера съ се дѣтѣркѣ кѣ прада а касѣ, дѣлѣ дѣспресѣрарѣ Тѣтарїї шї Полонїї, шї лѣ деспоїарѣ de тѣте сарѣнїле. Александрѣ скѣпѣ кѣ таре невоїе престе Дѣнастрѣ дѣ Молдавіа, шї дѣпѣ ачесеа тѣрї de сѣпѣраре ла ашѣлѣ Хр. 1432.

Александрѣ фѣ знѣлѣ дїнтрѣ чеї маї вѣнї домнї аї Ромѣнїлорѣ, дѣцелентѣ, дѣрентѣ,

inimocș, амѣторіѣ де штіинце, днѣ авѣ а-
 микѣ пре Владиславѣ, каре'лѣ вѣндѣ лѣї Сіціе-
 мѣндѣ. Ачеастѣ фаптѣ дескоперіндо елѣ маї
 дн ѣрмѣ, длѣ фѣкѣ съ се ѣнескѣ кѣ Сѣдпри-
 цілѣ, еарѣ речеле Полоніеї длѣ днкѣркѣ кѣ
 Тѣтарії, шїї амѣрѣ віѣца. Постерітатеа дї
 dede нѣмеле де Александрѣ челѣ Бѣнѣ.
 Елѣ фѣкѣ маї мѣлте іnstітѣте фолосітѣре-
 шї піетѣсе, днѣіндрѣ скѣле шї о Akademie
 де штіинце, zиді монастеріеле де ла Біетрі-
 да шї Молдавіца, епіскопіеле де ла Романѣ
 шї де ла Редѣѣнї, шї Мітрополіа де ла Сѣ-
 ціава, Імперѣторіѣлѣ Іоанне Палеологѣлѣ дї
 dede нѣмеле де Васілеус, понтефічеле Ро-
 манѣ днтітѣла деарра лѣї, Regnum Moldaviae.
 Сѣптѣ domnia лѣї венірѣ Арменії шї Ціганії
 дн деаррѣ.

Амѣндої ачешті domni марї аї Ромѣні-
 лорѣ, Мірчеа шї Александрѣ, авѣрѣ маї
 мѣлнї фїї парте лецітімі, парте патѣралї,
 карі днкѣркѣрѣ дѣрїле прїп аспірѣрїле лорѣ
 ла domnie. Дн Ромѣніа дѣпѣ маї мѣлте ре-
 стѣрпѣрї се нѣсе пре скаѣнѣ Владѣ кѣ
 сѣпранѣмеле Дракѣлѣ; дн Молдавіа дѣпѣ
 маї мѣлте лѣпте се днвоірѣ фрації Елісшї
 Стефанѣ IV, съ днпартѣ деарра днтре

сіне, ші съ domnescъ дширезиъ.

Дн Трансильванія пре тинириле ачестеа се аицѣ о революциѣне днсеишатъ дн контра феѣдалистѣлѣи, каре се фѣкзсе несѣферитѣ пентрѣ деррані, ші авіа се сіне се дѣпъ мѣртеа лѣи Сіцистѣндѣ, каре се днтѣшплѣ дн апнѣлѣ Хр, 1437. Атѣичі се зпирѣ Новіліі. Секѣи ші Сассіі дн контра дерраніорѣ, ші спеціал дн контра Ромѣніорѣ.

Ла апнѣлѣ Хр. 1439 се динѣ синодѣ mare ла Флоренціа пентрѣ зпиреа вісерічеі апѣсаче ші рѣсѣритане, ла каре мерсе ші D a - m i a n ѣ Митрополитѣлѣ Молдавіеі. Дарѣ дн деаррѣ кѣлѣгѣрѣлѣ Теоктістѣ профѣсе о реакциѣне аша де mare, дн контра Латініорѣ, дикѣтѣ Ромѣніі арсерѣ тѣтѣ кѣрѣіле скрісе кѣ літере латіне.

XVII.

Ioanne Корвінѣ де Ыниаде.

Пре тинпѣлѣ синодѣлѣ де ла Флоренціа се аѣла дн регатѣлѣ Ыгаріеі зпѣ Ромѣнѣ естраордінаріѣ, Ioanne Корвінѣ, алѣ кѣрѣіа татѣ Воікѣ фііѣлѣ лѣи Шерванѣ, кѣпѣтасе де ла Сіцистѣндѣ (а. Хр, 1409), пентрѣ мерітеле сале кастеллѣлѣ Ыниаде, ші

фактътъ тѣѣ дѣнтре дѣнші ла 15,000, шѣ пре
 дѣсѣші Меѣет-паша. Сѣлтанѣлѣ Амѣратѣ
 тѣрватѣ де рѣсѣѣнаре, трѣмѣсе атѣнчѣ пре
 Шаватѣнѣ кѣ 80,000 де Тѣрчѣ дѣ Трасѣлва-
 нѣа; дѣсѣ Корвѣнѣ фѣрѣсе шѣ пре аѣештѣа ла
 пѣрта де фѣррѣ, шѣ рѣсѣнсе дѣн дѣаррѣ.
 Дѣнѣ атѣте каламѣтѣнѣ Амѣратѣ се пѣсе
 сѣ факѣ апарате ѣгантѣче дѣконтра крѣш-
 тѣнѣлорѣ, дарѣ Корвѣнѣ пѣ ле дѣде тѣмѣлѣ. Елѣ
 плекѣ кѣ Владѣславѣ прѣн Месѣа, лѣѣ Сар-
 дѣка шѣ Наѣсѣлѣ, рѣпѣртѣ маѣ тѣлте вѣк-
 торѣѣ стрѣлѣчѣте, шѣ прѣнсе пре Камѣсѣѣ, а.
 Хр. 1443. Анрѣнѣарѣа ѣерпѣѣ фѣлѣ сѣ се ро-
 траѣ дѣ Темѣшѣана. Дѣн анѣлѣ Хр. 1444
 се фѣкѣ паче кѣ Тѣрчѣѣ пре 14 аннѣ. Дѣсѣ
 ѣмперѣторѣлѣ вѣзантѣнѣ Иоанне Палеолоѣу,
 прѣнчѣнеле Енѣрѣлѣѣ Дѣорѣѣѣ Кастрѣотѣ
 Скандѣрѣеѣ, понтеѣчеле Романѣ, шѣ магнаѣѣ
 де ла адѣнареа ѣенералѣ че се ѣнѣ ла Се-
 ѣѣдѣнѣ, дѣндѣлѣкарѣ пре Владѣславѣ сѣ рѣм-
 нѣ пачеа. Рѣѣеле плекѣ кѣ арматѣ дѣн Те-
 мѣшѣана прѣн Месѣа; Корвѣнѣ трѣкѣ прѣн Ро-
 мѣнѣа, фѣрѣ де нѣчѣ о дѣчѣнѣнѣ, шѣ прѣн а-
 чеастѣ сѣпѣрѣ фѣрте пре Владѣ. Амѣндѣѣѣ
 корпѣрѣле се ѣнѣрѣ ла Нѣкополѣ. Владѣ Дом-
 нѣлѣ Ромѣнѣеѣ вѣзѣндѣ ѣетеа чеа мѣкѣ а

фактътъ тѣѣ дѣнтре дѣнші ла 15,000, шѣ пре
 дѣсѣші Меѣет-паша. Сѣлтанѣлѣ Амѣратѣ
 тѣрватѣ де рѣсѣѣнаре, трѣмѣсе атѣнчѣ пре
 Шаватѣнѣ кѣ 80,000 де Тѣрчѣ дѣ Трасѣлва-
 нѣа; дѣсѣ Корвѣнѣ фѣрѣсе шѣ пре ачѣштѣа ла
 пѣрта де фѣррѣ, шѣ рѣсѣнсе дѣн ѣѣаррѣ.
 Дѣнѣ атѣте каламѣтѣѣ Амѣратѣ се пѣсе
 сѣ факѣ апарате ѣѣантѣче дѣконтра крѣш-
 тѣнѣлорѣ, дарѣ Корвѣнѣ пѣ ле дѣде тѣмѣлѣ. Елѣ
 плекѣ кѣ Владѣславѣ прѣн Мѣсѣа, лѣѣ Сар-
 дѣка шѣ Наѣсѣлѣ, рѣнѣртѣ маѣ тѣлте вѣк-
 торѣ стѣрѣлѣчѣте, шѣ прѣнсе пре Камѣсѣѣ, а.
 Хр. 1443. Апрѣлѣа рѣсѣнсе ѣѣѣѣ сѣ се ро-
 траѣ дѣ Темѣшѣана. Дѣн анѣлѣ Хр. 1444
 се фѣкѣ паче кѣ Тѣрчѣ прѣ 14 анѣ. Дѣсѣ
 ѣмперѣторѣлѣ вѣзантѣнѣ Иоанѣ Палеолоѣ, прѣн-
 чѣнеле Енѣрѣлѣѣ ѣѣорѣѣѣ Кастрѣотѣ
 Скандѣрѣѣ, понтеѣѣчеле Романѣ, шѣ маѣнаѣѣ
 де ла адѣнареа ѣѣенералѣ че се ѣнѣ ла Се-
 ѣѣѣнѣ, дѣнѣплекарѣ пре Владѣславѣ сѣ рѣм-
 нѣ пачеа. Рѣѣеле плекѣ кѣ арматѣ дѣн Те-
 мѣшѣана прѣн Мѣсѣа; Корвѣнѣ трѣкѣ прѣн Ро-
 мѣнѣа, фѣрѣ де нѣчѣ о дѣѣнѣнѣ, шѣ прѣн а-
 чеастѣ сѣпѣрѣ фѣрте пре Владѣ Амѣндѣѣѣ
 корпѣрѣле се ѣнѣрѣ ла Нѣкополѣ. Владѣ Дом-
 нѣлѣ Ромѣнѣѣѣ вѣзѣндѣ ѣѣѣа чеа мѣкѣ а

Унгаріорѣ, десѣтъти пре рече де ла ачсае-
 тъ дитреприндере темерарѣ, днесъ непѣтън-
 дѣлѣ дндѣилека дї дедѣ 4000 де кѣларї Ро-
 мѣни сѣнтѣ кондѣчереа фїѣлїї сѣѣ Владѣ.
 Армата днаїнтѣ пѣлѣ ла Варна. Аззїндѣ
 Амѣратѣ, каре се афла пре атѣнчї дн Асіа,
 ле еші днаїнте кѣ о пѣтере кѣ мѣлѣ маї
 маре; вѣтаїа се днченѣ ла 10 Ноемврие
 1444, шї дїнѣ пѣлѣ сеара, ва се контїнѣѣ
 шї адѣѣа зі, дн чеа дїнтѣїѣ сѣрѣсе сѣртеа
 армедорѣ крештїне, дарѣ а дѣѣа, де шї Кор-
 вїнѣ фѣкѣ тотѣ че нѣте мїнтеа, ініша шї бра-
 мулѣ омінескѣ, фѣ пентрѣ дѣшїї фаталѣ
 Владїславѣ кѣѣѣ, Корвїнѣ кѣ Ромѣнїї фѣцї
 спре Дѣлѣре; кѣндѣ аїзїне се дн Ромѣнїа,
 Владѣ дн десперѣїѣнеа кѣ нѣ штїеа че се
 фѣкѣсе кѣ фїѣлѣ сѣѣ, длѣ прїне се, дарѣ пѣ-
 цїнѣ дѣнѣ ачсеа сосїндѣ шї Владѣ челѣ тѣ-
 нѣрѣ, длѣ дїнїсе, шїлѣ петрекѣ кѣ опѣре
 пѣлѣ ла Брашовѣ. Кѣндѣ се арѣтѣ Корвїнѣ
 дн Унгарїа, афлѣ деарра дн чеа маї маре
 констериѣїѣне, пресеца лїї днесѣлѣ ѣме-
 нїлорѣ інімѣ. Дарѣ слѣ днесїї сѣператѣ пре
 Владѣ пентрѣ рѣшїеа пѣдїтѣ, іррѣне се дн
 Ромѣнїа, шї нѣсе домнѣ пре кѣтїнатѣлѣ сѣѣ
 Данѣ IV. Ла амѣлѣ Хр. 1446, Корвїнѣ се

алесе гъвернѣторіѣ алѣ регатѣлѣ пѣнѣ кѣндѣ
ва креште Ладіславѣ IV Постѣмѣлѣ; Владѣ
днѣсѣ бѣтѣндѣ пре Данѣ пѣтрѣнсе днѣ Тра-
сілваніа. Атѣнчѣ Корвінѣ се днѣцелесе кѣ
Стефанѣ Домнѣлѣ Молдавіеі, шѣ лѣѣ пре
Владѣ днѣтре дѣѣе фокѣрѣ. Лчеста кѣзѣ днѣ
тѣнѣле лѣі Данѣ шѣ перѣ de cavie.

Пентрѣ рѣсѣзнареа пердерѣі de ла Варна,
Корвінѣ аѣітатѣ de Данѣ, се скѣлѣ асѣпра
Тѣрчѣлорѣ ла а. Хр. 1448; днѣ кѣтпѣлѣ Мер-
леі се днѣчѣнсе вѣтаіа чеа сѣнѣерѣсѣ кѣ
Тѣрчѣі, каре ешѣ трѣстѣ пентрѣ крештѣнѣ.
Корвінѣ кѣзѣ днѣ тѣнѣле лѣі Цѣорѣіѣ Вѣ-
ковічѣ деспотѣлѣ Сербіеі, шѣ авіа кѣштѣгѣ лѣ-
вертатеа дѣпѣ че dedese остатѣкѣ пре фѣіѣлѣ
сѣѣ Владѣ.

Днѣ ачесте тѣмпѣрѣ се тѣрѣзрарѣ лѣкрѣ-
рѣле шѣ днѣ Молдавіа. Стефанѣ IV фѣ вѣчѣсѣ de
Romanѣ, шѣ ачеста de Петрѣ, каре перѣ ла
аннѣлѣ 1449. Атѣнчѣ се скѣлѣ Богданѣ,
фѣіѣлѣ патѣрал алѣ лѣі Алессандрѣ челѣ Бѣнѣ,
шѣ се фѣкѣ domnѣ. Касемірѣ реѣцеле Поло-
ніеі воі сѣ ашезе пре тронѣ пре Алессандрѣ
II фѣіѣлѣ лѣі Еліа, шѣ трѣмісе пре ачеста
днѣ цѣаррѣ днѣ фрѣнтеа ѣнеі армате компѣ-
se din Полоні, Рѣші шѣ Ромѣні. Богданѣ се

ретрасе спре Бърладѣ дн діосѣ, ші днченѣ съ трѣктезе кѣ Полоніі. Ачестіа дї промісерѣ епітропіа престе Алессандрѣ ші гѣвернѣлѣ дерріі пѣнѣ кѣндѣ копілѣлѣ ва аціѣнѣ де ла матѣрїтате, (кѣчї Алессандрѣ ера пѣmaї de 14 annї.) Богданѣ се днвої, ші Полоніі днченѣрѣ а се днторѣче спре касѣ. Атѣнчї Богданѣ се репезї іѣте кѣ аї сѣї, ші днкісе пассѣлѣ ла сатѣлѣ Красна, ші вѣтѣ де стїнсе пре Полонї, ѣчїсе пре кондѣкторї кѣ мѣлїме де мїлітарї; чеї че скѣнарѣ мѣлїмірѣ лѣї Dzeѣ.

Ла Константінополї мѣрїсе Іоанне VI Палеологѣлѣ (а. Хр. 1448), лѣсѣндѣ пре фрате сѣѣ Константїнѣ XI де сѣчессорїѣ дн імперїѣлѣ византїнѣ, каре се мѣрѣїнеа акѣмѣ ла четатеа Константінополї ші терріторїѣлѣ еї де прїп преціѣрѣ; тѣте челедалте пѣрїї ера копрїнсе де Тѣрчї. Амѣратѣ каре се лѣсасе дн дѣѣе рѣндѣрї де дѣмпне дн фавореа фїїлѣї сѣѣ, днкѣ мѣрї ла аннѣлѣ Хр. 1451, лѣсѣндѣ тронѣлѣ сѣлтанїлорѣ лѣї Махот еде II. Ачеста дѣтермінѣ сѣ пѣнѣ капѣтѣ імперїѣлѣ византїнѣ, ші сѣшї ашезе тронѣлѣ дн четатеа лѣї Константїнѣ. Кѣ ѣнѣ кѣраціѣ, demaї de Романїі чеї векі Константїнѣ про-

вокъ ла арме пре четъциані, ши аѳѳататѳ де
Денѳесі комъндаѳі де Іустиніані, апърѳ че-
тата 52 де zile Ӳн контра пѳтеріі челеі
ѳіганѳиче а Търѳилорѳ. Ӳн ѳине възъндѳ къ
пѳтереа оменѳскъ нѳ маі есте Ӳн старе де-
а тѳнтѳі ѳлѳимѳлѳ монѳментѳ алѳ имперіѳ-
лѳі Романѳ, се дѳсе нѳптеа къ амичіі сѳі
де се къмминікѳ Ӳн сѳнта Соѳіа, determi-
натѳ де а тѳри ка ѳнѳ ероѳ пре рѳинеле ім-
періѳлѳі. Ӳн 29 Маіѳ Махомеде комъндѳ
ассалтѳ. Апърѳторіі де пре зідѳрле четъѳі
се лѳптарѳ къ глоріе. Мѳлте мії къзѳрѳ дін-
тре варбаріі ассѳлтѳторі. Ӳнѳѳ пѳмерѳлѳ
deчѳсе. Остеніѳіі четъѳіані ѳѳрѳ ѳрѳнѳі. Іѳ-
стиніані плѳѳітѳ ѳѳѳі Ӳн четате прін о шѳір-
вѳтѳрѳ де зідѳрї. Търѳіі стрѳвѳтѳрѳ дѳпѳ
дѳнѳѳлѳ. Константінѳ дѳпѳ о апѳрарѳ ероікѳ
къзѳ сѳптѳ армеле лорѳ, ши къ дѳнѳѳлѳ дѳм-
презѳ се Ӳнгрѳнѳ імперіѳлѳ византінѳ, ан-
нѳлѳ де ла Хр. 1453.

Дѳпѳ ачеастѳ катастроѳѳ Махомеде трѳ-
місе ла Дѳнѳре о арматѳ пѳмерѳсѳ спре а
пѳтрѳнде Ӳнлѳвѳнтрѳлѳ Еѳропеі, Ӳнѳѳ Кор-
вінѳ о сѳѳрѳжѳтѳ ла Крѳсоладі Ӳн аннѳлѳ
Хр. 1454. Ӳн аннѳлѳ ѳрѳѳторіѳ плекѳ Ӳн-
сѳшї Махомеде къ 150,000 де Търѳі пре

зскатѣ, ші кѣ знѣ mare нѣмерѣ де вассе пре
Дѣнѣре, ші дѣмпресѣрѣ Сінѣідѣнѣлѣ. Корвінѣ
кѣ пѣціні крѣчеѣерѣ адѣші де миссіонаріѣлѣ
Іоанне Каністранѣлѣ, ші кѣ 25,000 де мі-
літарѣ доместічі аттѣкѣ пѣтереа чеа дѣфрі-
кошатѣ а Тѣрчілорѣ ші о спарсе кѣ тотѣлѣ.
Ла 20,000 де Тѣрчі ретасерѣ пре кѣтпѣлѣ
вѣтѣї, чеїлалѣ дѣмпрезѣнѣ кѣ Махомеде, лѣ-
арѣ фѣга дѣ чеа маї mare дїсордине. Еро-
злѣ ачестеї зіле меморавїле, Іоанне Корвінѣ,
нѣ се пѣтѣ вѣкѣра тѣлтѣ де сѣчеселе сале,
кѣчі пѣціне зіле дѣнѣ ачестеї тѣрї де фрі-
гѣрї ла Таѣрѣнѣ, 11 Августѣ 1456.

ТАБЛЪ ДЕ МАТЕРІЕ

ѡапа.

Елемеѡте де Історіе. Партеа II . . .	191.
1. Дачіи	191.
2. Чесаріи	199.
3. Флавіи	202.
4. Траіанѡ	206.
5. Адрианѡ ши Антоіниѡ	212.
6. Маркѡ Аврелиѡ ,	214.
7. Северіи. BCU Cluj / Central University Library Cluj	217.
8. Аврелианѡ . ,	219.
9. Диоклецианѡ . ,	222.
10. Константинѡ	225.
11. Теодосіѡ	228.
12. Къderea имперіалѡі romanѡ	231.

Елемеѡте де Історіе. Партеа III 235.

1. Іѡстиніанѡ	235.
2. Маѡрициѡ	241.
3. Еракліѡ	244.
4. Маѡmede	247.
5. Веніреа Бѡлгаріlorѡ	250.

	фапа.
6. Карлѣ челѣ mare ,	253.
7. Крештінареа Българіорѣ	257.
8. Веніреа Țingărilorѣ ,	260.
9. Васіліѣ Балгароктопѣлѣ	264.
10. Крѣчешеріі	268.
11. Петрѣ ші Асанѣ	272.
12. Веніреа Тѣтаріорѣ	277.
13. Міхаіл Бассарабѣ	280.
14. Стефанѣ I Домнѣлѣ Молдавіеі	283.
15. Мірчеа I Домнѣлѣ Ромѣніеі	286.
16. Александрѣ I Домнѣлѣ Молдавіеі	291.
17. Ioanne Корвінѣ de Țuniade.	295.

КЪРЦИ СКОЛАСТИЧЕ ТИПЪРИТЕ.

Авсчедариѣ пентрѣ скѣлеле днчелъторѣ, editatѣ de Т. Кодрескѣ ши D. Гвсти, прецълѣ 50 парале.

Манѣал de Географіе пентрѣ Класса а II примарѣ de А. Т. Даврианѣ, прецълѣ I леѣ 10 парале.

Elemente de Исторіе ши Биографіи пентрѣ Класса II примарѣ de А. Т. Даврианѣ, — димпревнѣ кѣ Катехістѣлѣ челѣ микѣ; прецълѣ 1 леѣ 20 парале.

Манѣал de Географіе пентрѣ Класса а III примарѣ de А. Т. Даврианѣ; прецълѣ 2 леї. 20 парале.

Elemente de Исторіе ши Биографіи пентрѣ Класса а III примарѣ de А. Т. Даврианѣ, прецълѣ 2 леї 20 парале,

Манѣал de днвѣцътърѣ пентрѣ Класса III примарѣ (Географіа, Катехістѣлѣ ши Историа); прецълѣ 6 леї.

Катехістѣлѣ релиѣіеї крештине, ретіпирітѣ дѣлѣ челѣ de ла Бѣкърешті, прецълѣ 2 леї ши 20 парале.

Аритметикѣ, ретіпърітѣ дѣлѣ чеа de ла Бѣ-

- кѣрешті; прецѣлѣ 2 леї 20 парале.
- Граматикѣ Ромѣнѣ пентрѣ скѣбеле примаре de N. Мѣкѣрескѣ; прецѣлѣ 4 леї.
- Манѣал de Географіе пентрѣ Класса а IV. примарѣ de A. T. Лаврианѣ, прецѣлѣ 4 леї.
- Elemente de Історіе ши Биографіи пентрѣ Класса а IV примарѣ de A. T. Лаврианѣ, прецѣлѣ 3 леї 20 парале.
- Авечедаріѣ латинѣ de П. Кѣмпчанѣ, прецѣлѣ 2 леї 20 парале.
- Еванѣелистїи, прецѣлѣ 5 леї.
- Приетинѣлѣ тїнерїмеї, прецѣлѣ 6 леї.
- Історіа Романїорѣ de A. T. Лаврианѣ,
Партеа I-а, прецѣлѣ 2 леї 20 парале,
Партеа II-а „ 2 „ 20 „
Партеа III-а „ 5 леї,
Сѣплементѣ деспре тѣсѣрї, прецѣлѣ 5 леї.
- Математикѣ, партеа I, Аритметикѣ, de T. Лазаринї, прецѣлѣ 9 леї.
- Історіа вївлїкѣ de Ніфон Бѣльшескѣ, прецѣлѣ 3 леї 20 парале,
- Прескѣртаре дїн сѣнта Еванѣелие; прецѣлѣ 2 леї 20 парале.
- Граматикѣ латинѣ de D. Стоїка, прецѣлѣ 20 леї.